

Primus liber

Propositū quidē ne-
gocij est methodū iuenire-
a qua poterim⁹ syllogizare
de omni pblemate ex pbabi-
lib⁹ et ipsi disputatores sus-
tinentes nihil dicemus re-
pugnans

Hic incipit ps logice que a toetio appellat iuentia Et
diuidit in duos libros Prim⁹ est lib to picon⁹ et est liber
elendoy In p⁹ reterminat re syllo dialectico In 2⁹ re syllo
sophistico qui videt dialectic⁹ et nō est Prim⁹ liber topico
rū diuidit octo libros ptiales In p⁹ reterminat re syllo dia-
lectico fm subam suā ex qb⁹ videlicet pncipijs icōplexis
puta p dicit dialectic⁹ et ex qb⁹ pncipijs pplexis puta p/
blematis siue pponib⁹ est In 2⁹ reterminat re syllo dialec-
tico in q⁹ tū ordiatur ad eminādū pblema simplic⁹ inxre-
tior accit In 3⁹ vt ordiat ad eminādū pblema re anexo
accit In 4⁹ q⁹ tū ordiatur ad eminādū pblema gl
et anxi et q⁹ est dū In quinto in q⁹ tū ordiatur ad eminā-
dū pblema ppi In Sexto pblema re finitōis In septio
in q⁹ tū ordiatur ad eminādū pblema re anexo re finitōis
q⁹ est idē dūer fuz In octauo re syllo dialectico put or-
dinat ad obuiatōez exercitōez Prim⁹ liber diuiditur
in tres tractat⁹ fm⁹ est pncipialis in quo ondit p vtili-
tatē isti scie addēs q⁹ sua intētio pncipal est re syllo dia-
lectico In 2⁹ tractatu reterminat re pncipijs materialib⁹
syllū dialectici ibi (Pr⁹ 3⁹ considerare In 3⁹ agit re instru-
mēt⁹ abūdādū in syllū dialectic⁹ ibi (Instrumēta sūt) Pri-
m⁹ tractat⁹ pncipal duo capla In pmo pbus pmitit intē-
tōnem suā et occasione iueftigādū syllū dialecticū diuidit
syllū in suas spēs et eas re finit In 2⁹ ondit vtilitatē isti scie
ibi (Sequēs at erit) fm⁹ caplm diuidit in duas ptes
Quia pmo in vli pmitit re quo in hoc libro sit re finit
tur reddēs p hoc discipulos vocales Ondit et⁹ in vli v-
tilitatē p hreddit eos tenuolos et pponit intētiū in spe-
ciali ibi (p⁹ 3⁹) Quo ad pmo pncipal de q⁹ pposituz
siue itentio hui⁹ negocij logici ē iuenire methodū et vti-
p p dicit a qua poterim⁹ syllogizare ex pbabilib⁹ ad one
gen⁹ pblematis et hoc quo ad dialecticū opponentem re
qua methodo iā instructi et nos ipsi ridentes disputati
onē dialecticā sustinētes siue suscipiētes nihil dicemus
repugnās ad methodum fm ipsius traditōez pncipia
Quia rīs nihil d⁹ dicere repugnās veritati aut alicui
eorum q⁹ pbus asseruit

Primū em dicendū est quid ē syllū et que ei⁹
dne quatin⁹ sumat dialectic⁹ syllū Nec em
q⁹rim⁹ fm ppositum negocium

Hic p⁹ intētiōē suā magl in pncipali. Dicens q⁹
pmo dōm est quid est syllū et que ei⁹ dne id ē modi siue
spēs vt ex eius diuisione sumatur syllū dialectic⁹ q⁹ illū
q⁹rim⁹ fm pposituz negociū id est in hoc libro

Circa exordū hui⁹ libri mouetur
questio Vtrū de syllogismo dia-
lectico sicut subiecto sit special⁹ sci-
ētia p eūde tanq⁹ instrumētū geita

Et arguit p⁹ cōtra p⁹ q⁹ syllū dialectic⁹ nō sit subiectū
Quia fm Auicennā nihil ē subiectū in scia et q⁹ sitū q⁹ re-
suetto reter p⁹ supponi quid est et quia ē sed syllū dialec-
tic⁹ ē q⁹ sitū i hac scia q⁹ nō ē subiectū Secūdo sic dē subiectū
scie d⁹ esse ioplexū h⁹ syllū dialectic⁹ est quiddā pplexum q⁹
nō ē subiectū Ter⁹ subiectū scie nō d⁹ trāscendere metas
i⁹ emios scie q⁹ p⁹ subiectū h⁹ syllū dialectic⁹ trāscen-
dit metas q⁹ nō est subiectū Minor p⁹ q⁹ in tota noua lo-
gica reterminat re syllo dialectico Quia dialectica vt d⁹ p⁹
tr⁹ h⁹ v⁹ nōis in p⁹ tōez d⁹ duoz fmo v⁹ rō s⁹ opponē-
tis et rident⁹ h⁹ re actib⁹ opponēt⁹ et rident⁹ reterminat in to-
ta noua logica Quarto ar⁹ cōtra 2⁹ q⁹ non est scia re
syllū dialectico pba⁹ q⁹ dialectic⁹ nō est scis q⁹ dialecti-
ca nō est scis pna tenet p locū a p⁹ugat⁹ Hūc pbat q⁹
pcedit ex pbabilib⁹ scia dō ē ex necarijs Quito non
est scia sp⁹al p⁹ q⁹ cōez sp⁹ale opponūt h⁹ dialectica ē scia
cōis q⁹ nō est sp⁹al Minor pbat q⁹ bz vti ad oiz metho-
doy pncipia et p⁹esto sexto metaphysice Sexto ista
scia nō est genita p sylm remrātū pba⁹ q⁹ tal⁹ pcedit ex
necarijs h⁹ dialectica pcedit ex cōib⁹ et p⁹gentib⁹ igitur
nō est genita p sylm remrātū Pro veritate tū q⁹ sitoz oiz
ē scia pbi dū Albtiz oiz rōnaliū pboz et p⁹ iste dicitur⁹

Maioz Syllū dialectic⁹ ex pbabilib⁹ col-
lectiu⁹ est cōtradictōis g⁹atiuus ob id spe-
cial⁹ habit⁹ scz opinōis Minor Scia ē ha-
bit⁹ intellectual⁹ scz firm⁹ ex pncipijs ne-
cessarijs sic opio dialectica nutās et debilis
ex sensibiliū et humanoy actuū pncipijs col-
ligibilis Conclusio Igit que ē de syllo dia-
lectico tanq⁹ subiecto scia p quā sibi demon-
stratur inesse passio sua p⁹ria nō p eundem
sed demonstratū sylm est genita

Maioz p⁹ p philosophū in textu quo ad p⁹ ptem
Quo ad scōam ptem patz p p⁹ hispanū dicentem q⁹
argumentuz supple dialecticū est ratō reidubie faciēs
fidem id est opinōē licz opinō et fides vt p⁹ta dicef
aliquā hateant d⁹am Et similit⁹ patz p Albtuz dicit
tem q⁹ syllogism⁹ dialectic⁹ est qui ex pbabilibus facit
credere id ē nō firmū adherere iquātuz credere est effect⁹
dialectica syllū sicut scietia demonstratiui Minor p⁹
quo ad vtrāq⁹ ptem p philosophū pmo posterior. Q⁹
a⁹te opio sit intellectual⁹ habit⁹ sicut scia patz p p⁹ sexto
ethicoz colligibil⁹ a⁹te est iste habit⁹ ex p⁹tingētib⁹ p⁹
cipijs re⁹ sensibiliū et humanoy actuū q⁹ vbi est poten-
tia et traditōis ibi est contingētia nono metaphysice et
sexto eiusde sed in rebus sensibiliū est potentia cōtradi-
ctōis materie et in humanis actib⁹ potentia cōtradi-
ctōis literi arbitrij ex quib⁹ dicitur p⁹tingētia igitur et d⁹

Sed forte dices possibile ē opinōē habere re re-
bus necarijs vt sic cōcludat aliquid rellis p syllogismū
dialecticū igitur nō est cōtingētū Ad q⁹ dōm est
licet opio aliqui sit certi et necessarij material⁹ vt pbat
obiectio semp tū est p⁹tingētia formaliter ex quo acci-
pitur p media et pncipia cōtingētia et ergo dicitur no-
tante habitus colligibilis ex contingētib⁹ pncipijs
Ex quo patet q⁹ eundem hominem fm idē tempus et p
eadem media non contingit simul fm esse et subiectuz o-
pinari et scire Conclusio sequit ex p⁹missis Et potest

quo ad ptes suas sic ostendi. pmo qd te syllogismo diale
ctico sit scientia sicut te subiecto sic. De illo est scientia
tanq̃ te subiecto qd̃ habet principia. et proprietates temō
strabiles inesse tali p illa p̃ncipia. sed sic ē te syllogismo
dialectico igitur. Maior est philosophi in fine p̃m po
sterioꝝ. Minor probatur accipiēdo reformationem syl
logismi dialectici p̃ncipio. et p̃prium effectum eius q̃
est generare opinionem pro passione sic arguendo. Om
nis syllogismus ex probabilibus p̃cedens est generati
uus opinionis. sed syllogismus dialecticus p̃cedit ex p
babilibus. ergo est generatiuus opinionis. Etiam con
firmatur istud cōi ratione. qz syllo dialectico pueniunt
p̃ditōes s̃biecti attributōis eo qd̃ est quiddā p̃mūsimū
in hac scia p̃sideratū. nō trāscēdens metas. ad qd̃ etiam
omnia in hac scientia considerata. habent ordinem. et at
tributionem. S̃c̃da pars probatur. qz syllogismus dia
lecticus. p̃cedit vt tactum est ex probabilibus siue con
tingentibus. scientia autem debet esse ex necessarijs. er
go non est ista scientia genita per syllogismum dialecti
cum. sed per remonstratiuum. qui est ex necessarijs. Tu
te hec necessaria est omnis syllogismus p̃cedens ex pro
babilibus siue contingentibus generat habitum nutā
tem qui est cum formidine te opposito.

Ad obiecta in oppositum. Ad

p̃mum est dicendum. qd̃ non est inconueniens in scien
tia idem esse q̃strum et subiectum. quia tota scientia or
dinatur ad cognitionem subiecti in se suis principijs et
pprietatibus. sed ante actuale remonstratiuum te
tent te eo p̃supponi quid est. quia est. et ergo. Aristoteli
in libro posteriorum vbi tractat te remonstratiuum
que est instrumentum generandi scientiam. in principio
reterminat te p̃cognitionibus et p̃cognitionis. Ad se
cundum est dicendum. qd̃ subiectum scientie debet esse in
complexum s̃m rem. sed bene potest esse complexum s̃z vo
cem. sic autem est in p̃posito qz dialecticum additū syl
logismo non nominat passionem sed differentiam res
cendentem formalem rationem considerandi syllogis
in hoc libro. Ad tertium est dicendum. qd̃ dialectica
accipitur dupliciter. Vno modo cōmuniter et improp̃e
pro tota logica noua quomodo accipit eam in exordio
sui p̃mi tractatus petrus hispanus. et sic p̃cedit argumen
tum. Alio modo accipitur p̃prie pro vna pte logice in
qua reterminatur te syllogismo dialectico q̃ p̃cedit ex
pbabilibus. et sic accipitur hic. Ad quartum est di
cendum s̃m totum. Albertum licet dialecticus vtēs
non sit sciens. sed opinans. tamen vtēs est sciens nō
per follogismum dialecticum. sed remonstratiuum.

Ad quintum est dicendum eodem modo. qd̃ dialecti
ca vt vtēs est specialis scientia. qz habet speciale subiec
tam. Sed vt vtēs. est scientia cōmunis. qz ea vtitur
cōmuniter in omnibus alijs scientijs. Ad sextū est
dicendum. qd̃ vtēs scientia ista est genita p̃ syllogismum
remonstratiuum. Et ad im̃p̃bationem est dicendum qz
uia syllogismus dialecticus p̃cedit ex cōmunibus et cō
tingentibus. tamē cum p̃cedere ex talibus est necessariū
et sic contingentium. et pbabilium potest esse necessaria
ratio vnde hec est necessaria contingentia sunt contin
gentia. et probabilia sunt probabilia. et hoc ostenditur
per remonstratiuum p̃ quā generatur hec scia qz ostendit
dicit qd̃ p̃cedens ex pbabilibus generat opinionem.

Circa tertium expositū sit dubia.

Primū est. Quare iste liber sequit libꝝ posteriorum et
p̃cedit libꝝ elenctoꝝ. Solutio. Alberti. quia syllogis
mus remonstratiuus addit super consequentiam syllo
gismi simpliciter dicti necessitatem consequentis. q̃ te
terminatur in libro posteriorum p̃ hoc qd̃ ibi docetur re
solutio conclusiois syllogismi in principia q̃ sunt ne
cessaria. Syllogismus vero dialecticus dimittit a ne
cessitate consequentis. qz pbabile ex pbabilibus syllo
gizatum non habet necessitatem consequentis. et ergo
hec scientia sequitur eam q̃ traditur in libro posteriorum p̃
cedit vero eam que traditur in libro elenctoꝝ. qz ibi
tractatur te apparetur pbabili. hic vero te vere pbabi
li. Et sic necessitas consequente saluatur aliquo modo
in syllogismo dialectico. quia non p̃moueat. sed i syl
logismo sophistico non saluatur sed teritit eo qd̃ peccat.
non nūq̃ in forma.

Secūdum dubium est.

An ista scia sit inuētia vel resolutoria. Et videt qd̃ reso
lutoria. Quia ois scia hēt p̃ resolutōes p̃dūctōis i sua p̃n
cipia inq̃tū oit p̃p̃riā passionē te s̃b cō. q̃ ois ē resolu
toria. So^o h̃ scia vt inq̃t̃ Albr^o inuētia ē. qz p̃cedit. ex cōi
b^o. et pbabilibus. cuiuslibz materie applicabilibus. Quāuis ei
vt docēs mō d̃m̃rātōis tradit. qz alit̃ n̄ ē cert^o. et vtēmi
nās h̃it. tū vt vtēs ē scia p̃iectur. mixta ex h̃itū d̃b^o. loca
lib^o. p̃iectur. et rōis trabēs p̃sideratōes. Ad obiectum in
oppo^o. est d̃d̃y. qz dialectica p̃t accipi duplici. Vno^o. vt to
cēs est. i. p̃ doctrinā acceptā. et sic ois scia ē resolutoria.
Alio^o. inq̃tū vtēs est. h̃ est vt vtēmi ea in qualibet arte
possum arguere. et syllogizare ex cōi b^o. et pbabilibus. et sic est
scia inuētia. Scientia vero libri posteriorum ē indicatō siue
resolutoria. et inq̃tū vtēs est. et inq̃tū vtēs. Aut
dicendum est. qd̃ scia d̃ dupliciter resolutoria. Vno mo
do. qz p̃cedit resolutorie resolūendo aliquid in suas cau
sas. et principia. et sic omnis scientia est resolutoria. Alio^o
qz docet modum resolūendi. et iudicā. d̃i s̃m quez aliq̃s
p̃t aliquid resolūere i suas cās. et principia. et sic lib^o. p̃orum
et posteriorum sunt resolutorij.

Tertium dubium est.

Quō d̃z exponi p̃p̃o p̃emial. p̃p̃o itū quidē negotij. So^o
Alberti sic negotij suscepi qd̃ ē logicū negotij. i. libro
p̃p̃o itū. ē inuenire methodū talē. te qua sic forma forma
ti poterim. h̃ ē posse et facultatē h̃ēt in. in h̃itū. et vtēte itel
lectuali syllogizare te omni p̃blemate. ex pbabilibus i
genere. Quia omne problema vel est te inesse. siue qd̃ est
te inesse vt accidens. vel te inesse vt genus. vel inesse vt p̃
prium. vel inesse vt te finitio. Et qz idonei sumus syllo
gizare ad illa quattuor sumus potentes syllogizare. de
p̃blema qd̃ ex pbabilibus p̃t ostēdi inesse. Quia inesse vt d̃rā
reducit ad ge^o. et icē vt idē reducit ad re finitōes. S̃p̃s at
q̃ ē s̃bctū non reducit ad inesse quia p̃ma s̃bctātia. cui inē
p̃dicatū art^o. vel scie eē nō p̃t. et istud est q̃tū ad opponē
te. Quāntū vero ad respōdentem q̃ ē instruit p̃ficiā s̃b
d̃i. et ipsi nos disputatōes. p̃blemā. et dialectica sustinen
tes i r̃idēdo. nihil dicem. repugnās. siue p̃trariū. et arti
pbabilibus ex quibus sit methodus.

Quartū dubiū. Quid appellat

Methodus

Primus liber

methodus est de ppositis negocij. **So^o Albi** metho-
dus accipit dupliciter ppter metaphorice. ppe appellat
methodus brevis via qe via pcedij. r p similitudine transferre
ad ista sciaz. ppter arte. qz si pbabilia extra appntia. i in
supficie offeratur sua multitudie distatia r longitudie
dispeditu facit. nisi p forma sciez arte ad pcediu rediga-
tur. r ab hac similitudine no^o methodi ad hac sciaz transferre

Est igitur syls orō i qua positū quibusdam
aliquid aliud a positis ex necessitate accidit. p
ea que posita sunt

Hic p^o dicitur psequē itentur r describit syls. r diuersas spēs si-
ue mōs ei^o dicitur pmo q syls est orō in qua qbusdā po-
sitū aliud a positis ex necessitate accidit. p ea q posita sunt id
est p pmissas.

Demonstratio vero ē qn ex veris r pmissis syls erit.
Aut ex talibus que per aliqua pma r vera ei^o
que circa ipsa est cognitiōis pncipiū supserit
Hic potest definitōes syls demonstratiū dicens. demonstratio ē
qū ex veris r pmissis pmissis fit syllogism^o. aut ex tali-
bus qd aliqua pma r vera eius que circa ipsa est cogni-
tioni pncipiū sumpserunt

Dialecticus aut syllogism^o qui ex pbabili-
bus est syllogizatus. Sunt aut vera quid r
pma que non per alia. sed p seipsa habent fi-
dem. Non oportet em in disciplinalibus p n-
cipijs inq̄rere. ppter quid. sed vniq̄d qz prin-
cipioz ipsum esse fidem. Probabilia aut st
que videtur omnibus aut sapientibus. et
his vel omnibus. vel pluribus. vel maxime
notis. vel pbabilioribus aut p̄cipuis

Hic philosophus definit syls dialecticū re quo p n-
cipaliter intendit. dicens. q syllogism^o dialectic^o est q ex
pbabilibus supple quātus ad materiā. syllogizatus quan-
tum ad formā. que est ex terminoz numero r ordine ad
figuram. et ex combinatione pponum quo ad modum
fm formam debitam in qualitate quantitate. et ordinē
qualitatis r quātatis. Quia et si ex affirmatiua r nega-
tiua possit fieri syllogism^o. tū minor. ppositio in pma
et tertia figuris non potest esse negatiua. et si fiat non ē
syllogizatus talis syllogism^o. Quia formā combinatō
nis non habet. Que autem sunt pbabilia inferius dice-
tur. et grā illius pmitit philosophus declaracionem
eorum q pus in definitione demonstratiōis sunt dicta
Dicens q vera r pma sunt q non p alia. sed p seipsa fm
sui naturā fidem habent. et ista sunt dignitates quas qf
qz pbat auditas. Sicut enim in visu quedam luce mani-
festantur aliena. sicut colorata. Alia autem luce p̄pria.
sicut lucida. sic est in intellectualibus. q pma non habēt
tia medium sue constitutionis inter lucem intelligen-
tie et ipsa. sed ipso lumine intellectuali constituta. sua
p̄p̄a luce manifestant intellectum. Alia vero q medi-
antibus formis alioz pcedunt ab intelligentia consti-
tuuntur ab intellectu non accipientes. nisi lumine pmo-
rum illustrata. Et que sic accipiuntur sunt secunda. et
non pma. qz non sunt lumine intelligentie immediate p-
iuncta. Nullum enim intelligibile accipitur ab intellec-
tu bonis. nisi in quātum. est lumine intelligibile acci-

ptentis ipm. Sed si ipsa itelligētia se sola agit p se intelli-
git. Si aut agit ipm p mediū oportet q illustretur luce
ipius. anq̄ ab intellectu accipiat. q igitur cā ē qre que
dam p se intelligitur iam dictum est. Et etiā ex isto cā-
tur vlti^o. q in sciētijs disciplinalibus. siue doctrinalibus
non oportet q̄rere. ppter quid. quia i disciplinalibus et
doctrinalibus ex pmissis veris. pceditur et immediat^o. hoc
est ad que syllogizanda non est mediū non oportet i ip-
sis non q̄rere. ppter quid. Sz oportet vniq̄d qz pnci-
piorum esse fidem fm seipm. id est ipsum esse fidei. cā-
fides em assensus est respondentis in ipsum. p̄p̄ qd ta-
lia pncipia pma vocantur communes animi concep-
tiones. qz eis vt dicit Auicenna statim assentit anim^o.
ppter qd etiā dicuntur idemonstrabilia. Probabilia
vero ex qbus fit syllogism^o dialecticus sunt verissimi-
lia. Dupliciter autem sunt verissimilia. Aut em in se sunt
verissimilia. eo q ipsa habitudo p̄dicati ad subiectum
verissimilis est. eo q nec p̄dicatum est in subiecto p se.
nec subiectum in p̄dicato. nec vtrūq̄ in vtroq̄. nec p̄di-
catum necessariam r essentialē inherentiā habz cū
subiecto. sed verissimilis est in signis. non in causis. ne-
cessarijs acceptum. Aut qz necessariam habet inherenti-
am. sed non accipitur nisi p signum. r hoc ē pbabile fm
modum acceptiōis q̄uis in se sit necessarium. sic solē
esse maiorem terra. eo q vbiqz vnius quātitatis appa-
ret. pbabiliter est acceptum. Solem aut maiorem tra-
p quātitate dyametri acceptum est necessarium. et non
pbabile fm qz pbabile et necessarium opponunt. Pro-
babile aut sic dictum verissimile est qd p sui p̄p̄ius veri-
tatis figuram videtur omnibus. aut pluribus. r his sa-
pientibus. Aut videtur omnibus. aut pluribus. aut max-
ime notis. vel pbabilioribus totum pro vno membro
ponendo. Signa vero verissimilitudinis aut occurrūt stati-
im in superficie et in exterioribus rei q accipit potentia sensi-
tiua p̄pans sensata ad invicem. Et si stitalia signa tūc
pbabile ē qd videtur omnibus. sicut niuē esse albā p hoc
qz nix est p̄p̄e pris p̄p̄ici in pua p̄minuti. in cui^o p̄rib^o
vndiqz lux diffunditur. hoc em signum medium est ip̄si
sensui. Si aut signa iudicium facientia re verissimilitu-
dine sunt. non in superficie. sed aliq̄liter p̄fundata. nō ad
intima. sed nec in superficie extrinsecus manentia. tūc ē
id qd videtur pluribus que sensui imiscet aliquid ratō-
nis. sicut qz stella in cauda minoris v̄se. sit polus. eo q
non rēp̄nditur eius singularis mot^o. Hoc em iudiciū
ratōis est sensui p̄mixtum. Si aut est signum verissimili-
tudinis p̄fundatū. in essentialibus r p̄uertibilibus cau-
saz habitudinibus q sunt p̄uertibilia sicut cause tūc est id
qd videtur sapientibus. sicut est qz luna mouetur in ep̄i-
culo qz p̄fundius r altius transit p vmbzā terre. Hoc
em non est causa sed signum. Et ergo illud qd videt sa-
pientibus gradus habet. Quia aut videtur omnibus aut
pluribus. aut maxime notis. vel pbabilioribus. Quia
signum conuertibile cum causa vel apparet mixtum seu
sui et tunc videtur omnibus vel in ipsis stantialibus
p̄fundatur et tunc non videtur nisi pbatis sapientibus. l
medio modo est acceptum. Et hoc dupliciter. si em pl^o
est inclinatum ad sensum tunc videtur pluribus sapien-
tibus. Si at plus ad itima cēnalia r intellectualia. tunc
est qd videtur maxime notis. q ex potestate scientie et
artis hoc norunt rēp̄ndere. Hoc igitur est pbabile ex
quo fit syllogism^o dialecticus. qz tali et taliter diuersi

Litigiosus syllogismus

ficatio signo respicitur. et hoc ut inquit Albertus est sententia commentarii arabici.

Litigiosus autem syllogismus est qui ex his que videntur probabilia non sunt aut ex que ex probabilibus aut his que videntur probabilia est apprensus.

Hic philosophus definit syllogismum litigiosum. Dicens quod syllogismus litigiosus est qui procedit ex his que videntur probabilia et non sunt aut qui ex probabilibus est apprensus ubi tangit per divisionem syllogismi litigiosi. ut in sequentibus patebit.

Non enim omne quod videtur probabile est probabile. Huiusmodi enim eorum que videntur probabilia in superficie habet omnino phantasia. velud circa litigiosarum disputationum principia accidit se habere. Statim enim et septem eis qui per se videre possunt manifesta in his est falsitatis natura.

Hic philosophus ex quo supponit quod aliquid est probabile apprensus ostendit hoc ipsum. Dicens quod non omnino videtur secundum aliquem locum esse probabile est secundum rem veritatem probabile quod nihil eorum videntur que probabilia tamen in superficie ex signo aliquo fallaci. id est propter aliquam causam apparentie omnino sive omnimodam et profunda tamen habet phantasia hoc est apparentiam contingentes versus ad existentiam. velud accidit illam apparentiam se habere que est circa principia que sunt loci sophisticarum litigiosarum disputationum. Litigiosa enim disputatio incitatur locis sophisticis sicut principia. statim enim in primo intuitu etiam eis qui per rationem possunt videre sepius patet naturaliter defectus probabilitatis sub causa apparentie latens id est quod non sunt vere probabilia quibus videantur probabilia.

Ergo primus eorum qui dicti sunt litigiosus et syllogismus dicatur. Reliquus vero litigiosus quidem. Syllogismus autem non eo quod videtur syllogizari non autem syllogizari.

Hic philosophus postquam in definitione tetigit divisionem syllogismi litigiosi peccantis in materia in forma et in utroque simul tangit predictorum membrorum differentiam. Dicens quod primus de numero dictorum syllogismorum est syllogismus litigiosus. Syllogismus autem in forma eo quod formam syllogismi servat. Litigiosus autem in materia eo quod ex falsis procedit. reliquus vero est litigiosus syllogismus quod peccat in forma eo quod videtur syllogizare et non syllogizat. Et tertius est alius in utroque peccans. Et quatuor sic sunt triplices syllogismi litigiosi tamen peccata non sunt nisi duo scilicet in materia et in forma. Syllogismus vero litigiosus tertius colligit illa duo simul.

Amplius autem preter omnes qui dicti sunt syllogismos ex his que sunt circa aliquas disciplinas convenientia sunt palogismi que admodum in geometria est. et huic cognatus accidit haberi. Videtur autem modus habere predictis differre syllogismis. Nam neque ex veris et primis syllogizat falsigraphus neque ex p-

babilibus nam in definitione non cadit neque enim que omnibus videntur sumit neque que pluribus neque probabilioribus neque sapientibus et his neque omnibus neque pluribus neque probabilioribus et precipuis sed ex convenientibus quidem discipline sumptis. Non ex veris autem syllogismum facit. Nam in eo quod aut semicirculos describit non ut oportet aut lineas aliquas deducit non ut ducende sunt palogismum facit.

Hic per predictis species apponit aliam dicens quod per omnes syllogismos qui dicti sunt sunt syllogismi ex his que convenientia sunt circa aliquas disciplinas id est particulares scientias mathematicas qui dicuntur palogismi quia iuxta syllogismos que sunt ex propriis veris et primis sumptis scilicet geometria et cognatus mathematicis sive balentis mathematicis accidit fieri que syllogismus appellatur falsigraphus quia falsa receptione figurarum ex oppositis principiorum syllogizat. Videtur autem iste modus syllogismi differre a predictis quia neque ex primis neque veris syllogizat falsigraphus per quod differat a demonstratione in materia vel modo materie neque syllogizat ex probabilibus. Quia probabilis non cadit in definitione materiali falsigraphi sic nec cadit in definitione demonstrativa. Et istud probat philosophus sic quod falsigraphus neque sumit in faciendo syllogismum illa que videntur omnibus neque que pluribus neque que sapientibus et his omnibus vel pluribus neque que probabilioribus sive precipuis sed ex convenientibus et propriis quidem discipline sumptis syllogizat sicut si semicirculos describit non sicut describi debent id est non describitur per modum linee que duplicis est forme concavitatis scilicet et convexitatis. Aut lineas simplicis forme rectas scilicet non ducit sed palogismum facit qui dicitur a parte quod est iuxta syllogismum quia ex oppositis eorum que proprie sunt convenientia scientie demonstrative. Alii vero ponunt exemplum de syllogismo falsigrapho hoc modo. Omnes linee ducte ab eodem puncto ad idem punctum sunt equales sed linea arcualis et chordalis sunt ducte ab eodem puncto ad idem punctum ergo sunt equales. Hic est syllogismus falsigraphus quod procedit ex principia scientie male intellectis quia hoc principium intelligitur de lineis ductis per idem spacium et de lineis rectis. Albertus tamen primo elenchorum ut ibi dicitur reprobat hoc exemplum volens quod non sit convenientis proposito.

Species igitur syllogismorum ut figura liter sit completi sunt qui dicte sunt. Univerfaliter autem dicendum de omnibus predictis et de his que postea sunt dicenda in tantum a nobis determinetur eo quod de nullo eorum subtilem rationem assignare appetimus sed aliquantulum figuratim ex his volumus pertransire omnino sufficiens arbitratum per sepositam methodum posse cognoscere quomodo unumquodque eorum.

Hic philosophus recapitulat ea que dicta sunt. Dicens quod species syllogismorum probati sive syllogismorum qui ad appositum sunt ille que dicte sunt demonstrativus

Dialectic litigiosus & falsigraphus quaz specialis veter
 minatio saltem q̄ ad tres spes habetur in specialibus li
 bris. Et subdit pbus postea modis pcedēdi in hoc libro
 Dicens q̄ vniuersalr ex cōmūib⁹ & cōiē dōm est re om
 nib⁹ p̄dicē. q̄ artē syllogismi dialecticū circumstāt. Et
 etiā de his que postea dicēda sunt quātū ad pbtem atar
 psideratōes. i. nō nobis rēminat. Ita q̄ vlti cōi rōne
 rēminetur de omb⁹. eo q̄ re nullo dictoz rēdicēdōz. s̄
 talem rē causālē ex p̄p̄ijs essentialib⁹ sum ptā cupimus
 assignare rōem vel rēminatōes. sed aliq̄stuluz p̄ cōia. r. ex
 teriora figurālē hoc est sup̄ficialr volum⁹ p̄trāsire. non
 p̄fundātes psideratōes in ipsis. eo q̄ fm p̄positā metho
 dū oīno sufficiēs arbitramur cēsi q̄quomō pbabili pos
 sum⁹ ex facultate illi⁹ artē cognoscere vniquodq̄ dicto
 rum. r. dicēdōz istā methodum circūstant.

**Circa textū nunc expositū mouetur
 questio. Vtrū syllogism⁹ ad
 materiam cōtractus sufficientē in
 demōstrātiōe dialecticū litigiosum a
 falsigraphum sit diuīsus**

Et videtur p̄ q̄ nō. q̄ ē aliq̄s syls simplr dictus ad
 materiā cōtractus r. ille non p̄numerat p̄dicē mēbris.
 igitur diuīsiō nō est sufficiēs. p̄ma ps. pbatur. q̄ cōtra
 bitur ad tres ēminos r. duas p̄pōnes q̄ sunt materia re
 motaz p̄p̄inqua syllogismi illius. vt in p̄mo p̄oz dictū
 fuit. Secūdo sic est aliq̄s syls tentatiuus r. ille non
 enumeratur inter istas species. igitur p̄ma ps. pbatur.
 q̄ est aliq̄ disputatio tentatiua igitur est aliq̄s syllo
 gismus tentatiuus. p̄na pbatur. q̄ om̄is disputatio vti
 tur aliquo instrumento specialī qd̄ est syllogismus. Et
 philosophus postea in elenchis multa dicit de syllogis
 mo tentatiuo. Tertio mēbra diuīsiōis bonē nō de
 bent coincidere. vt d̄t boetius in libro diuīsiōnum. sed if
 tius diuīsiōnis mēbra coincidunt. ergo non est diuī
 sio bona. Minor. pbatur. Quia om̄is p̄positio neces
 saria est pbabilis. ergo om̄is syllogismus q̄ est ex ne
 cessarijs est dialecticus. Pro veritate q̄siti est philoso
 phus in textu et ponitur iste discursus.

**Maior. Syllogismus est quidā ordinat⁹
 rationis discursus. de maiore p̄ minorem in
 conclusionem deducens. Minor. Huius
 contracti est in genere materia duplex. ne
 cessaria et pbabilis. quarū vtraq̄ est sophis
 ticabilis. quia vna est vera et fm rem neces
 saria. et alia in malo intellectu sumpta. scda
 etiam vere pbabilis. et alia tātū apparenter
 que est sophisticā. Conclusio. Igitur syllo
 gismi ad materiā contracti quattuor sunt
 modi siue species. que appellātur demōstra
 tiuus. dialecticus falsigraphus r. litigiosus.**

Maior. pbatur. q̄ sicut tres sunt opationes intel
 lectus. simplicium appbēsiō p̄positio diuīsiō r. discursus
 syllogisticus. Ita triplices sunt intentiones corres
 pondentes illis tribus opationibus. ita q̄ syllogismus

correspondet tertie opationi. Dicitur autē discursus ordi
 nat⁹. q̄ p̄cedit a p̄mo p̄ mediū in vlti⁹. sed p̄mū mediū
 et vltimum dicuntur differentie ordinis. Quā autē syllo
 gismus sic p̄cedit. pbatur p̄ philosophū dicentem. q̄ est
 ordō in q̄ q̄busdā positis. aliud quid ab his q̄ posita sūt ex
 necessitate accidit. p̄ ea q̄ posita sunt. In qua definitione
 vt inq̄t Albert⁹ ordō ponit̄ pro genere. r. vt hoc. primus sit
 fm vni no mis accipit̄ ordō quasi oris rō hoc est rō fmō
 ne explicata. et cum ratio sit actus illi⁹ virtutis aīe q̄ rō
 vocat̄ et cū sic dicta idē sit rā dōcinatio q̄ argumētatio.
 sensus definitionis est. q̄ syls est ordō q̄ est i forma argu
 mētatiōis in fmōne. Et q̄ addit̄ (in qua) notat q̄ talis
 ordō in se plura ad vna formā ordinata p̄tinet r. ab it. vñ
 talē p̄tinentiā. qua vna forma pla p̄tinet notat cū d̄t (in
 qua) Et q̄ sequitur q̄busdā p̄ virtutē p̄titionis notat mate
 riā. p̄mā r. p̄mā q̄ est p̄positiones vt p̄pōnes dicitur
 quasi pro altero posite. Quā autē dicit̄ (positis) notat dif
 positio ēminos in figura. r. dispō ēminos in q̄litate et
 quāritate ad modi p̄plexionem. Quā autē dicit̄ boetius
 p̄cessis nō est necē addere. q̄ si sūt p̄positiones tunc in se
 virtute ac potestate habent conclusiones. p̄ q̄bus ponun
 tur non autem habent in se virtute conclusionem. nisi iā
 in se vere sint. q̄ falsa p̄positio nihil in se continet. qd̄ p̄
 modum p̄bationis possit̄ concludi p̄ ipsam qm̄ simplr
 ceter falsa est. r. sic virtute p̄pria non est positio nisi vera
 nec est posita nisi vera. et ideo nō oportet ponē concessis.
 nisi forte in sophisticis. In alijs vero q̄ simpliciter posi
 te sunt. vere sunt r. ipsa rēp̄ veritate concessibiles. r. aliter
 p̄p̄e loquendo posite non sunt nec p̄posite. Sed for
 te dices q̄ falsis potest seq̄ vt in 2º p̄oz vltuz fuit
 igitur. Solutio. Quis p̄ falsum syllogizetur. hoc
 tū non est p̄ veritatem p̄positionum nec ex eo q̄ p̄missis
 in se habēt conclusionem nec esse eius. sed est ex quadaz
 forma r. eo p̄plexione valde generali. p̄p̄onum q̄ non p̄
 bāt nec cāz in se habent. p̄bationis alicuius. r. talis syl
 logism⁹ non est syllogismus ad p̄positum aliquod. pbā
 dum. Quā autē additur (aliud a positis) d̄t p̄pter conclu
 sionem q̄ et si sit mediocitas duaz p̄missaz tñ complexio
 eius alia est a complexione p̄missarum. et ideo cōplex
 um est aliud. In p̄missis em̄ est complexio et conpositō
 mediij cum maiore extremitate. eiusdē complexio ē in
 minore cum minore extremitate. sed in conclusione cō
 plectitur extremum cū extremo et sic est aliud complex
 um a p̄missis. Quis in materia terminoz cum maiore
 et minore p̄p̄onibus conueniat. Quā autē additur ex
 necessitate intelligitur de necessitate consequētie. q̄ est ex
 q̄busdā p̄missis necessitas inferētie. q̄ est ex figura r. mō
 p̄ mediij ordinationem qd̄ medium est causa consequē
 tie conclusionis p̄ hoc q̄ sua relatione ad vtrūq̄ extre
 mū coniungat extrema. et talis vocatur aliud a p̄positis id
 est p̄positionibus. stantibus sub forma rēminatē po
 sitionis. Sub tali autē non stat nisi qd̄ fm materiāz po
 tentiale est ad talem formam. et hoc non est falsum. r. q̄
 peccans syllogismus non simpliciter et p̄fecte est. ex p̄
 sic. Addit̄ autē p̄ ea q̄ posita sunt eo q̄ conclusio debet seq̄
 p̄pter talem p̄missaz positionem sicut hec omnia diffusi
 us dicta sunt in p̄mo p̄oz. Minor ē manifesta p̄ totū
 p̄cessum libroz aristotelis et patet inferius. Conclusio
 seq̄tur ex p̄missis. Et patet. q̄ om̄is talis p̄cedit ex
 necessarijs. vel ex pbabilibus siue contingentibus. Si
 p̄mum hoc est duplr. q̄ illa materia velē vere necaria

vel est materia necessaria male tamē intellecta. pmo est syllogismus demonstratiuus. scdo est syllogismus falsig phus. Si scdm hoc est dupliciter. Quia vel pcedit ex vere pbabilibus vel ex apparenter pbabilibus. Si pmo sic est syllogismus dialecticus. si scdm sic est syllogismus sophisticus. Ad obiecta in o ppositum. Ad pmo est dicendum. qd syllogismus simpliciter dictus non est syllogismus ad materiam contractus qd hic definitur. Ad pbationem vero dicendum est. Qd e duplex materia syllogismi. Una est generalis et alia specialis. Quauis syllogismus simpliciter dictus sit contractus ad materiam generalem. qd est tres terminis et due ppositiones. non tñ est contractus ad materiam specialem qd est necessaria pbabilis vel apparenter pbabilis. Ad scdm dicitur pmo elendoz qd syllogismus tentatiuus non est distinctus ab alijs speciebus syllogismi. Ad pbationem vero dicendum. qd non est simile re speciebus syllogismi et generibus disputationum. qd diuersimode distinguuntur. Quia species syllogismi distinguuntur penes materiam ex qua syllogizant. Genera vero disputationum penes fines vt infra patebit. sed disputationis tentatiue et dialectice est alius et alius finis. Ad tertium est dicendum. qd si membra ista accipiuntur paise sic non coincidunt. qd est id qd est necessarium sit etiam pbabile. non tñ paise qd plus est qd pbabile.

Circa textū expositum sūt dubia.

Primum est. qualis est diuisio syllogismi in quattuor species. Solutio est analogi in sua analogata. et non generice in species pmo pater. Quia diuisum qd est syllogismus contractus p plus dicitur de vno membro diuisiuentium et posterius de altero. Quia pmo dicit de syllogismo demonstratiuo in quo forma syllogismi pmo uetur eo qd addit necessitatem consequētis sup necessitatem consequētie. Scdo de syllogismo in quo eadē forma saluatur. et tertio de falsigrapho et sophistico qui sūt quedā syllogorum pdictoz obliquitates. vrs etia tactū fuit

Secūdum dubium est

An definitio sylli demonstratiui in textu posita sit bona. Et videtur qd non. Quia pbs in pmo posterioꝝ poit vñ aliam definitionē non simpliciter pformē isti. qd non est ista bona. Nis est manifestū. So. Alerti sic fm hūc intellectū demonstratio est syllogismus p qd notat gen in quo pmo et p se ponit definitū. Cum vero subditur ex pms ve ris ibi ppo ex notat cam materialē. veris at notat tripli cē veritatem in pōne. pponum qd vresunt. pmo qd sic sint vere qd nihil falsitatis aut dubitatonis hnt admixtum. scdo veritatem forme in q̄tum vere ad veritatem forme syllogistice sunt posite. tertio notat veritatem ppositio num vt ppositio est. ita scz qd vere cā sit pclusionis et conclusi. Quia aliter nō haberet veritatem pponis vt ppositio est. Qd autem dicitur ex pms ppter potissimā demonstratiōnem dicitur. qd est ex im edictis ad que pbada nō ē aliud sumere an ea p qd possunt concludi. Quia talia pma vera sicut pncipia. nobilitati habitu qd scia sunt sup ta et cognita. Quātum vero ad demonstratiōnem minus potētem addit aut p iunctio disunctiua. qd notat disunctionē a pdicta demonstratiōne. Ex talibus autez notat pncipiati qd est pncipiū de pncipio silrudiez ad id qd ē pncipiuz nō pncipio. Qd autem addit aut qd p aliqua p

ma et vera notat pclusiones illas que p pma et vera concluduntur. vel melius quoz veritas p talia cōfirmatur sicut dignitates qd non ingrediuntur syllogismū sed extra manēt veritatem aliqrum ingredientium confirmātes. Sicut euclides conclusum ex pms veris et indemostrabilibus sumit p theoremata ad concludendum aliud. Additur autem eius cognitionis que circa pma da sunt et non alterius ab ipsis sumpterunt originē. qd tñ secundum aliam cognitionem non habent nisi ex pms. Quia in secundis sunt pma p se et vniuersaliter. sicut cōmunia ad materiam ppositam determinata. sicut in ipsis sunt et actus intellectus et substantialiter. ppter qd eadē in ipsis generant cognitionem. Ad obiectum patz ex dictis. qd philosophus ibi definit demonstratiōnem potissimam tantum. hic vero definit demonstratiōnem vt cōmuniter se extendit ad demonstratiōnez. ppter quid et quia

Tertium dubium est

An sit triplex syllogismus litigiōsus scz peccās in materia forma et vtroq. Et videtur qd non. qd in naturis deficiente materia reficit forma et nomen. ergo syllogismus peccās in materia non est syllogismus. Scdo sic qd quid est in genere inferiori. etiam est i genere superiori. syllogismus peccās in forma est in genere litigiōsi syllogismi et syllogismus litigiōsus est syllogismus qd peccās i forma est syllogismus.

Solutio sic. Quia sicut in reb artificialibz cōtingit deficere in materia in forma et in vtroq. ita etia in syllogismo ptingit tripliciter deficere vnde syllogismus litigiōsus a lite qd ter o pponētē et ritē m oziri potest. nōmē accepit. Potest ac lis eē de syllogismi materia. de syllogismi forma. et de vtroq illoꝝ. Quo ad pmo loquēdo de materia est exēplū tale. Omnis statua ē naturalis herculis statua est statua. ergo herculis statua est naturalis. Manifestum est qd pma est falsa et non pbare videtur tamen in pbantia. pbare p locū sophisticū pcedere sic. Omnes ē naturalis statua est es. ergo statua est naturalis. Ordo autem terminozum et combinatio ppositionum in qualitate et quātitate formam tenet syllogisticam. ppter qd ille syllogismus peccat in materia et non in forma tñ. Si vero sic arguatur. Omnis homo est animal. asinus est animal. g omnis asinus est homo. iste syllogismus pcedit ex vere pbabilibus. tamen non est syllogizatus. quia formazur figuraz modo non habet cum sit in scda figura et puris affirmatiuis. nec tenet figuram et modum nisi in util cōiugationis. Si autem sic arguatur. Omnis homo est animal. nullum risibile est homo. ergo nullum risibile est animal. erit scda figura et impbabilis. qui tñ videtur pbabilis apparenter p locum sophisticum. Quia omne risibile est pprum et nullum pprum est animal. sic arguendo nullum pprum est aial. omne risibile est ppruz. ergo nullum risibile est animal. et sic peccat in materia pms ille syllogismus in minore ppositione. Et peccat in forma si minor est negatiua. qd est contra formam in modo pme figure. Peccat igitur tam in materia qd in forma. De syllogismo autem ad ppositum planum est hic exponere. Quia si sic arguatur. Omnis canis est latrabil. omne marinum est canis. ergo omne marinum est latrabile. Manifestum est qd ille syllogismus est litigiōsus et nō peccat contra syllogismū simpliciter dictum s cōtra

Primus liber

formā syllo ad ppositū. Si em termini positi in tali syllo-
gismo recte se habeant in habitudine medi ad mai ex-
tremum et in habitudine medi ad minus extremum
esset syllogismus pbans et ad ppositum sed qz non ha-
bent terminorum debitam habitudinem q est causa cō-
sequendi in syllogismo ad ppositum in forma ipsi non
peccat contra formam syllogismi pbantis z fm hāc for-
mam non est syllogizatus quāuis habeat formam syl-
logismi simpliciter dicti. Et fm hoc exēpla re trib⁹ syl-
logismus litigiosus sunt ista p̄mū. Omne nōmē vnum
vnum significat canis est nomen vnum. ḡ vñū significat
Vel sic fm epicurū. Omnis voluptas est bona coit⁹ est
voluptas. ḡ coitus est bon⁹. Hic em est peccatum in p̄ma
ppone contra pbantem q est materia syllogismi dialec-
tici. z non peccat termini in habitudine positi in figura
et modo. Si autem sic arguat. Omnis iustitia est bona
omnis honestas est bona ergo omnis honestas est iusti-
tia. Habitus terminoz pbantium non valet qz nō se-
q̄tur ad duo antecedentia q vnum illorum sequatur ad
aliud. vt si iustitia sit bona et similiter etiam honestas ē
bona. q̄ talia debent se se inuicem verificari. et sic peccat
contra formam syllogismi ad ppositum quāuis in ma-
teria non peccat in aliquo. Si autem sic arguatur. Om-
nis canis est latrabilis. marinum est canis ergo mari-
num est latrabile. Hic p̄ma est falsa peccans in materia
pbabilitatis et habitudo medi ad vtrūqz extremum i-
debita est et sic peccat contra terminoz habitudinē ad
pbandum. et sic peccat contra formam syllogismi ad p-
positum. Ad obiecta in oppositum. Ad p̄mū respon-
det Albertus q est duplex materia syllogismi. Una ē ma-
teria syllogismi simpliciter dicti que est termini z pposi-
tiones. et in hac materia non peccat sed sufficit ad ser-
uandum formam syllogismi. Alia est materia syllo-
gismi ad ppositum q est pbabilitas ppositionum et con-
tra hanc peccat. et ideo etiam amittit nomen syllogismi
ad ppositum. qz syllogismus peccans i materia non est
syllogismus ad ppositum. Ad sc̄m dicendum est. q
syllogismus peccans in forma non est syllogismus. Nec
sequitur est syllogismus litigiosus. ergo est syllogismus
qz syllo litigiosus non est species syllogismi. sed analogo-
tum fm quid p̄cipans nomen cōmune syllogismi. sicut
in simili non sequitur est homo pictus. ergo est homo.

Quartum dubium est.

Que dicunt statim in superficie omnibus appntia re q̄b⁹
in textu dictū est. Solutio. Alberti illa appntia ad ali-
quē locum sophisticum p aliqd cōmune accidentale si-
cut fel apparet mel p similitudinē alicuius accidenta-
lis puta qz est humor croceus. z hec faciunt receptiones
non re facili rēp̄hensibilem. Quēdā aut faciunt pbanta-
siam p signa naturalia sicut signum conceptionis ē lac
habere in māmillis. et magnas habere summitates est
signum naturale fortitudinis. z h̄ faciunt pbabilitatez.

Quintum dubium est.

Qui dicuntur illi q̄ pua videre possunt re q̄bus etiam i
textu Solutio Alberti qdam vocant eos sapientes z
subtiles. subtilia pua vocantes. quibus facile est videre
sophistica. licet etiam tales alia lateat falsitatis natu-
ra. p̄cipue in accidente. sed h̄ expositio r̄torica est et con-
tra mentem pbilosophi quāuis verum sit qd dicit. Sz

pua sunt sophistica. quare dicit pbilosophus q̄ occul-
tantur vt puitas eoz appareat. et sic nulla reputentur
et illi qui pua videre possunt sunt in pua periti. et talia
sufficiunt distinguere. Et qz p accidens lateat sapientes
est ppter similitudinē extranei ad essentielle. sicut pa-
tebit in elenchis in fallacia accidentis.

Sextum dubium est

Quō conuenit syllogismus falsigraphus cum syllo-
gismo demonstratiuo z differt ab eodem. Solutio. Al-
berti conuenit cum eo in forma. et quada materia. In
materia qdem remota. que est termini. qz est ex conueni-
entibus et p̄p̄is discipline sicut demonstratiuus. ppter
qd non determinatur re eo in speciali libro. qz formā no-
uam non habet nec etiam materiam differentem a ma-
teria demonstratiui. Materia tñ specialis est alia quia
illa est ppositiones in qua non conueniunt. quia p̄nci-
pia et opposita p̄ncipioz nō sūt eadēz. ppositiones h̄ dis-
tantes p affirmationem z negationem. et p̄ esset non ef-
se. Quia ergo differunt in materia aliqua. pura p̄ in-
qua ab alijs. ergo ponitur distinctus syllogismi modus.

Sequens autem erit ex his q̄ p̄dicta sunt di-
cere ad que et quot vtile sit hoc negocium.
Est autem ad tria. Ad exercitacionem. ad
obuiatōes. ad fm philosophiā disciplinas.

Illud est sc̄m capitulum istius tractatus in quo po-
stendit vtilitatem istius doctrine. Et duo facit p̄mo qd
dictum est. Sc̄do remouet dubium ibi. (Hatemus at)
Dicit ergo p̄mo. qz oportet consequēter dicere ad que et
ad quot sit vtile p̄ns negotium. Est aut vtile ad tria. sc̄z
ad exercitaciones. et ad obuiatōes. et tertio ad fm phi-
losophiam disciplinas. id est ad disciplinas que sunt
fm philosophiam.

Quoniā ergo ad exercitacionē est vtile ex
his manifestum. Methodum em h̄ntes fa-
cile de pposito argumentari poterimus.

Hic p̄ pbat p̄mū sc̄z hoc negocium vtile ad exercitacōez
et hoc sic. Quia habentes hanc methodum que docet in-
uenire cōia re singulis ab ācedentib⁹ p̄seq̄ntib⁹ et repug-
nātib⁹ z oib⁹ localib⁹ h̄tudib⁹ vt infra p̄bit facile p̄ consi-
derationes communes talium localū habitudinū. re
quolibet pposito p̄blemate argumentari possumus. et
valem⁹ facultate art⁹. q̄ hec docet. Omnis aut habit⁹ fa-
cultatē p̄ferēs ad arguēdum facile re p̄posita vtrac̄qz pre-
contradictionis valet ad exercitaciones. hoc est ad fre-
quentes art⁹ opationes. p̄ quas facilioz semp̄ efficit ar-
tem habens. ḡ ista ars valet ad exercitaciones.

Ad obuiatōes v̄o. eo qz multoz anumeran-
tes opiniōes nō extraneis sed ex p̄p̄is doc-
tris sermocionabimur ad eos trāsmutātes
quid non bene videntur nobis dicere.

Hic ostendit sc̄m qz istud negociū v̄z ad obuiatōez v̄les i
effectu istā rōez. Illud v̄z ad obuiatōez. p̄qd anumeran-
tes multoz p̄boz opiniōez quas p̄noscim⁹ ex circūstā-
tib⁹ pbabilitatib⁹ an vere v̄l false sint in elenchis. p̄posito p̄-
blemate sermocionabimur hoc est rōcinabimur ad eos
siue contra eos non ex extraneis doctrinis siue alioz
N. iij

sed ex proprijs istoz doctrinis p eadem q̄ teneant rationem contra eos accipientes. quia in pbabilibus si affirmatio est probabilis. etiam negatio opposita pbabilis erit. quia qd̄ potest esse potest et nō esse. et sic erimus trāsinutātes eos in oꝓpositum dicti sui in omnibus quicquid n̄ videtur nobis dicere tene p pbabilia.

Ad fm̄ autem philosophiam disciplinas qm̄ potentes ad vtramq; dubitare facile in singulis speculabimur verum et falsum. Amplius autem ad principia eorum que sunt circa vnamquāq; est disciplinam. Nam ex conuenientibus fm̄. ppositam disciplinaz principijs. impossibile est aliquid de his dicere. eo q̄ principia omnium prima sunt. p ea vero q̄ sunt circa singula probabilia necesse est de eis ptransire. Hoc autem. proprium vlt maxime conueniens est dialectice. cum enim sit inq̄sitiua. ad omnium methodoz principia viam habet.

Hic pbat philosophus duabus rationibus q̄ dialectica utilis est ad fm̄ philosophiam disciplinas. p̄ma est. Illa scientia utilis est ad disciplinas fm̄ philosophiam. per quā potentes sumus ex facultate artis dubitare ad vtramq; hoc est ad vtramq; prem̄ contradictio. nis. re quoliter problemate. sed sic est de ista. igitur. r̄o Maior. pbatur. qz potentes ad vtramq; partem dubitare facile speculabimur quid verum et falsum in pbabilitibus et conclusionibus singuloz. Minor patet ex dictis superius. quia dubitatorum solutio est veritatis inq̄sitiua. Sc̄da ratio est. illa scientia est utilis ad disciplinas fm̄ philosophiam p quas possumus inq̄rere re principijs que sunt circa vnamquāq; disciplinam. sed sic est de ista et nulla alia. Minor. pbatur. Quia nulla philosophia q̄ est re ente determinato potest stabilire sua principia. sed accipit ea stabilita. ab ea q̄ est re ente inq̄tum ens. Quia impossibile est aliquid dicere re principijs ex conuenientibus. proprijs que sunt circa vnamquamq; disciplinam. eo q̄ vniuscuiusq; principia sunt p̄ma omnium in illo genere. et ideo p nulla que ante se habent in illa disciplina poterunt determinari. et stabiliri ex proprijs. sed p ea q̄ sunt communiter circa singula probabilia. necesse est re his principijs singularum philosophiaz ptransire nō pfundato sermone. Hoc aut̄ scilicet ex communibus et probabilibus p̄suatione facere. vel. proprium est dialectice. vel maxime conueniens. p̄rium enī inq̄atum est ex probabilibus. maxime autem conueniens inq̄atum ex communibus est. Quia metaphysicus ex communib; hoc facit. sed communia metaphysice sunt essentialia. et non signa tantum. et sūt communia reducibilia et determinabilia ad p̄ria. Sed communia q̄ considerat dialecticus sunt signa nō causae ad p̄ria reducibilia. Et talibus igitur p̄suadere p̄cipia scientiarum maxime. proprium est dialectice. quia cum sit inq̄sitiua est inuentiua communium. et per talia conuenientem viam habet ad omnium methodoz principia specialia sicq; pbabilia stabilienda.

Habemus autem pfecte methodum qm̄ similiter habemus vt in rethorica et medicina et huiusmodi potentijs. Hoc autem est ex cōtinentibus facere que appetimus. neq; omnimodo p̄suadebit rethor. neq; medicus omnino sanabit. sed si ex contingentib; nihil omiserit. sufficienter cum habere disciplinaz dicemus.

Hic philosophus remouet vnum dubium. Posset enī aliquis credere. q̄ nullus haberet hanc methodū nisi sciret quamlibet conclusionem. pbaret in pbare dialectice. Cui dubio respondet philosophus. Dicens q̄ hanc methodum pfecte habebimus illa saltem pfectio. ne que talibus conuenire poterit. qm̄ similiter habemus eam vel habere poterimus sicut in actiuis virtutibus. et p̄suatione sicut in rethorica et medicina. pfecte habetur finis fm̄ pfectionem rethorice et medicine et huiusmodi potentijs. Cōtigit autem istud qm̄ ex conuenientibus et probabilibus possumus p̄suadere q̄ appetimus p̄suadere. Non enī rethoricus aduocatus omnino et vniuersaliter p̄suadebit triplici impedimento impeditus. sc̄z malitia cause. pueritate iudicis. et rebilitate allegationis sue. Nec medicus omnino similiter sanabit. p̄ter triplex impedimentum scilicet fallaciam experimenti. malitiam infirmitatis. et inobedientiam egroti. et ideo nō semper consequuntur finem in alio. Et similiter dialecticus impeditur ex rebilitate probabilis qd̄ adducit ex p̄teruitate respondentis et ex difficultate problematis. circa qd̄ disputat. ita q̄ non semper consequitur finem in alio. sed si vniuscuiusq; horum trium ex contingentib; finis sue artis facultatem nihil omiserit dicemus cum disciplinalem finem habere sufficienter fm̄ artis contingentiam. quāuis non semper habeat finem in alio fm̄ effectum p̄suationis vel sanitatis vel dialectice probationis et contemplationis.

Circa textum expositum est questio. Vtrum scientia dialectica viam habet ad omnium methodorum principia.

Et videtur p̄mo q̄ non. qz principia sciaz. teneant eē nō tiffima. ergo non est necessarium dialecticam habere vltimam ad ipsa. Sc̄do sic. Si dialectica haberet viam ad omnium methodoz principia t̄sic etiaz haberet viam ad sua principia. sed hoc est in cōueniens igitur. Pro veritate q̄siti ē. p. in textu ponitur iste discursus.

Maior. Methodus philosophice transupta ē pueniēdi de noto ad ignoti noticiam breuis via. Minor. Ars paucis innitens principijs. que tāto sūt pauciora quo magis sunt vniuersalia solet dici via talis. Conclusio. Ergo scientia dialectica nostre rōis discursiue methodus p̄cipua. habet viam ad omnium methodorum principia.

Primus liber

Maiores probatur quia omnes transferentes se penes aliquam similitudinem se transferunt sexto huius. Dicitur autem methodus quasi ducens ab antecedente assumpto vel supposito ad ignoti noticiam finaliter intentam tanquam ad terminum. Minor probatur quia ars secundum tullium est collectio multorum preceptorum ad unum finem tendentium quod etiam dicitur de scientia generaliter accepta. Colligit enim multa precepta et multas regulas per quas tenditur in finem artis que precepta sunt principia que quanto sunt uniuersaliora tanto sunt pauciora secundum philosophum primo meta-physice et secundo huius. cum inquit quod in paucioribus est via magis et docet porphirius ascendens a particularibus habet multum in unum colligere. Ex quo patet quod quanto ars inuititur principia uniuersalioribus tanto est facilius et paucioribus in diget licet sit minus resoluta nisi fuerit de uniuersalibus primis que sunt uniuersalia in causando. Conclusio sequitur ex premissis quia maxime topice scilicet a nobis inueniente et sic uniuersalissima principia syllogizandi in omni materia tam speculatiua quam practica.

Ad obiecta in oppositum. Ad

primum dicendum est secundum dñm Albertum quod principia accipiunt dupliciter. uno modo materialiter per his que sunt principia et sic habet via ad ipsa. Alio modo accipiunt formaliter hoc sunt principia et prima et sic sunt immediata et non habet ad ipsa via. Et quod syllogismus dialecticus est ex comibus que est figurata inquam figura est ultimam ad quod terminat essentia figurata et sic omnibus alijs magis est extrinsecus propter quod non facit cognitionem principiorum secundum quod sunt scita sed facit viam ad ipsa prout sunt opinata et per rationem inuentionem elongat ab altera parte contradictionis et sic accidit ad veritatem alterius et hoc est dare viam ad cognitionem et amiculum non per proprias causas ex quibus sit scientia veritatis rerum. Ad secundum est dñm quod sibi est distributio ascensionis et non sumptus. Ad dicendum est secundum Albertum quod dialectica secundum quod utens est etiam habet viam ad propria principia secundum quod est methodus demonstratiua utens enim inquisitiua est communiam per que persuadent principia docentis et quod inquisitiua sit per rationes probabiles fortificat illam et multiplicat ad vnam partem contradictionis cum proprijs principijs iporum sit recessus siue elongatio ab altera parte contradictionis et sic parat viam ad principij cognitionem que via non est inductio sed syllogismus per habitudinem localem inductus per varias locos confirmantes quales sunt de quibus predicatur species et genus definitio et definitum et huiusmodi. Sed diceret principia cognoscuntur per terminos sensum memoriam experimentum et uniuersale ergo hec cognitio non est necessaria. Solutio est Alberti quod principia accipiuntur dupliciter. Aut in se aut operata ad actum siue effectum inquam sunt cause. Si accipiuntur in se secundum substantiam suam qua constituta sunt ex terminis sic cognoscuntur cognitione terminorum. Si vero accipiuntur comparata ad actum sic sunt in potentia accepta. Aut ergo in potentia remota aut propinqua si remota sic cognoscuntur sensu memoria et experimento et uniuersali. Si autem in potentia propinqua prout in ferunt effectum sic habent rationes dialectice viam ad ipsa ut inquit Albertus.

Circa textum expositum sunt dubia.

Primum est. An tres sunt fines ipsius dialectice in se prout enumerati. Et videtur quod non quia unius scientie est tamen vnus finis sed dialectica est vna scientia ergo et est vnus finis. Solutio Sic sed finis est duplex scilicet scientie et scientis. Finis scientie est ad finem philosophiam disciplinam. Finis autem scientis est duplex scilicet in ipso et in altero. Et finis in ipso est secundum exercitationem que est causa potestatis in omni actu et opere artis et methodi. Finis vero in altero et ad remotionem impedimenti est ad obuiationem et per philosophiam disciplinam curatur ignorantia pure negationis per obuiationem curatur ignorantia priuatio nis que est in contrario. Per exercitationem autem habitus acquisitus rectificatur ad actus ut ipse sciens ex his que scit habeat facultatem in eisdem operationes. Etiam sic distinguuntur isti tres fines quia ad finem philosophiam disciplinam est circa principia quia dialectica habet viam ad omnium methodorum principia. Secundum autem quod est secundum conclusiones est ad exercitationem et secundum quod est ad alterum quia disputatio dialectica commune opus est effectus ad obuiationem ut transmutet aduersarium veritatis.

Ad obiectum in oppositum. Ad primum

est dicendum secundum Albertum quod nihil prohibet vnum et idem quod est ex communibus habere plures fines. Et sic dialectica docens est determinati subiecti quia est de syllogismo dialectico et sic demonstratiua passionum ipsius cuius etiam finis tamen vnus est scilicet cognitio subiecti in se in suis passionibus et principijs. Tamen ut utens est non est determinati subiecti sed est inquisitiua communis que sunt circa singula et sic ipsa habet plures fines.

Secundum dubium est.

Utrum scientia demonstratiua valeat ad hos tres fines. Solutio non. Quia exercitatio et obuiatio fiunt ex communibus omni materie applicabilibus sed demonstratiua scientia est ex proprijs et ergo quamuis scientia demonstratiua simpliciter est utilior. Quia valeat ad acquirendum scientiam que est eius immediatus finis tamen non ordinatur ad predictos fines sicut dialectica que in quantum habet generare opinionem disponit ad scientiam. Et obuiat cuilibet respondententi arguendo ad vtramque partem contradictionis. Per demonstratiuam vero non fit obuiatio ad vtramque partem contradictionis sed tamen ad vnam et circa conclusiones non circa principia.

Tertium dubium est.

Quid vocat philosophus in textu potentias. Solutio Alberti artes non in vna parte contradictionis per firmitatem argumentationis sed potius inter duas partes contradictionis fluctuantes et infirmitate argumentationis sicut patebit etiam in elenchis.

Tunc ibi

Primum ergo considerandus est ex quibus est methodus si autem sumptis ad quod et ad que et ex quibus orationes et quomodo his abundemus habebimus sufficienter propositum.

Iste est secundus tractatus in quo philosophus re-
terminat de principijs materialibus syllogismi dialecti-
ci tā remotis que sunt quattuor predicata. q̄. p̄p̄nquis
que sunt p̄positiones dialectice ⁊ p̄blemata. Et postea
etiam de tota argumentatione dialectica ⁊ speciebus eius
Et cōtinet sex capla que patebūt in p̄cessu In primo ca-
pitulo ponit intentionem suam dicens q̄ p̄imum cō-
siderandum est ex quib⁹ est ista methodus substantiali-
ter. Quia ista substantialiter ingrediunt syllogismū dia-
lecticū ⁊ p̄p̄nquissime se habent ad ip̄m. Si enī sumat
ad quot est p̄blemata fm̄ genera singulorum ⁊ ad q̄ est
problemata terminanda ⁊ sumam⁹ ex quib⁹ sunt orati-
ones hoc est dialectice argumentationes ⁊ sumam⁹ q̄
modo his abundemus in omni materia p̄blematis p̄
considerationes locales ⁊ in considerationibus deter-
minatas ⁊ quō etiam abūdem⁹ syllogismis dialecticis
per exercitacionem ⁊ obuiacionem tunc sufficienter ha-
tebimus p̄positū quia tūc in om̄ib⁹ p̄positis habebim⁹
finem intentum

Sunt autē numero equalia ⁊ eadem ex q̄-
bus orōnes ⁊ de quibus syllogismi. Sūt au-
tem orationes ex p̄positionibus de quibus
autem sūt syllogismi p̄blemata sunt. Om̄is
autem p̄positio ⁊ omne p̄blema aut p̄p̄rium
aut genus aut accidēs indicat.

Hic p̄hūs exēctur intentū suum determinans de p̄n-
cipijs materialibus que sunt predicata p̄positiones et
problemata. Et circa hoc tria facit. Primo ponit vnam
conclusionem. secūdo remouet quedam dubia. bi (Ate-
num differentia) Tertio ponit differentia inter p̄posi-
tionem ⁊ p̄blema. Quo ad primū dicit q̄ p̄positiones
et p̄blemata sunt numero equalia. Quod sic ostendit
q̄ ea ex quibus cōstituūtur syllogismi sunt p̄positiones
ea vero ad que ordinātur sunt p̄blemata sed illa sunt
eadem ⁊ numero equalia igit̄ rō. Minorem p̄bat q̄
om̄is p̄positio ⁊ omne p̄blema aut genus aut p̄p̄-
rium aut accidēs indicat. Cum ergo p̄positiones ⁊ p̄-
blemata ex alijs fiant ip̄a erūt eadem ⁊ eq̄lia nūero

Et enī differentia eaz est generalis cum ge-
nere ordināda est

Hic p̄hūs per ordinem remouet tria dubia. Primū
q̄ dēn̄ est q̄ om̄is p̄positio ⁊ omne p̄blema aut gen⁹
aut p̄p̄rium aut accidēs indicat. posset aliquis dubita-
re de differentia an insit vt aliquid illoꝝ. Ad quod res-
pondet p̄hūs q̄ differentia cum sit generalis in eodem
predicato cum genere est ordināda

Quoniam autem p̄p̄rium h̄ quidem quid
est esse significat illud autē nō diuidat p̄p̄rium
in vtrasq̄ discretas p̄tes ⁊ vocet illud q̄d q̄d
est esse f̄cat terminus. Reliquū h̄o fm̄ cōem
de eis affigam nominationem nūcupet p̄-
p̄rium. Palā ergo ex his que dicta sunt p̄ter
quid fm̄ p̄ntem diuisionem quattuor om̄ia
accidit fieri aut p̄p̄rium aut terminū aut ge-
nus aut accidēs

Hic remouet scōm dubium posset enī aliquis querere

quare nō fecit mētionem de definitione enī tamē sit p̄e-
dicatū. Ad q̄d r̄idet p̄hūs q̄ definitio cōprehenditur s̄b
proprio. Est enī duplex p̄p̄rium vñū q̄d significat q̄d ē
esse rei p̄ om̄ia cēntialia ordiata ad vltimū. sicut ad actū
et illud vocatur termin⁹. Aliud autē est p̄p̄rium q̄d nō si-
gnificat q̄d est eē rei p̄ cēntialia s̄ p̄ accidēntialia q̄ sunt rem-
sequētia ⁊ ab cēntialib⁹ causata ⁊ ideo diuiditur hoc pre-
dicatū quod nominamus p̄p̄rium in vtrasq̄ nunc dēas p̄-
tes essentialē sc̄z accidēntialē ⁊ id illud p̄p̄rium q̄d significat
quid est esse rei p̄ essentialia dicitur potentia ⁊ actū rei
vocet termin⁹ siue definitio q̄ oia cōplectitur que eē rei
in potentia ⁊ actū determinat. r̄ esse s̄bstāntiale ad termi-
nos suos extra quos r̄ esse rei nihil est reducunt. Reli-
quum vero p̄p̄rium est accidēntiale ⁊ esse consequens ex-
tra esse ⁊ retinet cōe nomen q̄d r̄ d̄r p̄p̄rium. Palā igit̄
ex dictis est p̄pter q̄d fm̄ p̄ntem diuisionem quattuor
sūt p̄dicata. Q̄ cū tria sint ⁊ vñū distinguit i duo. necē ē q̄
q̄rtuor sūt p̄dicata. s̄ p̄p̄rium q̄d cōe d̄r p̄p̄rium. H̄ut s̄liquis q̄
duo p̄dicantur cōuersim. H̄ut gen⁹ ⁊ actū q̄ duo nō p̄-
dicant cōuersim sed p̄p̄rium refertur ad esse speciei sicut
causatum ab ip̄a specie

Nemo autē opinetur nos dicere q̄ vnum
quodq̄ horū p̄ se d̄c̄m p̄positio vel p̄blema ē
sed quoniam ab his ⁊ p̄positiones ⁊ proble-
mata fiunt

Hic p̄hūs remouet tertiu dubium q̄ posset aliquis
credere q̄ aliquid eorum istoz esset cōplexum siue p̄ se
sumptum esset p̄blema vel p̄positio p̄pter hoc q̄ dictū
est q̄ om̄is p̄positio ⁊ omne p̄blema indicat aliquid isto-
rum. Ideo p̄hūs hoc excludēdo dicit q̄ nemo opinetur
q̄ vñū quodq̄ istozum quattuor incōplexe acceptū p̄-
positio est vel p̄blema. Sed ideo dicimus esse quattuor p̄-
dicata quoniam ab his vt inherētib⁹ subiectis sūt ⁊
p̄positiones ⁊ problemata. B̄iectū enī vnum est ⁊ nō
diuersificatū q̄ species p̄dicata autē sp̄ci inherēntia dicitur
da sunt plura quattuor que dicta sunt

Differunt autē p̄positiones ⁊ p̄blemata
hoc modo si enī dico putas ne animal gressi-
bile bipes definitio est hominis ⁊ putas ne
animal genus sit hominis positio fit. Si au-
tem vtrum animal gressibile bipes definitio
est hominis vel nō problema fit. similiter at
in alijs quare merito equalia numero pro-
blemata ⁊ p̄positiones sunt. Nam ab omni
p̄positione p̄blema facies trāsumpro mō

Hic philosophus exemplariter assignat differentia
inter p̄positionem dialecticam ⁊ p̄blema. Quia si que-
ratur putas ne hec enunciatio animal gressibile bipes
est definitio vel putas ne animal genus est hominis tūc
est p̄positio dialectica que querit consensum respondē-
tis eo q̄ probabile quod est materia ipsius syllogismi
dialectici est quod videtur om̄ib⁹ vel pluribus ⁊ quia
in visu consistit vtrum sc̄z videat ideo necesse est q̄ que-
rat consensum respondentis indicantis de ip̄o. Si autē
sic dicatur vtrum animal gressibile bipes definitio hois
est vel non ita q̄ nota dubitationis cadit super cōposi-
tionem predicati cum subiecto ⁊ querat an predicatum
insit subiecto vel non tūc est problema siue questio sub

Primus liber

hoc sensu vtrūm predicatum animal gressibile bipes in
 sit huic subiecto vt definitio vel non ita q̄ nota dubita
 tionis simul querit inherētiā & modum inherēdi q̄
 importatur in predicato hoc vel illo. Et eodem modo ē
 dicendum in alijs predicatis si te eis formarentur pro
 positiones & pblemata. Nam si hoc modo ex omni ppo
 sitione hoc est ex terminis omnis ppositionis potest fieri
 pblema & contra trāspōsico modo dubitationis qui si
 ponatur super cōpōsitionem pblema est. & si predicatus
 enūciatur de subiecto & modus dubitationis sequens
 ad cōpōsitionem ponatur ad consensum iudicantis te p
 positione tunc ppositio est sequitur iterum vt prius q̄
 ppones dialectice & pblemata sūt eqlia numero

**Questio est circa textum expo
 situm. Vtrum quattuor sunt p̄
 dicata dialectica principalia ex q̄
 bus fiunt propositiones & pble
 mata que numero sunt equalia**

Et videt̄ p̄mo q̄ sunt plura p̄dicata q̄ quattuor p
 batur quia sunt q̄nq̄ predicabilia ergo etiā n̄ erunt q̄n
 q̄ predicata & sequētia p̄bas per simile. Secōdo sic Spe
 cies est etiā p̄dicatū dialecticū ergo sunt plura q̄ q̄tu
 or. Nis p̄bas q̄ species potest predicari in ppositione
 terminabili per artem dialecticā. Tertio videt̄ q̄ nō
 sunt q̄tuor p̄bas q̄ p̄rium nō est p̄dicatum dialecticū
 p̄batur q̄ nō est terminabile per artem dialecticā p̄batur
 quia idē nō terminat demonstratiōe & dialectice s̄ p̄riu ter
 minatur demonstratiōe ergo nō dialectice. Quarto defi
 nitio nō est p̄dicatū dialecticū igit nō sūt q̄tuor. Nis p
 batur q̄ definitio nō est p̄dicabile q̄ nō est p̄dicatū p̄na
 p̄batur q̄ omne p̄dicatū est p̄dicabile q̄ ab actu ad ap̄ri
 tudinem bñ valet p̄na. Quinto accēs p̄dicat̄ te indivi
 duis q̄ nō est p̄dicabile p̄na p̄bas q̄ individua nō cadūt
 sub arte. Secōdo arguit̄ p̄ra sup̄positū q̄ nō sūt eqlia
 nūero ppones & pblemata. Quia omne pblema cōtinē
 duas ppones q̄ pblemata in duplo excedit ppones q̄ nō
 sunt equalia numero. Pro veritate sup̄positi q̄ntū ē
 p̄bus. Et ponitur iste discursus

**Maioz. Sic p̄dicabile p̄ diuersimodas
 aptitudines p̄dicādi distiguit̄ sic p̄dicatū dia
 lecticū p̄ d̄ntes rōnes p̄dicādi de spē spēa
 listima ipis cōiter subiecta numerat̄. Vi
 noz Omnis ratio de hmōi spē p̄dicādi i sub
 stantiale & accidētalem p̄uertibilem & nō cō
 uertibilem p̄t sufficēter & nō ampl̄ p̄cipa
 liter distigui. Cōclusio. Ergo sunt tm̄
 quattuor p̄dicata dialectica. Genus defini
 tio p̄rium & accidens appellata ex quib̄ fiūt
 ppones & de quibus dialectica pblemata q̄
 numero sunt equalia quāuis alia sint eorum
 distinctiua formalia.**

Maioz quo ad p̄mū p̄bas ex his q̄ dca sūt in cōmen
 tarijs p̄p̄biriū. Predicabile em̄ distiguit̄ per diuersos

modo p̄dicādi de suis p̄rijs s̄bicātib̄. Secōdo pat̄
 quia inherētia p̄dicati dicitur esse artificial̄ p̄babil̄ ad
 intellectū solū q̄ distiguit̄ p̄ differētes rōnes inherēdi spē
 ciei spēalissime q̄ est vltimū s̄bicatū formale cōiter ei sub
 strati p̄pter qd̄ solet sic definitiō est terminabil̄ te al
 tero in p̄pone terminabili p̄ artem dialecticā nō reducibil̄
 ad aliqd̄ p̄us eo s̄m easdē p̄sideratiōes. p̄ hoc q̄ d̄ cōi
 nus q̄ est q̄ddam incōplexū excludunt̄ p̄o dialectica et
 pblema dialecticū p̄ hoc vero q̄ s̄bditur p̄dicabil̄ in ppo
 sitione terminabili p̄ artem dialecticā excludit̄ spē p̄
 hoc vero q̄ s̄bditur nō reducibil̄ ad aliqd̄ p̄us eo ex
 cluditur differentia generica & alia annexa. Differentia
 vero specificā vt dicit albert̄ cōp̄redicitur s̄ spē spēalissima
 Per easdē p̄sideratiōes additur p̄ alia tria predicata a
 definitiōe q̄ licet reducātur ad definitiōem nō t̄n p̄ eas
 rem cōsideratiōes. Maioz p̄batur q̄ terminū idē
 predicat q̄ significat q̄to metaphysice s̄ ratio significā
 di derivatur a ratione essendi que p̄mo distiguitur in
 essentialē & accidentalē & vtrāq̄ eorum subdividi
 tur in cōmunem & propriam hoc est in non cōuertibi
 lem & cōuertibilem quod fundatur in p̄p̄biriū dicen
 te. Sporter equa te equis vel maioza te minozibus p̄
 dicari. Lius ratio est quia omne predicatum cōmuni
 cat suo subiecto nomen. Omne autem nomen nisi im
 pediat synecdoche imponitur a qualitate forma totius
 illius quod nominatur sed omnis forma totius cōfert
 esse adequatum & p̄p̄rium vel cōmune & inadequatum
 et nequa q̄ t̄t̄t̄ predicatum esse inferius & minus totū
 p̄lex est ergo omnis propriet̄as predicandi de spē spē
 cialissima. Cōclusio sequitur ex p̄missis quo ad
 p̄mū p̄re q̄ gen̄ p̄dicat̄ substantiāli & incōuertibil̄ te fi
 ni s̄bstantiā & uertibil̄ te accēs accētales & cōuertibil̄ p̄
 p̄rium accidentaliter & cōuertibil̄. Secōda pars p̄o
 batur q̄ te eisdem terminis ex q̄bus fiunt p̄missis syllo
 gism̄ dialectici fiunt et cōclusiones q̄ p̄positio dialecti
 ca & pblema distiguntur eodem modo quo cōsequēs
 et antecedens & t̄m formam it̄rogandi vt patuit in te
 p̄u in materia vero p̄ueniunt & ergo sunt numero equa
 lia. Dicitur autem notanter vt inq̄ albertus ex q̄bus fi
 unt p̄positiones q̄ ex dicit cōstantiam materie. Et
 de q̄bus fiunt pblemata vt p̄positio te cōnotet aliq̄
 cōstantiam cause finalis q̄ pblemata sunt finaliter
 mouentia ad s̄llū sumptōem & p̄p̄oem ordiatōem

**Ad obiecta in oppositum. Ad
 p̄mū est ddm q̄ nō valet cōsequētia q̄ predicatū & p̄
 dicabile nō solum differunt penes actum & aptitudines
 sed etiam aliter vt in maioze actum fuit. Ad secūdū
 est dicendum q̄ species p̄pter hoc est bene p̄dicabile s̄ nō
 predicatum q̄ non predicatur in p̄positiōe terminabili
 per artem dialecticā eo q̄ individua te q̄bus predica
 tur non cadunt sub arte & sic non possunt sumi te eis cō
 siderationes cōmunes et probabiles propter eorum va
 riabilitatem. Nec valet si dicatur hic videtur esse termi
 natio artificialis dialectica. Quicquid habet naturam
 humanam est homo sed fortes habet naturam huma
 nam ergo est homo vel sic. Omne animal rationale est
 homo s̄ fortes est aial rōnale ergo est hō. Quia ibi cōn
 mittitur p̄ticio p̄ncipij q̄ maioz ē m̄ nō p̄clone vel cā igit
 nota cū p̄clone. Ad t̄tū ē ddm q̄ nō ē incōueniens eā
 dē p̄p̄oem cōitari p̄ artem dialecticā & demonstratiuam et**

*Si q̄ p̄dicatū p̄ d̄ finit
 Et p̄mū p̄dicabilis
 p̄mū d̄ p̄mū p̄
 p̄mū d̄ p̄mū p̄
 p̄mū d̄ p̄mū p̄
 p̄mū d̄ p̄mū p̄
 p̄mū d̄ p̄mū p̄*

fic est re. ppositione que constituit ex spe r. p. p. no. Ex. pluz
 est ut ista ppositio ho est risibilis terminat remonstrat
 sic Omne aial ronale apru natu ad ridendum est risibile.
 omnis ho est aial ronale apru natu ad ridendum est risibile.
 Sicut dialectice sic. Aial ronale est risibile ergo
 ho est risibilis. p. na. p. bat. quia de quid pdicat re. re. finito
 ne pdicat r. re. re. finito licet in hoc argumentum magis
 est sopisticu vt postea dices. Ad quartu est ddm qm
 valet p. na. q. re. finito no est pdicabile. q. no est simpli
 vniuersale. s. ex pdicabilib. gne. scz r. differentia. cop. sta
 Sed tu est pdicatu. q. simpli. scz inest p. vni. modu esse
 talem pdicadi in qd ex quo genus est tota re. finito. s. s.
 stantia. r. p. uertib. s. iter. ex. d. na. co. artate. qd pdicatum sic
 terminabile p. artem dialectica est resolubile in plura. p.
 dicabilia simplicia q. sunt gen. r. d. na. Sed dices si
 re. finito no habet vni. r. simplicem. modu pdicadi. g. nec
 habet simplicem modu inherendi r. p. d. na. no. erit pdicatu
 Q. o. se. quera. tenet. Quia diuersitas que est in mo. p. d. r.
 candi. ou. ta. diuersitate. que est in mo. inherendi. q. super
 illa. fundatur. Solutio licet aliqua sit similitudo. inter
 modu pdicadi r. modu inherendi. est. tu. magna. distititio.
 q. mod. pdicadi. se. t. ex. pte. intellect. r. q. intellect. p. t.
 sil. plura. itelligere. no. p. r. et. sil. pla. pdicare. fm. eundem.
 modu. Sed. inherencia. se. tenet. ex. pte. rei. plura. a. n. bene.
 possunt. simul. esse. d. modo. illa. sic. se. habeat. q. vni. sit. vt.
 potentia. sicut. genus. r. reliqui. vt. actus. scz. d. na. r. sic. ex.
 illis. b. n. fit. vni. quare. intellect. etia. potest. re. finito. co.
 cipere. vt. aliqd. vni. r. ita. habet. modu. inherendi. a. modis.
 inherendi. alioz. distinctu. Ad. quintu. est. ddm. licet. ac.
 cidens. pdicetur. pmo. re. in. diuisis. tam. e. ex. p. n. t. pdica.
 tur. re. specie. b. r. gen. erib. vt. inquit. p. p. b. r. S. p. s. no.
 predicatur. tm. re. in. diuisis. r. g. no. est. simile. Ad. pu.
 mum. qd. est. co. tra. suppositu. ddm. est. q. p. p. nes. r. p. ble.
 mata. esse. e. q. lia. numero. p. r. dupl. itelligi. Quo. modo.
 formalr. r. fm. actu. r. sic. no. o. z. q. stat. multas. e. forma.
 tas. p. p. nes. r. tm. pauca. p. blemata. vel. co. tra. Alio. mo. in.
 telligit. q. sunt. e. q. lia. materialit. r. fm. potentia. ita. q. ex.
 eisd. termin. puta. q. tuoz. pdicatis. ex. quibus. s. i. t. p. p. s.
 itiones. possunt. fieri. p. blemata. mo. interrogadi. tr. s. mu.
 tato. r. sic. v. p. est. q. sunt. e. q. lia. numero. Sed. forte. dice.
 res. in. omni. p. p. ne. dialectica. ponit. tm. vni. pdicatum. g.
 male. dicit. q. p. blemata. sit. ex. eisd. pdicatis. ex. quib. s. i. t. p. p. s.
 itiones. Solo. no. est. itelligendū. q. in. q. libet. p. p. s.
 itione. re. t. at. esse. o. n. ia. aut. plura. pdicata. s. q. in. q. libet.
 p. p. s. itione. ponit. aliquod. pdicatu. r. sic. sunt. q. tuoz. mo.
 di. p. p. num. sicut. sunt. quattuoz. pdicata. dialectica. r. s. i. t.
 quattuoz. sunt. modi. p. blematu. Quia. omnis. p. p. s. itio. di.
 alectica. r. o. n. i. e. p. blemata. vel. est. re. re. finito. aut. g. n. e. aut. p.
 prio. aut. accidente. aut. aliquo. reducibili. ad. ista.

Circa textum expositum sūt

dubia. Primum est qd est ppositionem terminari dialec
 tice siue per artem dialecticam Solutio nihil aliud e
 q. ppositionem aliquam pbabiliter ostedere ad ptem
 affirmatiuam aut negatiua. r. hoc fm artem dialecticaz
 vt si queratur putas ne animal est genus hominis vel n
 que sic terminatur Quicquid pdicat re pluribus specie
 differetibus in eo q. quid est genus eorum re quib. p
 dicat. s. aial pdicat de plurib. spe. d. n. t. b. r. in. eo. q. qd. est. g.
 est. gen. eoz. de. q. b. pdicatur. r. q. pdicat. re. hoic. in. qd. g.
 est. gen. eius

Secundum dubium est

Quot requirunt ad hoc q. aliquid sit predicatum
 Solutio tria. Primum est q. ipm sit apru natum pdicari
 re aliquo pdicatore directa r. ordinata. r. ergo. indiuidu
 um no. potest. esse. pdicatu. Secundo. q. ipa. p. p. s. itio. in.
 qua. pdicat. ipm. pdicatum. sit. terminabile. p. artem. dialec.
 ticam. illa. aut. terminabilis. dicit. dialectice. que. potest.
 esse. co. sequens. alicui. co. sequentie. dialectice. id. est. que. pot.
 per. aliquo. locu. dialecticum. p. bari. Tertio. q. tale. p.
 dicatum. non. sit. reducibile. ad. aliquod. prius. fm. eandem.
 co. siderationes. Et. ideo. amera. non. sunt. pdicata. quia.
 reducunt. ad. pdicata. r. p. p. s. itiones. ex. ipis. constitute.
 per. easde. co. siderationes. terminat. sicut. p. p. nes. re. pdicatis.

Dicendum aut quid terminus quid p. p. s. itio
 quid genus quid accidens Est aut terminus
 oratio quid est esse rei significans Assignat
 aut oratio pro nomine aut oratio pro ordo
 Possibile est em eorum que sub oratione sig
 nantur quedam terminari. Quocumq. autem
 quolibet modo nomine vno assignationem
 faciunt manifestum quoniam no assignant
 definitione rei eo q. omnis definitio est ora
 tio quedam

Istud est scdm capitulu in quo philosophus dicit
 minat co. sequenter in speciali re ipis pdicatis. Et diuidi
 tur in quattuoz partes fm q. quattuoz sunt pdicata di
 alectica. re. quib. re. terminatur. r. pmo. re. re. finito. qua.
 p. b. s. vocat. terminu. dicens. q. terminu. siue. re. finito. est.
 quedam. oratio. quid. est. esse. rei. significans. explicite. scz.
 per. ptes. q. sunt. potentia. r. actus. Cum. em. re. finito. re.
 fertur. ad. re. finitu. tuc. ordo. sumit. p. nomine. hoc. est. iuxta.
 nomen. re. finitu. vt. scz. oratio. explicite. dicat. qd. significat.
 nomen. re. finitu. implicite. tunc. em. directe. p. nomine. hoc. e.
 iuxta. nomen. r. fm. nome. assignat. Aut. assignat. oratio. re.
 finitua. pro. ordo. hoc. est. iuxta. ordo. n. s. em. aliq. pars.
 eius. quod. est. in. ordo. re. finitua. re. t. re. finiri. vt. clarioz.
 sit. re. finitio. vt. cu. or. qd. e. defini. r. de. al. role. mortale. ordo.
 re. finitua. pro. nomine. est. assignata. Sicut. querit. quid.
 est. animal. rationale. mortale. r. dicit. animal. vtens. r. o. e.
 ergo. assignata. est. pro. oratione. hoc. est. iuxta. id. quod. si.
 gnificatur. in. ordo. r. hoc. est. expositio. arabica. vt. dicit. Al.
 bertus. Alij. vero. exponit. sic. textu. r. satis. bene. quando.
 re. finitu. significat. vno. nomine. r. re. finit. tuc. assignatur.
 oratio. re. finitua. p. nomine. dices. explicite. de. quid. no.
 dicit. implicite. s. re. finitu. aliquado. significatur. circulo.
 cutiue. p. orationem. vt. cum. dicit. passibilis. qualitas.
 pro. vna. specie. qualitatit. r. quando. talis. species. re. finit.
 tur. assignatur. oratio. re. finitua. pro. ordo. hoc. est. iuxta.
 id. quod. implicite. continet. talis. oratio. Quedam. sunt.
 que. congregata. significant. vno. nomine. vt. album. qd. e.
 res. alba. que. si. re. finiri. re. t. eant. necesse. est. q. oratio. re. finit.
 tua. iuxta. orationem. assignetur. sed. prima. expositio. vi.
 detur. magis. conformis. intentioni. philosophi. quia. s. b.
 dit. quasi. assignans. dicti. sui. rationem. possibile. est. etia.
 alia. que. sunt. sub. oratione. assignata. terminari. hoc. est.
 re. finiri. Tuc. ibi.

Definitiuum tamen r. huiusmodi ponem
 di. vt. qm. bonum. est. id. quod. honestum. Si.
 muliter. autem. r. vtrum. idem. sensus. r. disci.

Primus liber

plina vel diuersum. Etenim circa definitionem
vtrum idem est vel diuersum plurima fit attri-
tio siue pressura. Similiter aut omnia defi-
nitia dicantur que sub eadem metho- do s-
cum definitionibus. Quam aut omnia q- nunc
dicta sunt hmoi sunt palam ex his potetes
eniz qm idem et diuersum disputare eodem
modo et ad definitiones conari facile pote-
rimus. Ostendentes em qm idem non est in-
terimenes erimus definitione non tamē cō-
uertit quod nunc dictum est. non em suffici-
ens est ad astruendum definitōem ostende-
re idē esse tamen ad destruendum sufficiens
est ostendere quoniam non idem

Hic pbus determinat de annexo definitōis dicens q-
idem et diuersum ponēdū est definitiōi id est annexū defini-
tionis. Et hoc pbs pbat duplici rōne pma illud est an-
nexum definitōis circa qd est maximū labor siue attritio
circa pblema definitōis in pstruendo et destruēdo. h sic ē
de eodē et diuerso. Mior pbat q- oportet necario videre
vtr definitio sit eadē cū definitiōe vel diuersa ab ipō. Exē-
plum est vt si qrat vtrū bonū sit idem quod honestū. vel
nō s- diuersum ab illo. cū bonum sit de definitōe honesti. et
si qrat vtrū idem sint sensus et disciplina intellcū
alia hoc em quidā vt discipuli heracliti dixerunt. Se-
cūda ratio est illud est annexum definitōis qd terminat
per easdē cōsideratōes qbus terminat pblema definitōis
s- pblemata de eodē et diuerso terminant easdē p- siderati-
onibus qbus pblema definitōis igit annexunt defini-
tionem. Palā igit est ex his que nūc dicitur si p aliquam
metho- dū vel aliquas p- sideratōes sum potetes ex facul-
tate metho- didisputare qm idē et qm diuersum s- euz illo
eodem mō et p easdē cōsideratōes poterim facile conari
ad definitōes. Et istud patz q- cū dialectice disputati-
ones sunt ad vtrāq- pte p- traditōis si erim ostendentes
qm nō idem est tūc simul ostēdem qm nō inest vt definitō
et sic interimētes erim definitōem. tū nō cōuertit istud
qd nūc dcm est scz ostēdo q aliqd est idem q- ppter s- sit
alteri definitio vel idē definitiōe cū ipō. Quia potest esse
idem et tamē nō idem definitiōe quia idem dicit mul-
tipliciter scz qnē specie et numero. vt postea dice-
t. Idē at quod reducitur sicut annexū ad definitōem est qd causat
ab vnitatem substantietotius q- sicut simile in qualitate
causat ab eadē q- litate et equale ab eadē q- litate ita idēz
in substantia ab eadem substantia causat s- esse et ideo quā-
do de eodē et diuerso est questio tunc est questio de eadēz
substantia quā dicit definitio. Idem aut genere causat
a pte substantie. Idem aut numero a pte materie et ideo
realis identitas nō est identitas simplr s- identitas defi-
nitiois est simplr identitas ita q- vnum nihil habet
extra alterū. et ideo potissimum vnum sunt quozū vnus
est definitio et alterum definitum. hec em sunt eadem ge-
nere specie et numero et indiuisibilitate. quia neutrum
extra alterum aliquid substat

Circa textum istū expōsitum sūt
dubia. Primum est. vtrum definitio termini sine defini-
tionis posita in textu sit cōueniens et bona. Et videtur

q- nō q- si definitio terminet hoc esset p alia definitōem
et illa itez p alia et sic esset pcessus in infinitum. Se-
cūdo sic. accidētia magnā ptem p ferūt ad pgnoscendū
q- quid est. vt dicit pmo de aia. ergo indicare quid est n-
cōuenit soli definitiōi. Solutio Sic quia hic definitio
secūda intētio definitōis in ordie ad p- mam. et sic est ord-
per qd differt a genere et indicat quid est esse rei. hoc est
esse quiditatiū incōplexum nō p- positionale. et p hoc dif-
fert a p- prio et accidētia q- nō indicat esse rei. ex quo conse-
quūtur totam p- pletam substantiā. vocat aut definitio ter-
minus rōe vltime differētie q- ipa terminat esse rei a p-
ma potentia in qua ipm est s- m inchoatōem ad vltimūz
actū in quo est s- m p- pletū. Ad obiecta in opposi-
tum. Ad p- mū est dcm q- definitio p- me intētionale ac-
cepta definit s- scda intētiōe que est rō quare huic vt il-
li definitiōi p- uerit definitio et in illa est status. Ad se-
cundū est dcm q- accidētia supple p- pria magnā ptem p-
rūt ad pgnoscēdum q- qd est a posteriori s- nō a priori. et
am excluditur p hoc q- dicit ord- sicut diffusi inuenies
in cōmentarijs quinti tractatus.

Secūdum dubiū est.

Quid vocat annexū Solo est qdā min- pncipale p-
dicato cui anectit nō totalr idē cū eo nec diuersum tū-
nabile easdē p- sideratōib- qbus terminat pncipale p- dica-
tum. Ex q- p- q- ad rōem c- tria req- runt. Primi ē q- nō
sit pncipale p- dicatū. Secdo q- hēat suū modū inherēdi et
p- dicādi a pncipali p- dicato. Tertio q- p- ptes in q- b- p-
dicat tale annexum terminent easdē cōsiderationi-
bus qbus ille de pncipali p- dicato

Tertium dubiū est.

Atq- idē et diuersum sint vnu annexū definitōis. Et
videt q- nō q- sunt anexa oim p- dicatoz. q- nō tū definiti-
onis. Nūc pbat q- sicut est idē definitiōe ita est idēz qnē
s- p- prio et accitē. Secdo pblema de eodē et diuerso nō
terminatur easdē p- sideratōibus q- b- pblema definitōis. q-
nō sunt idē et diuersum annexū definitōis. Nūc p- q- ut
diuersa libris toc- pbs ista terminare vt i sexto et septio
So- Sic q- p easdē p- sideratōes vt dcm fuit in textu
pblema de eodē et diuerso p- struit et destruit q- b- pblema a
definitōis. Ad obiecta in oppositū. Ad p- mū dcm est
supius q- idēitas qnē nō ē idēitas simplr. nec idēitas
specificā s- ltr vel accitē. s- idēitas simplr ē. p- pria soli defi-
nitioi. Ad scdm dcm est licz nō terminat simplr per
easdē p- sideratōes tū emiant p- p- siles et s- sufficit.

Propriū at est qd nō idēcat qd est esse rei
soli at inē et vtrū p- dicat de re. vt p- priū est
hois grāmatice ē susceptibile. Nā si homo ē
grāmatice susceptibile. hō ē. Nemo em d- r p-
priū qd p- tigit aliq- inē. vt dormire hoi. nec
si forte p- tē tps aliqd soli inē. Si at forte di-
cat aliqd talū p- priū nō simplr s- qnē vel adali
qd dicit. Nā a dextr- qd ē ē qnē p- priū ē bipes
at adaliqd p- priū ē dictu vt hoi ad equū et ad
canē. Nūc at eoz q- p- tigit aliq- inesse ē. nulluz
cōuersis p- dicatur manifestū. Nō em necariuz
quicqd dormit hominem esse.

hō q- p- ta a q- p- p- ad q- v
hō q- p- ta a q- p- p- ad q- v

Ista est scda pars istius capli in q̄ pbus p̄sequenter ponit refinitōem sc̄di p̄dicati sc̄z ppriū dicens q̄ ppriū est qd̄ nō indicat quid est esse rei p̄ substantiaalia explicādo et soli inest r̄ p̄uersim p̄dicat̄ de re siue sp̄e. Qui exēp / plum est vt ppriū hominis qd̄ naturam eius sequit̄ dici mus esse susceptibile grāmaticē qz tale cōuertit̄ cū bo / mine Quia si hō est grāmaticē susceptibile est r̄ si gram maticē susceptibile est homo est Et istā refinitōez p̄bat pb̄us ex vulgari acceptione nominis. Quia nemo di / cit illud eē ppriū alicui qd̄ alij cōuenit sicut nemo dicit dormire ppriū esse homini quod conuenit sibi r̄ bruto. Nec etiā aliq̄s dicit hoc esse ppriū qd̄ cōmuniter inesse videt̄ r̄ si forsitan in sit soli p̄ temp̄ aliq̄d vt si ponam? solū hōiem r̄ nullū aliū aial̄ dormire. Quia nō emanat ex eēntialibus vt ppriū si forte aliquid taliū cōmunic accidētū ppriū vocet̄ nō simplr̄ erit ppriū h̄ q̄n̄ q̄a sc̄z aliq̄n̄ soli inest vel diceret̄ ad aliq̄d ppriū vt dormire est ppriū ad nūc dormientē nāz aliq̄d ex texteris qd̄dē esse ppriū est q̄n̄ p̄ tpe quo solus est a texteris byres aut̄ vel esse bipedem ē ppriū aliquid vt homi ad equū r̄ ca / nem r̄ sic est ad aliquid ppriū r̄ nō simplr̄. Non uersim igit̄ p̄dicari est dñā vltima r̄ cōpletia ppriū. Quod sic ostēdit qz manifestum est de accitē qd̄ fm̄ sui naturā in est alijs q̄ nō sit necariū qz quicqd̄ dormit esse hominē cum dormire in sit alijs r̄ nō possit nō inesse. Et cū non sint nisi duo quoz̄ esse est inesse ppriū sc̄z qd̄ est accitē speciei r̄ accitē cōmune qd̄ accidit̄ indiuiduo r̄ nō cōmū git̄ indiuiduo cōuersim p̄dicari relinquit̄ qz eoz̄ q̄ sunt sub proximo genere quod est alteri inesse vt accitē con / uersim p̄dicari sit dñā cōpletia ppriū. Quis enī refi / nitio p̄uersim p̄dicetur tū nō est cū ppria sub eodem p / ximo genere quod est inesse vt accidēs. Patet igit̄ qz ppriū est quod cōuersim p̄dicat̄ de re r̄ non indicat quid est esse rei

Circa textum expositū sūt dubia

Primū. Ut p̄dicata refinitio ppriū sit cōueniēs r̄ bona Et videt̄ qz nō qz p̄ticule refinitōis repugnāt igit̄ non ē refinitio bona. His p̄bat qz dicit̄ om̄i r̄ soli. Sc̄do sic qd̄d p̄dicat̄ de plurib⁹ nō p̄dicat̄ p̄uersim h̄ ppriū p̄dicat̄ de plurib⁹ qz ppriū nō p̄dicat̄ cōuersim. Ma ior est manifesta qz cōuersim p̄dicari est p̄dicari p̄uert / biliter quādo sbiectū nec excedit̄ p̄dicatum nec econtra. Minor p̄bat qz ppriū ē p̄dicabile h̄ om̄e p̄dicabile p̄dicat̄ de pluribus. Solutio sic qz exēplificat̄ esse p / priū qd̄ simplr̄ est ppriū. Alia vō ppria vt q̄n̄ et ad ali / qd̄ sit p̄ba fm̄ qd̄ sic ē grāmaticū ē p̄p̄ū p̄ueniēs soli h̄ nō om̄i. Et eē bipedē p̄ueit̄ oī h̄ nō soli. Et canescere p̄ueit̄ oī soli h̄ non sp̄ sic diffuse i p̄mētarijs porphirij r̄ p̄bis / dem est. Ad obiecta in oppositū Ad p̄mum est dōm qz nō est in cōueniēs resp̄cū diuersoz̄ vñū r̄ idem cōuei re om̄i r̄ soli r̄ sic ppriū cōuenit̄ soli sp̄i r̄ om̄i indiuiduo sp̄i. Innuūf̄ at̄ ille p̄ticule in refinitōe p̄ h̄ qz d̄ qz soli in est r̄ p̄uersim p̄dicat̄ de re qz qd̄d p̄uersim p̄tur d̄ re p̄ueit̄ om̄i r̄ soli. Ad sc̄dz ē dōz̄ q̄n̄ p̄p̄ū p̄dicat̄ de plib⁹ me diate n̄ tū imediate h̄ sic p̄dicat̄ de vna sola sp̄e cū qz p̄uertit̄ tur id est de qua p̄dicat̄ vlt̄er affirmatiue r̄ vere

Secundum dubium est

Utrum ppriū habet annexum. Et videt̄ qz sic qz idēz refinitio est annexum refinitiois ergo idem ppriū

erit annexū ppriū. Cōsequētia patet a simili. Solutō nō qz annexus debet esse p̄ tim idem r̄ p̄tim diuersum a principali p̄dicato h̄ idem ppriū nō p̄dicato qd̄ est pro priū qz idem est querere an aliqd̄ sit idē ppriū r̄ an hoc sit alteri ppriū. Ad obiectū est dōm qz idē r̄ refi / nitio nō est annexū refinitōis sicut nec idē ppriū anne xum ē ppriū qz idē refinitōis est idē refinitōe h̄ idē in cōi est annexum refinitōis r̄ nō alie alteri p̄dicati qz sola identitas refinitōis est idēitas simplicie r̄ nulli alteri us p̄dicati identitas ē simpliciter identitas vt circa re xum dictum fuit

Genus aut̄ est quod de plurib⁹ differētibus sp̄e in eo qz quid ē p̄dicat̄. In eo qz quid est p̄dicari talia dicunt̄ quecūqz cōuenit̄ euz qui interrogat̄ est quid est qd̄ p̄positū est di cere queadmodū in homie cōuenit̄ eū q̄ inf rogatus est qd̄ est qd̄ p̄positū est dicere qm̄ aial̄. Generale aut̄ est vtrū in eodem genere aliud alio vel diuerso. Nam r̄ h̄mōi sub ead / dem methodo cadūt̄ generi. Disputātes at̄ qm̄ animal genus est hominis similr̄ r̄ bo / uis disputātes erim⁹ quoniā hec sunt sub eo dem genere. Si aut̄ alterius ostēderim⁹ qm̄ genus est alterius aut̄ quoniā nō est ostē dētēs erim⁹ quoniā nō in eodē gñe hec sunt

Ista est tertia ps istius capli in qua determinat̄ de ter tio p̄dicato sc̄z de genere. Et p̄mo refinit̄ ip̄m dicens ge / nus est qd̄ p̄dicat̄ de pluribus dñitib⁹ sp̄e in eo qz quid ē. In quid aut̄ dicit̄ur p̄dicari talia quecūqz contigit̄ cum quis interrogatus est per quid reddere hoc est res / pondere quid ē quod p̄ponit̄ in quōne de p̄dicato cōpa to ad subiectum. Quid enī querit̄ de substantia rei vt qd̄ est homo conuenienter respondetur animal. Generale aut̄ quod ad eandem reduciē methodū de genere ē vt si q̄ rat̄ de aliquo vtz in eodē sit cū aliquo determinatio vel in diuerso vt si querat̄ vtz homo r̄ asinus sint in eodē genere vel nō sicut enī ad methodū de refinitioe reduciē q̄stio an aliqd̄ sit idē alij refinitōe an nō sic ad metho / dum de genere reduciē q̄stio. An vñū sic idem alteri gene re an nō h̄mōi enī p̄blemata cadunt̄ sub eadē methodo gñis hoc est de genere quia greci carētes abltio gñū po nunt̄ pro eo. Quā p̄blema tale ad methodū generi reduciē patet qz terminatur eisdē p̄sideratōibus quibus terminatur p̄blema de genere. Quia nos disputātes qz animal est gen⁹ hominis r̄ siliter bouis disputātes erim⁹ qm̄ illa duo sūt eadē genere. Si vero ostēderim⁹ qz est ge nus vnius puta hominis r̄ nō alteri puta arboris tūc suf ficienter ostēdēt̄ qz homo r̄ arbor differūt̄ genere. Pa tet igit̄ qz p̄blema de eodem r̄ diuerso eisdē p̄sideratio / nibus terminat̄ quib⁹ p̄blema de genere

Circa textum expositū sunt du

bua. Primū est. An refinitio generis sit bona. Et videt̄ qz non qz ip̄a conuenit̄ generi vt est p̄dicabile ergo non debet esse eius vt est predicatum. Probat̄ur consequen tia quia predicatum r̄ predicabile sunt diuerse intentio nes. Solutio Sic quia genus vt dicit̄ Albertus ē

Abine

Prímus liber

prímu subiectu in quolibet fm Avicennā formabile et
determinabile differētijs vsq; quo formet in spēalissima q̄
ulterius differētijs nō sunt formabilia ppter qđ nullo
modo possunt esse genera. r qđ gen⁹ vt formabile non est
nisi differētijs nec format aliquid nisi forma diuidēte r
distingūte. r dñia nō diuidit r differre facit nisi p oppo
sitionē. r oppositio nō est vni⁹ ad se s̄ duoz. ad min⁹. idō
oz gen⁹ habere duas dñias r duas spēs. r idō cū sit p̄dica
tum vsq; qđ de plurib⁹ p̄ime s̄biectis p̄dica⁹ requit de ne
cessitate qđ p̄dica⁹ p se r p̄ime de pluribus differētib⁹
spēs. Spēs vero cū dicat esse p̄pletum nō potest forma
ri aliq̄ dñia ulterius s̄ solum p materiā multiplicari et
individa. Genus vero cū dicat id quod est in potentia
et confusum r indistinctū r incōpletum formatōem dif
ferētiarū accipit. sicut potentia recipit actum ppter qđ
formale recipit diuisionē que ad min⁹ in duabus ē diffe
rentijs que duas cōstituunt spēs. qđ vero iterū genus
prímu s̄biectum ē in quo est r est quid natura r modo
predicādi ideo oportet qđ in quid p̄dicet. Querit at
per quid vt dicit Avicennā r Algazel tripliciter p̄mo mo
do de intellectu significato p̄ vocem significatiuā. vt si
querat quid sit antropos r respondeatur homo. qđ opud
grecos antropos appellat artēz euerfa. Secūdo qđ
ritur per quid de tota rei substantia r essentia. vt si quera
tur quid est homo r respondeatur animal rationale mor
tale. Tertio querit per quid de eo in quo inchoat
ta rei essentia r substantia. vt si querat quid est homo et
respondeat est animal in quo vt in subiecto inchoat ho
minis natura. r hoc est questio p̄ma fm ordinem cause.
quia hoc est causa quare r̄finitio est quid. r hoc est causa
qđ vox significat quid r sic responderi quid conuenit ge
neri. r est differētia cōpletia generis quemadmodum
cum de ḡie q̄ritur qđ est quod. p̄positū est. hoc est qđ est
homo cōuenienter respondeat qm̄ est animal. Ad
obiectum in oppositum est dicendum qđ si rōnes p̄dica
ti r p̄dicabiles sint diuerse tñ eadem res potest esse predi
catum r predicabile diuersis rationibus. r ergo nō ē in
conueniens qđ eadem r̄finitio r̄finitur. Vel dicen
dum est qđ non est r̄finitio ista eadem omnino quia in
ea vno modo intelligitur p̄dicabile. r in alia predicatū

Secundum dubium est

Utrum differētia generalis sit annexū generis. Et vi
retur qđ nō. quia p̄dicat essentialit̄ r cōuertibil̄ ergo de
bet esse annexū r̄finitiois. Solutio Sic vt patet per
p̄m in textu dicentē differētia cū generalis sit cum ge
nere collocanda est. Differētia vero specifica annectitur
r̄finitioi. Quia inest sp̄ciēi cōuertibiliter r indicat
eius essentiam. Ad obiectum in oppositum est di
cendum. Quis differētia specifica cōuertit̄ cum sp̄ciē
spēalissima nō tamen differētia generica que habet eū
dem modum inherendi cum genere subalterno. licet ab
eo differat in modo predicādi. quia predicat in quale in
q̄tum ipsa non dicit quid per modum quiditatis. sed
per modum qualitatis.

Accidens autem est quod nihil horuz. ne
qđ r̄finitio. neqđ proprium. neqđ genus uest
autem rei. r qđ contingit inesse vnicuique.

eidem non inesse. vt sedere contingit inesse
alicui eidem r non inesse. Similiter autem r
album. Nam idem nihil prohibet quando
qđ quidez album quandoqđ non album esse.
Est autē r̄finitio accidentis secūda melior.
Nam prima dicta si debet quis intelligere.
necesse est prescire quid est r̄finitio et ge
nus et proprium. secunda autem per se fini
ta est ad cognoscendum quid est quod dici
tur per se.

Ista est q̄rta pars hui⁹ capituli in qua p̄bs determi
nat de quarto r ultimo p̄dicato qđ est accidēs ponēs p̄i
mo et r̄finitōem. secūdo eius annexū ibi (Adiaceat au
tem) Duo ad p̄mum ponit duas r̄finitōes. Prima
est Accidēs est qđ nihil horū est. neqđ r̄finitio. neqđ pro
prium. neqđ genus. inest autē rei fm esse solū. Secūda
r̄finitio est. Accidēs est quod cōtingit eidem inesse. nō
in esse. sicut sedere. nihil em̄ phibet aliquid quādoqđ sede
re r quādoqđ nō sedere. Istas autē r̄finitōes cōparat phi
losoph⁹ ad se inuicem fm qđ dant de eo vt de p̄dicato. di
cens qđ scōda melior est qđ p̄ma. qđ p̄dicatū oportet recla
rare s̄biectū. r qđ p se declarat est meli⁹ qđ nō declarat
nisi alijs reclaratis. s̄ p̄ma r̄finitōe accidētis dca vt da
ta necariū est si r̄finitio qđ debet intelligere qđ est qđ dē
per sermonē oportet p̄scire quid est r̄finitio. qđ genus.
quid proprium. eo qđ qđlibet eorum est extraneū a natura
accidētis. r sic nihil faciūt ad r̄finitōem accidētis. nec
aliquid illorum est de intellectu accidentis. Secūda
autem ab ipsa natura accidentis sumpta per se finita
est sine cognitione aliorum. r ideo melior est ad cognof
cendum predicatum vt accidēs. r ad cognoscendum
quid est quod implicite dicitur per naturam accidentis
et quid est quod dicitur qđ aliquid predicatum inest vt
accidēs. Tunc ibi.

Adiaceant autē accidēti r qđ ad se inuicem
sunt cōparatōnes quolibet mō ab accidēte
dicte. vt vtrū pulchrū vel bonuz. aut quod
expedit sit magis eligendū. r vtrum que ē
fm veritatem. aut fm frugalitatem suauior
vita. r quicquid aliud est similiter his dicitur.
In omnibus enim talibus vtrum magis p̄
dicatum accidit questio fit. Manifestum au
tem ex eisdem quoniam accidēs nihil pro
hibet. et quando et ad aliquid proprium fieri
sedere cum sit accidēs quando quidem
solus sedeat tunc quando propriuz erit. Ad
solo autem sedente. ad non sedentes propri
um. quare r ad aliquid et quando nihil pro
hibet proprium fieri accidēs simpliciter autē
proprium accidēs non erit.

Hic philosophus determinat de annexo accidētis
dicens qđ comparatio fm magis r minus est annexum
accidentis. Exemplum est. vtrum pulchrū id est ho
nellū. aut qđ expedit id ē vtile ē sit magis eligēdum. Et an

Topicoꝝ

si maior & magis eligenda sit vita q̄ est fm̄ d̄tute & bonel/
tū sicut dixerūt stoici. vel q̄ est fm̄ frugalitate vel fruitio
ne que est in telcātib' sensibilib' ut dixerūt epicurei. q̄z
p̄ncipis fuit sardanapall'. vel fm̄ frugalitate id est p̄ci
tate ut alij exponūt. & q̄cqd̄ aliud in accūte sūt in his p̄pa
tionib' ad s̄b̄m̄ ad electōem relatis d̄cū ē In oib' enim
talibus duob' & plurib' p̄positis questio sūt ut p̄ dica
tū accūtale mag' v' min' sūt s̄b̄iecto & tal' q̄stio nō p̄t nisi
per cōsideratōem accūtis fieri. & id s̄b̄ eadē cadit metho
do. Ex quib' manifestū est q̄ nihil p̄bitet q̄ id q̄ inest
ut accūtis fiat aliq̄n' p̄p̄tū q̄n' & aliq̄n' p̄p̄tū ad aliqd̄ non
ad oia. Ex' est ut sedere cū sit accūtis & inest ut accūtis sit p̄
p̄tū q̄n' cū aliquis sol' sederet. tūc em̄ inē soli qd̄ p̄uenit
p̄prio. tūc em̄ est p̄p̄tū q̄n' q̄ tūc soli inest. si at aliter inē
sēssio nō soli s̄b̄ aliq̄ d̄ā sedēt. & aliq̄ d̄ā stant v' tacēt. tūc
sedere ad q̄sd̄ā est p̄p̄tū & ad nō sedētes. q̄z ab ill' p̄ sēssio
nē distiguit sedēs. p̄pter qd̄ nihil p̄bitet. p̄p̄tū ad aliqd̄
et q̄n' fieri accūtis s̄ illud quod inest ut accūtis nūq̄ erit. p̄
um simplr. qd̄ fm̄ naturā est. p̄p̄tū qd̄ p̄uenit om̄i soli et
sp̄ & sūt ex cōtūtib' s̄p̄tū. & id p̄blemata de p̄po ad me
thodum accūtis nō p̄t reduci. Quia aliud est mod' in
berendi. p̄p̄tū & aliud accūtis in p̄blemate p̄ncipaliter
nō q̄ritur qd̄ inest. s̄ potius quō inest s̄z ut definitō v' ut
p̄p̄tū ut genus vel accidens

Circa textum expositū est

vincū dubiū. Ut p̄p̄tū fm̄ magis & min' sit annexū
accūtis. Et videt q̄ nō. q̄z p̄p̄tū p̄t intēdi & remitti
ergo nō annexū accidētī. H̄ns p̄bat. q̄z vnus homo est
r̄sibilior altero. Solo. Sic. q̄z inter oia p̄dicata solū
accūtis p̄t intēdi & remitti. q̄z p̄p̄tū fm̄ magis & min'
solū ponit annexū accūtis. H̄ns p̄z inductive. q̄z definitō
et gen' cōtūtib' & inēuitabilr p̄uenit ill' quozū sunt.
Et p̄p̄tū sūt ex p̄ncipijs s̄p̄tū que nō sunt intēdibilia v'
remissibilia. Et p̄blemata sive questiones facte de ta
libus p̄p̄tūtionibus ut statim visum fuit cūsdē cōsidera
tionibus terminant' & cūsdē locis quibus p̄blemata q̄
formant' de accūte igit'. Ad obiectū d̄m̄ est. Quis p̄
p̄rium extēsiue ex p̄disponis s̄b̄iecti suscipiat magis &
minus inq̄tum v' ex p̄p̄tione sua magis ē disposit'
ad ridendū q̄z aliud tū intēsiue magis & min' non susci
pit sicut accidēs. Letera mouēda circa definitōes accidē
tis tacta diffuse in cōmētarijs corphirij & petri hispani
breuitatis grā hic omittunt'. & q̄ ibi q̄rant'.

Nō lateat aut nos qm̄ que ad p̄p̄tū & ge
et accidēs om̄ino & ad definitōes cōueniet
dici. ostēdentes em̄ qm̄ nō soli inest qd̄ est
sub definitōe quēadmodū in p̄prio. Aut qm̄
nō est gen' qd̄ est assignatū in definitōe. aut
qm̄ inest aliquod eozū que in definitōe dicta
sunt. q̄ & in accūte dicebat' interimētes eri
mus definitionem. Quare fm̄ prius assigna
tam rōem om̄ia erunt quodammodō definitia
que enumerata sunt.

Itud est tertiū caplm̄ in quo docet p̄b̄s reducere
oia alia p̄dicata ad definitōem tanq̄ ad p̄ncipali' p̄di
catum. & p̄mo facit hoc. sedō remouet dubiū. secūda ibi.
(Sed nō p̄pter hoc) Quo ad p̄mū dicit. q̄ p̄dicā tria p̄

dicata p̄t reduci ad definitōem. Et hoc p̄bat. q̄z proble
mata de eis scā p̄t reduci p̄ easdē p̄sideratōes p̄ q̄s p̄t
reduci. p̄blemata definitōis. Si em̄ om̄sum fuerit q̄ ali
quod p̄dicatum nō inest soli. id est nō p̄dicat' cōuenim
tū ostēsum est q̄ hoc nec est. p̄p̄tū nec definitio illi. s̄b̄i
ecti. & sic terminatur. p̄blema. tā te. p̄prio q̄z de definitōe
restructiue. Cū aut' ondif q̄ p̄ma p̄ticula definitōis nō ē
genus iā terminat' negatiue. p̄blema generis & etiā definitō
tionis. H̄ueris quidē q̄z ostēsum est. q̄z p̄s p̄dicati non
est gen' s̄b̄iecti. Definitōis vero q̄z ostēsum est q̄ illud
p̄dicatū nō est definitio s̄b̄iecti. eo q̄ p̄ma pars ei' nō est
gen' s̄b̄iecti. q̄z ad definitōem aliē req̄rit q̄ cōponat' ex
genere & d̄nā. Et v' ostēsum est p̄dicatū nō inesse s̄b̄i
iecto terminat' est negatiue. p̄blema accidētis. & etiā defi
nitionis. Et sic p̄z q̄ oia p̄dicata sunt quodamō definitō
tia inq̄tum annexū aliq̄no modō definitōi inq̄tū p̄ eas
dem p̄sideratōes q̄bus ostēsum aliqd̄ nō esse gen' p̄p̄tū
vel accūtis p̄ easdē possum' ostēdere ordē assignatā. p̄
finitione nō esse definitōem. eo q̄ definitio d̄z inesse quod
etiā est accūtis. Debet etiā iē essentialr qd̄ p̄uenit gene
ri & inesse quertibiliter qd̄ cōuenit. p̄prio quodcūq̄z eniz
istoz. defuerit semp̄ interimitur definitio

Sed nō p̄pter s̄ vnā vlem̄ methodum in
om̄ibus querēdum. Non em̄ facile inuenire
hanc est. & si inueniat' incerta om̄ino & raro
vtil' erit ad p̄positū negociū. p̄pria aut' i vno
quoq̄z determinatorum genēz assignata me
thodo facile ex his que circa vnū quodq̄z s̄t
cōuenientibus exitus p̄positi fiet. Quare si
guraliter quēadmodū d̄cū est p̄z diuiden
dum est. Reliquozū aut' q̄ maxime singulis
sunt p̄ueniētia adiūgendū definitiua. & ḡnā
lia nūcupātes. ea pene aut' cōiuncta sunt que
dicta sunt ad singula. P̄mū aut' oim̄ de eo
dem determinādū quoties dicat'

Hic p̄b̄s remouet dubiū. posset em̄ aliquis q̄rere ex q̄
om̄ia alia p̄dicata ad definitōem reduci. q̄rere tūc nō p̄
ni' vna ḡnālis metho' ad terminādum negatiue. p̄ble
mata oim̄ p̄dicatoꝝ & questionū & annexozū. Ad quod
respondet p̄b̄s in textu q̄ vel nō v' difficulter p̄t tal' me
thodus inueniri. Cui' est duplex causa vna ex p̄te nostra
Et alia ex p̄te methodi. Prima est. q̄z nō est nobis faci
le inuenire talem methodū q̄ sic vltiter ad q̄ttuozū p̄dica
ta hoc vel p̄blemata valeat. Quia cum p̄dicata sint inē
se diuersa q̄tum ad modū inherendi q̄ querit' in p̄blema
te. difficile est nobis inuenire cōe in quo vniunt' quod
sit eiusdē rōnis in om̄ibus. & si inueniat' nō p̄t inueniri q̄
liter illud cōe p̄ singula. p̄pria p̄tractū adapte' ad sin
gula. Secūda est si inueniat' cōmune talis method' erit in
certa. Quia illd̄ cōe nō p̄ vnā rōem inest singulis. & raro
vtilis. q̄z raro inuenit' qualiter & q̄bus. p̄p̄tū illud cōe
coapte' ad p̄positū cū dialectica ex cōibus & p̄babilib'
p̄cedat. & sic raro vtil' est ad p̄positū terminādū. Et sic
in se inutilis est & incerta metho' p̄pter hoc qd̄ cōe nō
vna rōem erit d̄cū. s̄ analogice. & nobis etiā inutilis est
ad inueniendū. p̄pter difficultatē reductōis istozū in
vnū. cōe ad om̄ia. s̄ p̄pria assignata methodo de vno q̄z

Primus liber

istoz p. p. rones nō cōmunes final' erit reductō. p. p. o
firi ad intentū finem Quia tūc singulis libris p. p. a
a metbod' r oib' his simul acceptis integratur vna p. p. o
metbodus q̄ a nullo illoz rēmiate rēdiatur sed i com
muni appellatur metbodus dialectica p. p. ter qd qz cōis
metbod' difficilis est r raro vtilis et ad rēfinitōes solas
vtilis esset quod amōr non simplr Ideo figurat' rē sin
gulis boz p se quēadmodū p. p. us dēn est diuidendum est
id est traccandū. Ea vero q̄ st rē nūero boz p. p. dicatoz q̄
p. p. cipalib' st ad iūcta r ad ista reducibilia st p. p. dicat' p. p.
cipalibus quibus p. p. uenit ad iūgēda vt rē codēz diuer
so ad rēfinitōem r rē dēnā generali ad genus r accitē
p. p. ato ad accūs r sic rē alijs. Hec autem adiuncta nūcu
pantur ad rēfinitūa p. p. ter causas assignatas. Ea autem p.
dicata q̄ dicta vt idem r diuersuz rē pene sunt ea q̄ st p. p. di
catis p. p. cipalibus adiuncta. Pene autē dicitur qz nihil
adiunctum est p. p. rō. vel qz adiuncta nō st ad huc oīsa.

Circa textū est vnicū dubium.

An ne potest esse aliqua vniuersal' metbodus eadem ad
f. minandū oīa p. p. lemata. So. Alberti q̄uis hz nūc
dicta omnia sunt aliquō rēfinitia non tū potest esse vna
metbodus rē omnibus q̄ fit ex cōib' ad omnia p. p. lema
ta terminanda. Quia talis non possit esse p. p. locos intri
secos. Quia intrinseca cuiuslibet nō sunt omnia nec pnt
esse omnia. o. p. rē rē q̄ esset p. p. locos extrinsecos. r sic
esset incerta qz illi loci paruz certificant' et incidit in eis
frequēter p. p. cicio p. p. cipij sicut in loco ab o. p. p. sitis r a si
milis huiusmodi vbi eq̄ ignotuz est inferius sicut illatū
Dicitur tūc metbodus vniuersalis tripliciter scz quo ad ea
te quib' est r tunc metbodus est vniuersal' q̄ est ad oīa r
sic metbodus p. p. m' libri est vniuersalis. Scdō dē me
thodus vniuersalis q̄ st ad hoc qz constructur in ipsa et
sic metbodus scdō libri est vniuersalis qz constructur in
ipso inesse qd est cōmune omnibus p. p. dicatis qz qd i. p. est
supponitur in eo qd inest vt genus r in eo qd inest vt p.
p. iū r sic rē alijs r h' modo sumpta vniuersali metbodo
quo est vniuersalior eo certior r vtilior est. Tertio dē
vniuersalis q̄ ad singula p. p. lemata p. p. ferenda est vna
vt ex plurib' p. p. rā inferat p. p. m' omnes differentias q̄ si
bi conueniunt r h' impossibilis est quia ex quib' p. p. dicto
inferuntur p. p. lemata st rē rēfinitōes q̄ non possunt eē
vniuersales omnibus r qz art' rēfinitōe oīa p. p. cepta sic
ad vnum finem ordinata inueniri non possunt r q̄ sic in
ueniuntur extrinseca sunt r incerta r raro vtilia ad con
cludendum p. p. lema p. p. positum. ideo non est in q̄ rēda ta
lis metbodus qz difficultas maior esset q̄ vtilitas ipsi
si adiunctum cum eo adiungitur vna communi metbo
do terminatur p. p. easdem rēfinitōes adiunctum p.
quas p. p. cipales. Hoc autem modo non dicuntur alia p.
blemata rēfinitūa qz terminantur p. p. cōsiderationes p.
quas terminatur rēfinitō. h' aliqd terminatur in ipso
qd supponitur in p. p. lemata rēfinitōis r ideo qd inest
vt rēfinitō colligit modum inherendi omnium alioz r
ideo vt aliquid facientia r amminiculantia ad p. p. lema
te rēfinitōe ordinantur.

Uidebitur autē idem vt sic figurat' sumere
tripliciter diuidi aut em numero aut specie
aut genere idem solem' appellare. Numero
quidē quoz nomina plura res aut vna r vt

tunica r vestis. spē quidē q̄ cū sint plura idifi
ferentia sunt p. p. m' spēm. vt homo hōi equus
equo. Nam hōi spē dicūt eadē q̄ cūqz sub e
adem spē st. Similit' autē r genere dicuntur
eadem q̄ cūqz sub eodē st. gñe. vt equus hōi.

Ista est scda ps huius capituli in q̄ p. occasione illi
us qd p. us dictum est idem r diuersum esse anēra rēfinitō
tōis. p. oit tres mōs identitatis dicens. Uidebit' autem p.
rationem vni' identitatis causantis. vt figurat' h' est p.
babilit' r sup. p. cial' r dicatur idem diuidi in tres modos.
Quia vel est idem nūero. aut specie. aut genere. L. o. f. q̄ nē
subdit. qz nūero eadē st. qz nōia plura st. res vō vna.
ficiea q̄ latine dicunt' multiuoca r grece synonoma. vt
tunica r vestis q̄ grece synonoma st. r ab vno dñiter cō
siderato imposta. vt tunica a tegēdo. vestis a circūgerēdo
est imposta. vere tū synonoma sunt ensis mucro spata
gladi' framea. Quia oīb' his no mimbuz vna r eadem
res in q̄ non inuenitur diuersitas in nūero significatur.

Specie vero eadem st. q̄ cum sint plura nūero suppo
siti. spē tū sunt indifferentia r sunt idē spē. qz indrūtia ē cā
identitatis r indrūtia spē causa est identitatis. Specie
ex q̄ species est essentialis similitudo indiuiduoz. vt dē
boetius. sicut h' homo oīi hōi r h' equus oīi equo est
idem specie. Similit' autem eadē gñe sunt q̄ cūqz st. eo
rem sunt gñe quibus scz indifferentia gñe causa identi
tatis. H' igitur sunt modi figurat' r considerando qz
dicitur idem. put est p. p. dicatum adiunctum.

Uidebitur autē ab eodem fonte aqua q̄ ea
dē iudicatur habere aliquā differentiam p. p.
dictos modos. non tū sed vt huiusmodi in
eadem ponatur in his q̄ idem p. p. m' vnam spe
ciem quolibet modo dicta sunt. omnia enim
talia cognata et prima sibi inuicem vidētur
esse. Nam omnis aqua oīi aque specie eadē
dicitur. eo qz habeat quandā similitudinē.
ab eodem autem fonte aqua nullo alio mō
differt q̄ qz validior est similitudo. q̄ rē nō se
pamus eam ab his q̄ p. p. m' vnam speciem quo
libet modo dicuntur.

Hic philosophus remouet vnam dubitationem. p. p.
fer em aliquis dubitare an ne sit aliquis modus identi
tatis quartus q̄ non sit aliquis p. p. dicto r h' med' inē idē
speciez idem nūero. Rō autē dubitatis est. qz si accipiā
tur due aq̄ h' aulle vno vase. vel diuersis ab eodē fonte.
manifestum est qz ille non sunt eodem numero. cum sint
separate loco r subiecto. Idem autem numero non potest
esse in locis diuersis vt dicit boetius. r sic non sunt eodē
numero cum in numerando inueniatur diuersitas in
eis. Non etiam differunt specie tales due aque. Quia du
e aque diuersoz fontium sunt eodem specie. h' due aq̄ ei
rem fontis sunt plus eodem q̄ due aque diuersoz fontū
um. ergo videtur qz due aque eiusdē font' st. p. l' eodem q̄
spē. r nō st. eodē nūero vt p. p. batū est. h' est aliqua idētitas
quarta p. p. p. dictas tres. Ad dubitātionem respondet
p. p. qz due aq̄ diuersoz fontū sunt eiusdē spē sic due aque
eiusdē font' ita qz tāta est idētitas r indrū cential' illa
rū aq̄z h' sic h' b'. Et cū subditur due aq̄ diuersoz fontū

Topicor

plus differunt q̄ due aq̄ vnus fontis. Dicendū est q̄ b̄
vex est loquēdo de drā accidentalī que p̄sistit i claritate
vel turbiditate frigiditate caliditate vel sapore. s̄ nō d̄nt
plus sp̄ essentiali s̄ cognate sunt fm̄ vnā sp̄ciem essen
tialē. r̄ ideo licet differāt accidente tñ prime sibi inui
cem sunt ex equo. r̄ omnia cognata in vna sp̄cie essen
tiali. nam omnis aqua om̄i aq̄ eadem sp̄cie dicitur esse
eo q̄ quādam similitudinē habeat. Neque vero ab eod̄
fonte hauste nullo modo d̄nt ab alijs aquis diuersorū
fontium nisi q̄ validior est i accidentibus silitudo. r̄ er
go talem aquā non sepem? hoc est in sepatū modum po
nem? ab alijs q̄ fm̄ sp̄z vnā quōlibz d̄nt in accidentibus

**Maxime aut̄ indubitāt̄er quoq̄ qd̄ vnū
est numero ab omnibus idem videt̄ dici.**

Hic p̄pat mēbra p̄dicte diuisionis ad iuicem dicēs.
q̄ idē numero maxime v̄t̄ dici idem q̄ hoc est idem fm̄
rem r̄ indubitāt̄er quo ad nos idem dicit̄ q̄ idem est fm̄
suppo^m r̄ fm̄ id qd̄ est i quo non inuenit̄ i numerādo di
uerfitas. Deinde est idē sp̄z tertio generē sic q̄cunq̄ sit
eadem nūero s̄ead sp̄cies generē s̄ non conuertitur

Solet aut̄z h̄ assignari multipl̄r p̄rie at̄
qñ nōie v̄l definitione idē assignatum fuerit.
v̄t vestis tunicez aial gressibile bipes homi.
Secūdo at̄ qñ p̄rio v̄t discipline susceptibi
le homi. r̄ qd̄ natura sursuz fert̄ igni. tertio
vero qñ accidētē v̄t sedēs v̄l musicū socrati.
Om̄ia at̄ hec vnū nūero volunt significare.
qm̄ aut̄ vex est qd̄ nūc dictū est ex p̄mutat̄i
bus appellatōes aliquis addiscet. sepe em̄ p̄
cipiētēs nōie appellare aliq̄ p̄mutam? sedē
tū. qñ forte nō intelligit̄ is cui p̄ceptum faci
mus. v̄l v̄t ab accidētē eo magis intelligere
r̄ iubem? sedētē l̄ disputātē vocare ad nos
palā qm̄ eūdē opinātēs fm̄ nomēz fm̄ acci
dēs significare. Ergo idem quēadmodum
dictum est tripliciter diuidamus.

Hic p̄. s̄ diuidit vnū mēbz p̄dicte diuisionis dicēs q̄
idē nūero solz multipl̄r assignari. s̄ h̄ multiplicitas qd̄ ea
reducit̄ quib? idē v̄l suppositum r̄ signatur. p̄rie aut̄ r̄
maxie vnuz numero ē qñ eodē nōiel r̄ finitōe assignatū
fuerit aliquid eē idem sic q̄ r̄ finitōe est loco nōis. v̄t tu
nica r̄ vestis. q̄ gr̄ce synonoma s̄ v̄t d̄m̄ s̄uit. Definitōe
sic aial gressibile bipes idēz dicit̄ esse homi. q̄ tal idem
titas est in̄ ea q̄ solaz d̄nt sic implicat̄ r̄ explicat̄ r̄ in
oibus substantialibus sunt eadem ita q̄ suppositum p̄
vnum. supponitur p̄ al̄tēz. Secūdo dicitur vnum nume
ro a p̄rio accidentalī consequente essentiā. v̄t qñ est idē
p̄rio. p̄rium em̄ r̄ id cuius est p̄rium idem supponit̄
licet non idem significetur. sicut animal discipline sus
ceptibile idē est homini hoc modo. Et qd̄ natura sursuz
fertur idem est igni r̄ sumptum est p̄rium a natura ge
nerantis r̄ generati. Tertio vero dicitur vnum numero
minus p̄rie. qñ idem suppositum r̄ nominatur l̄ r̄ sig
natur ab accidente. cuius r̄ nominatum sive subiectuz
idem dicit̄ suppositum cum nomine. sicut sedens vel mu
sicum dicit̄ esse socrati. si socras est sedens vel musicus

Omnia em̄ hec tria vnum numero fm̄ suppositum vo
lunt significare. r̄ hoc quidem de eodem nomine r̄ r̄ finitōe
tionēz de eodem p̄rio planum est. De vno vero fm̄ acci
dens etiam vex est q̄ vnum significat. Et hoc potest a
liquis addiscere ex his q̄ v̄t r̄ signat̄ idem suppositum p̄
mutant̄ suas appellatōes nōim in r̄ finitōe factas
ab accitē. qd̄ sensibiliter inē maifeste. Nos em̄ sepe p̄ci
pientes nōie vocari aliq̄ v̄t socratē vel platonē qui est
de numero sedētuz p̄mutam? nomē p̄rium qñ forte ia
cui p̄ceptū faciū? non itelligit̄ quē vocari volumus r̄ sic
p̄mutatēs nomē p̄riuz vocam? ipm̄ p̄ accidēs illud qd̄
sibi est. eo q̄ sub isto accidente magis itelligit̄ quē voca
ri volum? q̄ sub p̄ria nōiatione. r̄ sic iubem? sedētēz v̄l
disputātē vocari ad nos ex quo palā est cum eūdē in
supposito significare opinamur sive itendimus r̄ p̄rio
nōier accidētē r̄ finitōe. q̄ nomē p̄riuz r̄ accidēs de
eo r̄ quo r̄ finitōe dicit̄ dicit̄ idem numero in suppo
sito. Ex quib? patet q̄ idem in cōi dān v̄t est p̄dicatum
tripliciter quēadmodū dān est diuidamus.

Circa textum sūt dubia p̄rimū

est. An idem sufficienter diuidat̄ in idem nūero sp̄cie et
genere. Et videtur q̄ non. Quia est aliqua identitas
materie. q̄ om̄ia generabilia r̄ corruptibilia dicunt̄ esse
eadem. r̄ tamen illa non clauditur sub aliquo istoꝝ mo
doꝝ. Solutio sic. q̄ identitas causatur ab vnitatē. q̄
vnum in substantia v̄t dicit̄ p̄s in quarto p̄me philoso
phic facit̄ idem hoc aut̄ vnū. vel est vnū supposito. i quo
non repit̄ diuerfitas r̄ tūc est numero idem r̄ restat̄e toe
tio q̄ dicit̄ q̄ vnū numero est i quo non inuenitur diuer
fitas in numerando. Om̄ia autem diuersa supposita
numerum faciunt. q̄ diuisio suppositi numerum facit.
Si autem vnum in substantia non est indifferentia sup
positi vel eius qd̄ est. sed est vnum formalis essentie. tunc
illud vnum aut̄ erit essentie totius q̄ totum esse forma
le est. r̄ sic causat̄ idem sp̄cie. Dicit̄ em̄ boetius q̄ sp̄cies
est totum esse indiuiduorū. r̄ q̄quid est post sp̄ciem ē r̄
indiuiduantibus r̄ non r̄ esse formaliz essentiali. Si at̄
vnum fm̄ potentiam r̄ non fm̄ actum est totum esse tūc
est vnū q̄ne sic in textu sūt exp̄lariter ostensuz. Ad
obiectū in oppo^m est dōm. q̄ illa nō p̄bēat̄ s̄ aliquo
istoꝝ modoꝝ q̄ ē idēitas p̄ria materie r̄ vocat̄ idēti
tas indifferentie. qua materia p̄ma se h̄z idēit̄ ad om̄es
formas. h̄ v̄o fmo ē r̄ idēitate q̄ ad min? aliq̄ ea foꝝa.

Secūdum dubium est.

An inueniēt̄ dicāt̄ eadē nūero quoꝝ res ē vna nomia
vero pla sic tunica r̄ vestis. Et videt̄ q̄ nō. q̄ pla non
s̄ simpl̄r eadē. s̄ tunica r̄ vestis. s̄ pla. s̄ nō s̄ simpl̄r eadēz
r̄ p̄ oīs nō s̄ eadē nōie. So^m sic in q̄tum vna r̄ eadē
res in q̄ nō inuāt̄ diuerfitas nūero significat̄ p̄ illa pla
nōia. Ad obiectū in oppo^m est dōm. q̄ plura r̄ r̄ nōie
non sunt simpliciter eadem. sed ista sunt plura nomine
sed non r̄. ergo hic sunt plura nomina nominantia. s̄
est tantum vna res nominata. r̄ hoc non est inconueni
ens. Quia q̄tumcunq̄ sit indiuisum suppositum alicu
ius tamen multis p̄rietatibus innotescat apud intelle
ctum. Ex quibus omnibus p̄t̄ nōiari cum notamē sūt
faciat apud intellectum. Cum autem omnibus illis

Primus liber

idem suppo^m significat. tunc sunt multa nōia qd min^o habitualiter vna res scatur id vnu numero est qd sic mult^o significatur. r ergo diuiditur in plures modos vt in textu visum fuit

Tertium dubium est.

Utr^o ois aqua sit dñi aque eiusdem speciei. Et videt^r qd non. Quia nō ois ignis est omni igni eiusdem speciei. nec ois aqua omni aq. p̄na pbat p simile. Hñs p̄ p̄ p̄ ponentē scdo de aia tres species ignis. s̄ ignem lucē. ignē flammā. r ignem carbonem. Sō^o Alberti sic intelligē^t de aqua quae remanet i simplicitate vna r eadem fin^o qd est species elementis. Sūt enī liqda q̄ aq̄ species dicitur in quarto meteoroz. vt vinum licium modo aq̄ alchimice q̄ mixtoz habet species. Quis a p̄ma materia dicantur. nō nī sunt eiusdem speciei. sed in simplici^o aquis veritatem habz qd hic dicit. Ad obiectū in opposituz est dñm. q̄ illa distinctio est soluz materialis r non sp̄^o. Quia ignis in p̄na materia dicitur lux. In materia aerea dicitur flamma. Et in materia terrea dicitur carto. nec loq̄tur ibi p̄ fin opinionem. p̄na. s̄ vtitur falsa opinio ne pro exemplo sic in multis locis philosophie facit

Quā autem ex p̄us dictis sunt orationes r p̄ hoc r ad hoc vna qdē fides ē p̄ inductōz si em̄ q̄s p̄sideret vnamquāqz p̄positionum r p̄blematum videbit aut a definitōe - a a p̄prio. aut a gñe. aut ab accēte factam esse - a lia autem fides p̄ syllogismum. Necessē est em̄ omne qd de aliquo p̄dicatur conuersim p̄dicari de re aut nō. et si conuersim p̄dicat definitio vel p̄rium erit. Nam si significet quid est esse definitio. si autem nō significat p̄rium est. Hoc em̄ erat. p̄rium qd p̄uersim quidem p̄dicatur nō significās. quid est esse rei. si autem nō p̄uersim p̄dicatur de re aut ē ex his q̄ i definitōe substātie dicūtur eē aut nō. r si ex his est q̄ i definitōe dicūtur genus aut differentia erit. eo qd definitio est ex gñe r dñt̄is. Si vero nō est ex his q̄ i definitōe ponūtur palam qm̄ accēs erit. Nam accēs dicebat qd neqz definitio neqz genus neqz p̄rium inest autem rei

Istud est quartū capitulū istius tractat^o in quo p̄ ondit nūcz quatnariū p̄dōz eē sufficientem r bonū r b̄ dupliciter p̄ p̄ductōz. r scdo p̄ syllogismos p̄mo. qd vna quō r sensibilis fides est p̄ inductōem facta. si em̄ quis consideret vnaquāqz p̄positionem dialecticā q̄ dicit p̄dicatum in esse subiecto. r si consideret vnumquodqz p̄blematum ad qd em̄ nādūz iducit syllogismos dialectic^o singula sigulatum p̄siderādo videbit aut a definitōe. aut a p̄prio. aut a gñe. aut ab accēte p̄dicato factam eē. r sic iducen^o de oia inferat vlt^o. qd ois p̄p̄o vlt^o p̄blemata. quo ad p̄dicatū facta est ab aliquo istoz. Alia r scda fides ē p̄ syllogismos. Nec ē em̄ oē qd de alio p̄dicat aut p̄uersim p̄dicari de re b̄ est de subiecto aut nō p̄uersim. Si p̄uersim quid p̄dicatur sic ē definitio vlt^o p̄rium. Quā si p̄uersim p̄dicatū p̄ quid ē eē rei explicitē tūc ē definitio. Si autē illud qd p̄uersim

p̄dicat non p̄ quid ē esse rei. s̄ sic accēs sp̄m r subiectū eē sequēs tūc est p̄rium illud qd sic p̄uersim p̄dicat. qz vt supra dñm fuit. p̄rium nō indicat quid est esse rei. Si autē nō p̄uersim p̄dicatur de re. hoc est dupl^r. aut em̄ est ex his p̄dicatū q̄ sumitur i definitōe subiecti fm̄ p̄ modū dicendū p̄ so. aut nō est de illis s̄ est p̄dicatum non sumptū in re / finitione subiecti. si p̄ sic est gen^o vel differentia gñalis q̄ cū gñe collocāda est. eo qd definitio sit ex genere r dñt̄a. Si scdm̄ sic est accidens cōe qd vocat accidens indiuidui. qz accidens supius dicebatur qd nihil vōz ē neqz genus. neqz definitio. neqz p̄rium. s̄ simpliciter sine reter / minato modo inherētie inest rei. r ab inesse habet esse. Si autem vlt^o p̄dicatū p̄dicatoz sufficientiam ad syllogismum reducere voluerimus poterimus sic dicere. Omne qd p̄dicatur conuersim vel nō conuersim i quid vel in quale genus est vel definitio vel p̄rium vel accidēs s̄ omne qd p̄dicatur in p̄positione dialectica p̄dicatur conuersim vel non conuersim in quid vel in quale. ergo omne qd p̄dicatur in p̄positione dialectica vel est definitio. genus. p̄rium. vel accidēs. De his tamen vt st̄ est sentie diuise a se inuicem sub hoc communi qd est vni / versale p̄dicabile plura dicta sunt in commentariis p̄ dicabilem porphirij q̄ coniuncta cum dictis de eis inq̄tum sunt p̄dicata a quibus formantur p̄positiones dialectice p̄fectiorem faciunt istam doctrinam. Inesse enīz qd terminatur in p̄blemate q̄tum ad modum inherēdi variari non potest nisi qd in sit vel vt substantia vel accēs. r si vt substantia tūc vlt^o dicit totā essentiam vel p̄p̄mo est gen^o. scdo definitio. Si inest vt accēs vel vt accēs speciei vel indiuidui. p̄ est p̄rium. scdo est accēs cōe.

Post hec autem oportet determinare gñā p̄dicamētoz i qbus sunt dicte differentie quattuor. Sūt autē hec numero decē quid est. quale. q̄tum. ad aliquid. vbi. quādo. sitū esse. habere facere. pati. Semp̄ em̄ accidēs et genus r p̄rium r definitio i vnoquoqz horum p̄dicamētoz erit. Nam omnes ab his p̄positiones. aut quid est. aut quale. aut q̄tum. aut aliquid horum p̄dicamētoz significat. Manifestum autem ex eisdem qm̄ quid est qñqz quid substātiā significat. qñqz autē quale. qñqz vero aliquid alioz p̄dicamētoz. Nam qñ posito hoīe dixerit quis quid ē qd posito est hoīem esse vel aīal. r quid est dicit substātiā significat. Quā vero colore albo posito dixerit qd posito est. albo esse vel colorem quid est dicit. r quale significat. similiter autem bicubitali magnitudine posita dixerit qd posito ē bicubitalē eē magnitudinem r quid est dicit. r q̄tū significat. Si milr̄ ar̄ r i alijs vnu qd qz em̄ taliū sine idē de eod dicit siue gen^o de h̄ eod quid ē quidē fr̄ qñ ar̄ de alio nō quid s̄ q̄tū a q̄le a aliquid alioz p̄dicamētoz. Quare de qb̄ st̄ disputatiōes. hec r tāta st̄. quō ar̄ sumem^o r p̄ que facile poterimus post hec dicēdum.

Hic p̄ba ostendit in quib⁹ generib⁹ rep̄untur p̄dicta p̄dicata. Et dicit p̄mo q̄ recē sunt p̄dicamēta nūero. scz quid quale. p̄tum. ad aliquid. vbi. q̄. s̄. itū esse. habere. a. gere. r̄. pati. om̄ia autē ista tendiatiue determinātur q̄ vt p̄dicata accipiūt q̄ te subiecto p̄ informatōem dicuntur. semp̄ em̄ p̄dicatum vt gen⁹. vt accidens. vt definitio vt p̄prium i aliquo erit recē p̄dicamentoz. q̄ in quolibz est p̄dicari p̄uerim⁹. non p̄uerim⁹. Et in quolibz illoz ē p̄dicari in quid. r̄ nō in quid s̄m totum r̄ p̄rem. Si em̄ p̄dicet sup̄ eiusdem generis p̄dicatio ē in quid non p̄uerim⁹. si autē idem te se p̄dicetur s̄m oēm modū eiusdē qui dicitur est q̄ est essentialis vt homo est homo. vel hō est animal rationale mortale. vel album est albū. vel album est coloratum disgregatū visus semp̄ est p̄dicatio i quid. Si autem conperitur ad res alterius generis vt p̄dicet l̄ in quale speciei. r̄ sic est p̄prium. vel in quale subiectū in diuidi. r̄ sic erit accūs. Nam om̄es p̄positiones dialectice sunt sumptē ab his quattuoz q̄ in omnibus generibus sunt p̄dicamentoz. Om̄es em̄ significant q̄tuz ad sua p̄dicata. aut quid est hoc est substantiam absolute. ā q̄le s̄m q̄ est p̄dicamētum. aut s̄m q̄ est p̄dicamētū aut significat aliquid alioz p̄dicamentoz. h̄ est rem in quodam p̄dicamento constitutam. nam si posito homine. p̄ subiecto dixit quis qd̄ positum est implicite vel explicite esse hominem vel animal. talis quid est dicit. hoc est dicit id qd̄ est absolute quid. Quia talis p̄dicat id qd̄ s̄m rez est substantia. etiam si nūq̄ te subiecto p̄dicaretur. Quā te ro posito colore alio dixit hoc est p̄dicauerit id qd̄ positum est. p̄ subiecto albū esse. si albū est. vel si p̄rem s̄stantie in predicando resignans dixerit colorem esse q̄ est genus definitū albedinis. quid est dicit. Quia tale p̄dicatum in conpatione ad subiectū substantiale est. r̄ tamen tale p̄dicatum absolute acceptum non significat nisi q̄le. Similiter est si bicubitali magnitudine posita. p̄ subiecto dixit hoc est p̄dicauerit qd̄ positum est. p̄ subiecto bicubitali esse magnitudinem totum esse suoz p̄dicās vel dixit esse magnitudinem resignando esse p̄tiale. sp̄ dicit quid est conpando p̄dicatū ad subiectum. r̄ tamen id absolute acceptū q̄tum significat. q̄ hoc significat ad qd̄ significandū nomen est impositum. h̄ p̄dicat habitudinem eius ad subiectum. r̄ talis est vel definitio vel genus. vel p̄prium vel accidens. Similiter autē est in omnib⁹ alijs p̄dicamentis p̄nūeratis. In omnib⁹ em̄ hoc generale est q̄ conpata ad ea q̄ instituta s̄. vñ. quoz em̄ p̄dicamentoz. siue idem te eodem dicatur vt species te specie. vt homo est homo s̄m totum esse. vel albū est album. siue dicatur gen⁹ te hoc q̄ p̄dicatur vt pars esse. in omni genere quid est significat. sed hoc quidem significat s̄stantiale non autem absolute substantiam. Quā vero dicit te alio qd̄ non est sue coordinationis tunc respectu illi⁹ nō quid est significat. hoc est substantiale. sed significat q̄tatem s̄m q̄ est mensura substantie. vel significat q̄litate s̄m q̄ est dispositio materic. r̄ aliquid alioz p̄dicamentoz in q̄bus isti duo modi sunt p̄dicationū. Unde cum non sunt nisi recem p̄dicamentoz in omnibus istis. ista quattuoz sunt p̄dicata. non plura patet. quia omnia te quibus. hoc est ad q̄r ex quibus materialibus r̄ integralibus simplicibus principijs sunt disputatōes siue argumentationes dialectice. hec tantum sunt dicta. Quoz autem sumemus ea ex quibus vt complexis est methodus r̄ quoz sumemus ea in communi p̄ q̄ facile poterim⁹

habere methodum post hoc te in ceptis dicendum. p̄ q̄ autē facile poterim⁹ habere methodum infra rocedim⁹. cū te instrumentis abundandi erit sermo

Circa textū expositum est dubiū.

Atq̄ definitio siue quiditas potest repiri in om̄i genere. Et videtur q̄ non. Quia definitio explicat substantiam definiti. ergo solū erit in genere substantie. Secōdo vñ qd̄ capit tendiatiōem ab ultimo actu. sed differentia dicens quale est vltimus actus definitionis. igitur tēter dicere quale definitio r̄ non quid. r̄ sic nō erit reperire quid in omni genere. Solutio sic conpando definitionem ad suum definitum vt tactum fuit in textu statim. Ad obiecta in oppositum. Ad s̄mū respōdet. Altertus q̄ definitio non semp̄ significat substantiaz absolute. h̄ semp̄ p̄dicat siue dicit substantiam rei cuius est definitio. Quia dicere quid est ip̄suis vocis conplexe significat in habitu ad illud te quo in p̄positione enunciat. Sed significare quid siue substantiam ad qd̄ signis vocis p̄ respectum ad rem significatam. Et id q̄nq̄ dicit quid r̄ substantiam definitio. r̄ etiam significat substantiam. vt in genere substantie. Sed in alijs generib⁹ dicit quid. h̄ significat accidens q̄ h̄ significat ad qd̄ significandū est institutū. vt tactū fuit sicut p̄ te definitioe coloris. Et sicut dictum est te tota definitio ne ita dicens dum est te p̄ribus puta te genere. Et hinc surgit cōmūms illa distinctio q̄ dicimus aliqd̄ tripliciter p̄dicari in quid scilicet s̄m rem tantū q̄no differentia in genere s̄stantie in quid p̄dicatur. Secōdo modū tantū q̄no genera in p̄dicamentis accidentium in quid p̄dicant. vt color te albedine. Et s̄m rem r̄ modū simul sicut genera i p̄dicamento substantie. Ad s̄mū est dicendū quoz differentia p̄dicatur in q̄le non tamen oportet hoc te definitione. Ad p̄batōem vero dicendū est. q̄ illud qd̄ tebet p̄dicari in quale tēter significare actum q̄lificantem potentiam sic differentia qualificat siue determinat potentiam formabilem generis. sed definitio dicit totū esse speciei a p̄ma potentia vsq̄ ad vltimū actū r̄ non p̄supponit aliquam potentiam sicut ipsa differentia. Et ita nō est differentia vltimus actus definitionis. h̄ est vltim⁹ actus generis p̄prie. sed illud qd̄ constituitur ex genere et differentia simul est definitio sicut totum conpositum non est materia vel forma. sed aliquid ex vtriusq̄ resultans.

Primū igitur determinetur quid est p̄positio dialectica. r̄ quid p̄blema dialecticum. Non em̄ omnē p̄positionē. nec oē p̄blema dialecticū ponendū ē. Null⁹ ei q̄ mētē h̄z. p̄ponz q̄ nulli videt. nec p̄ponet qd̄ oib⁹ manifestū l̄ plurib⁹. Nā hec quid nō h̄nt dubitatōem illa at nemo ponet. Est at p̄pō dialectica interrogatio p̄babil⁹ a oib⁹ ā plib⁹ ā sapientibus r̄ his l̄ oib⁹ l̄ plib⁹ l̄ marie not⁹ n̄ extranea. Ponet em̄ aliquis qd̄ videtur sapientibus nisi contrarium sit plurim⁹ opinionibus.

Istid ē quid caplm̄ hui⁹ tractat⁹ in quo. p̄. tēminat te p̄ncipijs materialib⁹. p̄p̄inquis ip̄i⁹ h̄lyi dialectici q̄ s̄l p̄positio dialectica r̄ p̄blema dialecticum. Et coninet tres partes p̄ncipales. In prima parte definit p̄positionem dialecticam r̄ diuidit eam. In sc̄da parte

Primus liber

definit pblema dialectice et diuidit ibi (pblema autē)
 In tertia pre definit pōnēt ppat eā ad pblema ibi (posi-
 tio ē) Quo ad pōmū pmitit p quid sit. pō dialectica et
 quid pblema Quia nō oīs pō est dialectica. nec de p/
 blema ē dialecticū Quia nullus hīs mētem tene dispo-
 sitā pponet pōmē dialecticā eē id qd maifeste falsum ē
 qz tūc re eo nō dubitat. sic nō hz materiā pbabilitatis
 q est materia dialectice pōnis. Nec et aliquis pponet
 pro dialectica pōne qd oib' est manifestū ex ipis. q vt
 causis in p̄dicato r subiecto pōnis accipiūt. qz b' est
 necn' vt p remrātōem vt vt remrātōnis p̄ncipiū. vt qd
 plurib' fm sensuz iudicātibz r b' ad sensum ē manifestū
 Quis em' aliquis pōit p̄dicta q sic st' falsa vel manifestū
 ta i simplici pōne nō tū erit tal' dialectica Quia p̄posi-
 tio dialectica est interrogatio pbabilis r habet dubium
 in p̄sensu plurib' qz q' simplr maifesta st' vel i p̄sensu plu-
 riū nō hnt dubitātōez r oēs p̄sensūt in illud. illa autez
 q' st' maifeste falsa nemo ponit vt pblemata. Quis forte
 sim plr ponat p modū enunciatōis qz sic in peribermeni-
 as dictum est p̄git enunciare qd est esse. r qd est nō eē.
 r qd nō est esse. r qd nō est nō est. pō dialectica est
 interrogatio p̄sensuz i pbabili. nec p̄sensuz req̄reret si p
 bari nō reteret Manifeste aut' falsuz pbari nō potest.
 manifeste vtz pbatōne non indiget. b' ad alicu' alteri
 pbatiōne sumitur Definiendo igit' pōez dialecticā
 fm potissimū a' statū dicim' q' pō dialecticā ē interroga-
 tio pbabilis inq̄tum pbabilis est q̄ti casus. b' est interro-
 gatio re pbabili qd est materia pōnis dialectice. Nec
 igitur est tota definitio pōis dialectice Sz vt sciat' per
 explanatōez quid sit pbabile dicim' qd pbabile est qd
 videt oib' aut plurib' aut sapiētib' r bis oib' vt pluri-
 bus vt maxime notis nō extranea. Ponet em' aliquis
 rōez eius qd pbabile est qd videt sapiētib' q nō iudicāt
 fm sup̄ficiē. fm eminentē v̄itatē cū eo ipō quo videt sa-
 piētib' aliquis r̄ndentiū ponet ipz dialectice nisi hoc est
 quis cōtrariū sit aliqñ op̄ionib' plurib' r sic ponit nō p
 cāz b' p̄p̄ iuditiū sapiētū qd ē ex cā pbabili vt de Auicē
 na Quia sapiētes loies st' r nō dij. r id falli p̄nti iudicō
 Alij vō exponūt nisi p̄p̄dicētes. Ponet at' aliquis
 r̄ndentiū et pbabile qd est fm eminentēz v̄itatē. nisi sit cō-
 trarium plurium opinioibus.

Sūt aut' pōes dialectice q' pbabilib' st' si-
 milia r p̄traria his que vidēt eē pbabilia fm
 p̄tradiatōez p̄fesa. r q̄cūqz op̄iones st' sz
 artes iuētē Si em' pbabile ē eādez p̄trarioz
 eē disciplinā r sensuz eūdem eē p̄trarioz
 apparebit Et si vnā nūero grāmaticā esse r
 musicā vnā Si aut' plures grāmaticas esse
 r musicas plures Omnia em' hec filia r cog-
 nata vident' eē Sūt aut' r ea q' pbabilib' st'
 contraria fm contradictionem p̄fesa pbabi-
 lia vident' Si em' pbabile qm oportet amī-
 cis benefacere r qm non oportet maleface-
 re amicis pbabile ē Est aut' cōtrarium quid
 qm oz amicis malefacere fm cōtradiatōem
 aut qm nō oz malefacere amicis. sūt aut' si
 oz amicis bñfacere inimicis non oz Est aut'

et hec fm p̄tradiatōne cōtrarioz Nam con-
 trariū est qm oz iimicis benefacere. sūt aut'
 r in alijs pbabile aut' r ipabile apparet et
 p̄trarium de cōtrario. vt si oz amicis bene-
 facere r iimicis oz malefacere: apparebit at'
 r p̄trariū de cōtrario b' qd est amicis bene-
 facere ei qd est iimicis male. vtz aut' fm ve-
 ritatē sic se habeat l' nō In his q' de p̄trario
 dicent' oñdet' p̄alā aut' r q̄cūqz op̄inōes fm
 artē st' dialectice pōes st'. Ponet aut' aliqz
 ea q' vident' bis q' i eis pbati st'. vt de his q'
 dē q' in geometria geomet. de his vero q' in
 medicina vt medicus.

Hic p̄ponit diuisōez pōis dialectice quā diuidit fm
 diuisōez pbabiliū Sūt em' qdā pōnes dialectice fm se
 pbabiles q' fm se hnt veritat' p̄p̄ntiā. vt ista oīs mater
 diligit suū filiū r filies. Aliē st' pbabiles ex p̄ntiā r b' tr̄plr
 Uno rōne silitudis. qz scz st' filies p̄p̄ntib' pbabilib' vt
 qm sile est iuditiū pbati vt si pbabile ē p̄trarioz eandēz
 eē disciplinā. eo q' st' vni' gl' r p̄ntiā a sili et pbabile ē con-
 trarioz eūde eē sensuz Et similit' si pbabile ē vnā nūero
 sciaz eē grāmaticā p̄ter subiecti cōis v̄nitatem pbabi-
 le erit a similit' causa vnā eē sciaz musicā. p̄p̄ sile iuditiū
 r si pbabile ē p̄les eē grāmaticas p̄p̄ p̄tes l' b' et p̄les
 st' p̄pbabile erit et p̄les eē musicas. Quia dia b' filia p̄
 nā ad inuicēz vident' Alio d' aliquid pbabile rōne op̄-
 p̄nis ad id qd est p se pbabile r hoc p̄tingit dupl'r
 Uno p̄t assumit' p̄positio pbabilis que o p̄ponitur
 re pbabili fm vnum extremum tātum. vt si est pbabi-
 le q' oportet amicis benefacere. sicut dixit socrates. Et
 am est pbabile q' non oportet amicis malefacere. He-
 em' p̄positiones habent cōtraria p̄dicata q' sunt beneface-
 rez malefacere sunt p̄tense fm contradictionēz affir-
 mationis r negationis. qz amicis benefacere ē affirma-
 tio. amicis at' malefacere ē negatio qd vocatur p̄tensum
 fm cōtradiatōem non id q' dicte due p̄positōes sint cō-
 tradictorie. qz distāt p̄ affirmatōem r negationē. q' st'
 note cōtradiatōis r sic distense sunt eiusdem mōis amī-
 benefacere r amicis nō malefacere Cōtrariū aut' p̄p̄dis
 hui' oportet bñfacere amicis fm p̄dicatū est qm oportet
 malefacere amicis. Ille due oportz amīc' bñfacere r qm
 oz amicis malefacere in p̄dicat' sunt cōtrarioz qz cōtra-
 ria p̄dicata ad idēz subiectū referunt st' contrarij morē
 r ideo non eiusdem iuditiij. cum aut' additur negatio q'
 nota est cōtradiatōis ei' qd dicebatur in p̄dicato. tūc
 efficitur contrarium ad eūdem morem p̄tensum. vt cuz
 dicitur oportet amicis benefacere. et non oportet amicis
 malefacere Sūt autem est si contraria st' l' b' iecta. si ei
 b' apparz pbabil' oz amīc' bñfacere erit b' pbabil' iimic' nō
 oz bñfacere r sunt eiusdē moris qz cū l' b' iecta sint cōtrarij
 a p̄dicata p̄ affirmatōem r negatōem ad eūdem morez
 sunt p̄tensa. r ideo idem habēt pbabilitat' iudicium. r il-
 lud ex' est et fm cōtradiatōem b' est p̄ affirmatōem r ne-
 gationē eiusdem p̄dicati cōtrarioz subiectoz. r id affir-
 matio r negatio reducitur ad eundem morem Contra-
 rium aut' in subiecto non p̄tensum ad contradictionem
 est. qm oportet inimicis benefacere. Nec est em' in subiec-
 to contraria illi oportet amicis benefacere. r q' p̄ dōez

non est ptenfa ideo est contrarij moris. Similiter autē faciendum est in alijs vt in omnibus sic implicite accipiatur pbabiles ppositiones. Alio modo est oppositio fm vtrūq extremum vt si sit pbabile qd oportet amicitia benefacere pbabile est qd oportet inimicis malefacere. Et hmoi pbabile vocatur in patola. hoc est in collatōne r ppositione ad pbabile vt si vnum attribuitur vni cōtra rario contrarium attribuitur reliquo ppter similitudinem attributionis r ppositionis ille locus vocatur p simile in contrario. Et est hic contrarietas in subiecto r p dicator ideo qd vtracq pte apparet contrariuz id qd est a micis benefacere ei qd est inimicis malefacere sed p vnam pabolam siue simile contrariorum p dicatorum ad contraria subiecta referuntur ad vnum morū vtrum autem fm veritatem se bateāt ad inuicem ista vt cōtra rria vel non in sequētibz patebit vbi dēterminabitur r cōpatione p r rior. Et veritas est qd non vere sunt contraria q sunt eiusdem moris. Tertio mō dicitur ppositio pbabilis ex consequēti fm artes inuētās q sumitur a loco ab auctoritate vt ppositiones quas ponūt antiquoz pbati in artibus suis vt geomet rre his q in geometria r medicus ponit rre his q sunt in medicina ita q sufficiens ratio ppositionis sit quia sic rre eis dixit auctor illius artis.

Circa textū sūt dubia. Prīmū

est. An ppositio pbabilis sit in textu bene definita. Et videtur qd nō. Quia qd quid contingit affirmare cōtrigē etiam negare. h ppositio manifeste vera potest affirmari ergo etiam potest negari. Minor pbatur qd antiqui vt dicitur pmo physicozum negauerunt pma pncipia. Scdo in hac definitione vna pars non p dicit rre quo litet contento sub definito ergo non est bona. Antecedēs pbatur qd qd apparet omnibus aut pluribus non ē dubitabile sed ppositio est ex his q apparent omnibus vt plurib' ergo non est dubitabilis r p consequens nō est interrogatio. Tertio ppositio est quod interrogatur ergo non est interrogatio. Et cōfirmatur. Quia iterrogatio pponit p modū interrogādi r p modum qstionis. h non qlitet ppositio dialectica sic pponit qz mul rre taliz ponitur in syllogismis r ille sic non pponitur.

Quarto definitio ista ē nugatoria. igit non est bona. Cōsequētia est manifesta. Nō pbatur qd in ista definitione ponitur probabile r definitio ei' modo definitio r definitū dicunt idem. So' exponendo pbabilis h cōstructionem transitiuā vt tñ valet est interrogatio r pbabili qd est materia ppositionis dialectico. Est autē interrogatio id est ppositio iterrogata r hoc est ex eo qd requiritur respondentis iuditiū siue pntensus r illa ratione boetius ponit concessis i definitione syllogismi qz refert ad ppositiones syllogismi dialectici. Alij vero ponūt pbabilis p constructionem intransitiuā vt sit nti casus dicentes. Quia interrogatio nota est dubitationis inf' duas ptes ptradictionis id dicit qd interrogatio pbabilis est q i vtracq pte ptradictionis pbabilis est scz in pte affirmatiā r negatiā vt matrē diligere qz mater ē r nō diligere qz in cena medea duos natos reuozauit. Meli' tñ dicit qd pbabil' est gēi casus vt in qd. Alter' rre finitio vero pbabil' i capite isti libri fuit declarata. h considerādū est qd hūis id qd videt sapiētib' sit eminentis veritas fm intellectū tñ ad h qd sit p d' dialectica oportet qd

illud idem plib' vel omnib' non sit extraneū p signa pbabilitati appntia i ipso. Quia alit' disputari nō possz p pbabilia h rē dōstratie disputare p cās essentielles sapiētibus tantū notas. Ad obiecta in oppositū. Ad p' est dicendum. Quis antiq' negauerunt pma pncipia vce non tñ mente r hoc vi argumentationis p pulsi r sic dupliciter contingit aliqū negare pncipia. Uno modo cum ratione r cum illo potest dialecticus disputare. Alio modo sneratione r cum illo non potest disputare qz dialecticus pcedit ex cōcessis. Ad scdm est dicēduz. Qd dupliciter potest aliquid apparere pluribus. Uno sine formidine rē opposito r illo modo non est ppositio dialectica interrogatio. Alio modo aliquid apparz pluribus cum formidine rē opposito r tale apprensū ē dubitabile r illo est interrogatio r ppositio dialectica. Ad tertium est dicendum. Quinterrogatio accipitur q' dupliciter. Uno modo p actione interrogant'. Scdo modo p passione rei interrogate. Tertio p aggregato ex signo interrogatiuo r ppositione interrogata. Quarto p ppositione interrogata r isto modo capitur hie. Ad confirmationem est dicendum qd ppositio dialectica potest dupliciter accipi. Uno modo anq' igrediatu r syllogismū r sic est interrogatio qua interrogatur p se sua respondentis. Alio modo vt est actualiter in syllogismo r sic non est interrogatio. h simpliciter affirmatio r negatio. Ad vltimū est dicendum qd ille pncipale ponuntur ad maiorem r declarationem r cauetur ibi nugatio p illā regulam. Equalens geminis vt hoc qd dico pbabilis accipiatu r p generali pte sue significationis r hoc qd additur aut omnibus vel pluribus rē explicz pncipalem sue significationis ptem.

Problema autē dialecticum est speculatio contendēs ad electionem vel fugam vel ad veritatem l' ad scientiam aut id ipsum aut ā miniculās aut aliquid aliud huiusmodi.

Ista ē scda ps pncipalis istius capituli in qua pbus rēterminat r pblemate dialectico. Et p' ipsum rēfinit. Scdo vero diuidit ibi (De quo autē). Quo ad p' dicit qd pblema dialecticū est speculatio rēdēs ad electōes l' fugā ad vitatē l' sciaz aut vt ipm aut āminiculās aut vt aliquid aliud huiusmodi.

De quo at neutro mō opiamur ā p'rie plurimi sapiētib' aut sapientes plurimis aut vtriq' idem eisdem.

Hic p' pōit tres diuisiones pblematū pma ē pblema tū qddā ē neutru rē q neutro opiam' qz ideēmate ad vna pte p dcois nec rēfinitate ad alterā. Et h sit duplici. Uno qz nullā hēm' rōez ad aliquā pte p dcois vt vtz altra h' paria l' ipia. Scdo p' p'igit qz hēm' eq' fortes rōnes ad vtracq pte p dcois vt vtz mūd' sit cō' l' n'. Alia at h' pblemā rē qd h' h' p'rie opionea. Et h' p'igit p' p' r. Quia qdā sit rē qd' plimi p'riā inf' se. vt vtz sapiētia sit melior diuitijs l' nō. Alia sit rē qd' plimi p'riā inf' se. vulgares vt ars sutoria sit melior pelliparia l' nō. Alia sit rē quib' sapiētes p'riā inf' se vt vtz materia signā q' p'itate sit pncipium indiuiduatōis vel non.

Quiddam autem problematum vtile est scire tantum ad eligendum vel fugiendum.

Primus liber

ut vtrū voluptas sit eligēda vlnō Quedam autē tñ ad sciaz vt vtrū mūd' etern' sit vlnō. Quedā vero ipsa p se ad neutz boz amicu/ lantia aut st; ad aliq' talū. Plima em ipsa p se nō volumus scire ppter alia aut vt p hoc ali quid aliud cognoscamus.

Hic ponit scōaz diuisionē pblemā' q se tenz ex pte finis z est ista. Problematū aliud est vtile ad eligendū z fugiē dū vt pblema morale qd qritur vt informet iudiciū elec tionis. z non ppter scire. exēplum est vt vtz voluptas sit e/ ligenda vel non s fugiēda inq' est impeditia psecutōis optimifinis. Quedā vō st; quoz finis cōtentōis ē scire ipsa vt vtz mundus sit eternus vel non.

Sūt aut pblemata z de qb' sunt contrarij syllobubitarōem em habet vtz sic se habeat vlnō-eo q i vtrifqz sunt ratōes verisimi/ les. z de quib' rōem nō habem' cū sint mag/ na difficile arbitrātes eēvnuqz qz assignare vt vtz mūdus sit eternus vlnō. Nam h mōi qret aliquis. pblemata ergo z ppōnes qdē vt dictum est determinentur.

Ponit tertiam diuisionē q est q qdā pblemata st' neu tro mō qstia z ad neutz boz ordinata. qz nec vt eligibili/ a nec vt fugibilia. nec ppter scire finalit' p' siderata. q tñ q runtur vt ammiculancia sunt ad aliqua talū. vt vtrum syllogism' constat ex trib' terminis z duab' ppōnibus b em non valz in se s vt ammiculās ad aliud ordinatur. qd vel sciendū qritur vt eligendū vt fugiendū. z iō talia sunt ppter alia. vt p ea alia cognoscamus. Quedā vō alia sunt de quib' b est ad que contrarij sunt syllob. id est ratō nes b est ad contraria p' tēdētes. dubitātōnem em habet vtrum sic pro pte affirmatiua vel non sic pro pte nega/ tiua se habz veritas. eo q in vtrifqz p' tib' cōtradictōnis rōes st' eqliter verisiles. z b vocatur abiguum. qz eqliter l' q' equalent' ambas p' lectif' p' tradictōes ptes ē alia est de quib' st' pblemā pro vna vel altera pte. ppter materie difficultates nō habem' rōem. vel forte qz i talibus non sum' exercitati cum sint magna materie altitudie z sub/ limitate. arbitrātes difficile esse siue q difficile sit in ta libus assignare. quare b est b. ppter quod oportet in tali bus q signis pcedere ad disputādum vt vtz mūdus sit eternus vel nō. qz oportet scire si sit fact' vel nō. z i talib' cause. p' ximez essentielles non iueniuntur. Mel' exēplum vtrinqz. Alter' est vtz intelligentie sint in decem ordinib' vel nō. Et vtz intellect' hois est intelligentia vndeci or/ dinis vel nō. Et tlia h mōi pblemata z ppōnes dialectice vt deā est in boz i anteriori ca' z determinentur.

Circa textū expositum est dubiū.

Utz pblema in textu sit bñ definitū. Et videt q non Quia cōtentio p'inet ad sophistam. q pblema dialecti cū non est cōtentio. Scōo sic pblema contendens ad electōes vel fugā ē morale. s p' refinit hic pblema dialec ticū. q male dicit ad electōes vt fugā. Ter' pblema dia/ lecticū p' tendit ad opionem vel fidem. q male dicit ad veri/ tatem vt sciam. Hūis pbatur qz finis dialectici est opio. Solutio sic. Quia pmo dicitur speculatio id est qstio

speculabilis siue fm modū dicendi aristotelis q vult qz idem st' materialiter qstio z p' clusio. speculatio vocatur pbabilis cōclusio q pot' dicitur speculatio qz interrogatio. qz est qstio tendens ad itelligibile opionem z visionem seu apparentiā. Vel dicitur speculatio qz itellect' speculatiui in/ vestigatio p quod inuitur q logica est scia speculatiua si ue modus scie speculatiui. Et quo patet q speculatio non stat b absolute. p' f' nificato suo litero qd est resolutoria visio. vel itelligentia vt simplex noticia. s stat pro suo f' nificato minus principali. qd est suspensiuā opio ve/ lud bñ inuitur i illo p' tici' p' tendens ei addito. Unde pblema non simpliciter est speculatio sed contendens. s simul tendens ad opposita. Vel speculatio fm Albertum in definitione ponitur vt genus. z est speculatio habitualis/ lic' qz habitu siue habituali intellectu. pcedens conside ratio. Et est etiā speculatio non finita qz si esset finita nō contenderet vlt' r' uis. Contendere em conatur dicit ad vlt' r' uis pugnā quam intellectus considerans ha bet ad vtrāqz ptem cōtradictōnis per eque validas ra/ tiones. Et b' boerius vocat abiguum. qz eqliter ambas ā plectitur ptes p' tradictōnis vt supra dictum fuit. Et subditur ad electionē vel fugam ppter pblema morale. quia tale est p' tendens ad electionē vel fugā id est opio nem eligibilis vel fugibilis inq' tum sunt cōferentia ad finem iducendū vel ipediētia eum. In omib' em bis spe culatio p' tendit quid eligatur ad finem cōsequendū. z quid fugiatur sicut p' secutionē finis impediēs. In alijs aut pblematib' p' phisicis mathematicis vel metaphisic' speculatio talis non finita siue t' minata. s cōtendens inq' vtrāqz ptem p' tradictōnis. contendit ad veritatem rei sic vel sic res se habeat. Quis autem in moralib' specu latio contendens sit ad duo opposita q sunt electio z fu/ ga eo q vtrifqz expediens est z intentum vt finis. non ta men est ad veritatē vel falsitatē sicut ad opposita. Quia falsitas z ignorantia fines p' speculationem p' tendentis ad aliqd esse non possunt. nemo em contendit ad falsū z nemo contendit vt ignoret. Additur autem i defini tione (aut vt ipsum fm se consideratum) sicut ē pblema qd est essentialis p' philosophie (aut vt ammiculans) ppter pblemata sciētiar' trivialium. Quia omnia talia ad alia p ea scienda referuntur. Additur finaliter (aut vt aliquid huiusmōi) ppter pblemata q reperuntur i me/ chanicis. vt vtrū ars futoria sit dignior vel p' l' p' r' a.

Ad obiecta in oppositum. Ad p' mū est dicendum. Qz contendere accipitur dupl' r' ano modo vt idem est q litigare vt victoria consequēda. et sic cōtendere spec/ tat ad sophistam. Alio modo contendere idem est q simul tendere. z sic accipitur in p'posito. Quia pblema dialecticum tendit ad ambas ptes cōtradictōnis. Ad scōm est dicendum licz pblema tendens ad electōes vel fugam sit morale ex pte suoz terminoz. tñ ex parte mōi interrogandi vel mōi terminādi ē dialecticum inq' tum terminatur p cōes quasdam p' siderationes. Ad e/ tium vtrid' Albert' qz pblema dialecticū p' tendit ad fi dem vel opionē tanqz ad fines p' iūctos eo q statū vt p' ra tōem speculatur fidem accipit vel opionē. tñ nō contē/ ditur ad ea tanqz ad vltima. vnde contentio non est ad coniunctum. sed ad distans. et ideo ponitur vlt' r' uis si/ nis. qui p fidem z opionem speculationis intenditur et subditur ad electionem vel fugam. Circa qd notan dum est. q ista quattuor putatio ambiguitas fides et

Topicoꝝ

opinio aliqua habent differentiam. Quia putatio est in terminatus motus rationis super utraque partem contradictionis. Ambiguitas quoniam utraque partem contradictionis ambit per rationes equales siue eque validas. Fides quoniam in una inclinatur illi acquiescit. Opinio autem ex his generatur est non stans sed tremens habitus eo quod rationes non habet sufficientem. De divisione problematis patet in exordio secundi.

Positio autem est opinio extranea alicui notorum secundum philosophiam. ut quoniam non contra dicere quemadmodum dicit anaximenes. et quoniam omnia mouentur secundum heraclitum. aut quoniam unum est ens quemadmodum melissus dicit. nam quolibet contraria opinionibus sapientis proferre sollicitum esse stultum est. aut de his de quibus rationem habemus contrariam opinionibus sapientis ut quoniam non omne est. vel factum est vel eternum. quemadmodum sophiste dicunt. nam musicum esse vel grammatice negatum factum est neque eternum. hoc enim si alicui non videatur. videbit utique et eo quod rationem habeat.

Ista est tertia pars istius capituli in qua philosophus determinat de positione. Et duo facit. quod primo ponit definitionem et eam declarat. Secundo comparat positionem et problemam secundum convenientiam et differentiam. Quo ad primum dicitur quod positio est opinio extranea alicuius notorum secundum philosophiam. Cuius est exemplum. ut quod dicit anaximenes discipulus heracliti quod non contingit contradicere. Quia contradictio est oppositio eiusdem secundum idem in eodem tempore. et cum omnes res continue mutantur et in uno in aliud non erit oppositio eiusdem secundum idem. et cum non possit affirmari et negari in eodem indivisibili tempore non occurrent simul affirmatio et negatio. est autem sapientibus extranea hec positio. Aliud exemplum est quoniam omnia continue mouentur secundum heraclitum positio est qui si posuit quod uno moto secundum locum. primum illi mouet cedendo illi. vel duo simul erunt in eodem loco. et eadem ratione tertium cedit secundo. et quartum tertio. et sic uno moto omnia mouentur. et sic nihil quiescit. hec autem positio non concludit quod potest fieri demonstratio vel oppositio alicuius ut in quarto physicoꝝ dicitur et tunc non sequitur hoc per cessionem assumitur. Aut quoniam unum est ens sic dicit melissus ut in primo physicoꝝ dicitur. Additur autem convenientiam alicuius notorum secundum philosophiam. quod positio est ad quam et contra quam disputatur philosophice. Stultum autem est esse aliquid sollicitum proferre hoc est ut proferat contraria contra disputando opinionibus quolibet modo placet. Aut etiam stultum est esse sollicitum proferre rationes disputatas opinionibus illis de quibus habemus planam et aptam in contrariis rationes. ut in positione sophistarum que est in timo platonis que est quod non omne quod est vel factum est vel eternum est sic dicitur et patet philosophis istas. Quia musicum esse grammatice autem et maxime spirituale quod est in anima non habet materiam ex qua fiat ergo non est factum. tunc non est eternum cum incepit et mutabile sit. Solutio autem est licet accidens non habeat materiam ex qua fiat habet tamen materiam in qua fiat. et sic

in illa factum est et non est eternum. Ad talia igitur sollicitari stultum est. quod si quod non est positio et non simpliciter factio. et si alicui non videatur eo quod est extranea opinio. videtur tamen alicui vel de sapientibus vel de pluribus eo quod rationem habeat philosophice.

Est igitur positio quidem problema. non autem omne problema positio. eo quod quidam problematum talia sunt de quibus neutro modo opinamur. Quod autem est et positio problema pariter. Necessesse est enim ex his que predicta sunt aut plures sapientibus circa positionem contrarie dubitare. aut utrolibet sibi met eo quod opinio quodam extranea positio est. pene autem nunc omnia dialectica problemata positiones vocantur. Diferunt autem nihil quolibet modo dicitur. non enim nouum nomen facere volentes diuisum. sic ea. Sed ut non lateat nos que eorum contingunt esse dicere.

Hic philosophus patet ponere problema ad se inuicem volens quod hinc se ad inuicem sic superius et inferius. Quia omnis positio est problema sic omne problema speculatio est. Quia non omnis speculatio determinata vel indeterminata est determinata eo quod quidam problematum sic talia de quibus neutro modo opinamur. neque ad partem affirmatiuam neque ad partem negatiuam. et hec non sunt positiones cum positio sit problema siue speculatio determinata et que scens in una parte contradictionis. Quod autem omnis positio problema est palam quoniam cum positio sit opinio extranea. et sit quorundam opinio. et quibusdam extranea. necesse est ex his que dicta sunt de problemate positione aut plures contrarie sapientibus circa dictas positiones dubitare. aut utrolibet sibi met id est sapientes sapientibus. aut plures pluribus contrarie dubitare de positione. et cum problema sit in quo contrarie opinamur sequitur quod positio sit problema eo quod positio est opinio quidam quibusdam extranea et quibusdam credita nunc autem in usu philosophorum nostri temporis omnia dialectica problemata vocantur positiones. Quis secundum rationem predicto modo differat. si quo ad primum interduos nihil dicitur quilibet modum siue uno siue alio. Quia ut dicitur per ipse posuit distinctionem inter ea per rebus non curando de nominibus.

Non oportet autem de problema nec oportet ponere considerare. sed quia dubitat aliquis rationis indigentium. et si pene sensus. Nam qui dubitat et utrum oporteat deos vereri. et pariter honorare. et non pene indigent. Qui pro utrum nix alba sit non sensus. Neque pro quorum demonstratio est piqua neque quorum ratione valde. Nam hec quod dubitantes non habent. Illa vero magis quam secundum exercitantes.

Hic patet quod non oportet ponere omnia problema dialectica esse. nec sic dialectice consideranda quecumque sine ratione per speculatio ne preterdedit. proposita. Sed omnia illa ponere considerare. et illa problema quare que aliquis dubitabit. si est que proponit modo dubitatio. et que sit numero eorum que indigent ratione inuicem et oportet ad fide alteri per contradictionis. quod talem inuaret consideratio inibus dialecticis. ut de problemate veniat ad positio. et neque et ambiguo ad fidem. Illa autem problemata

Primus liber

que indigent pena in civilibus vel sensu in naturalibus sunt consideranda. sicut si dubitat aliquis utrum oporteat diuini vereri et pntes digno honore honorare indiget pena. quia illa sicut lege sacra et persuasiva virtute non habent sed coactiuam ut dicit philosophus in ethicis et sic indiget pena legali que habet dubitaturque de talibus dubitare non licet. Qui vero dubitat et problema ponit. Etz nix sit alba cum hoc sensu manifestum sit per se et sensus in physicis certior sit ratione indiget sensu. Neque etiam problema dialecticum vel positio est eorum que propinquum sunt sensui quia illa omnibus sunt manifesta neque etiam problema dialecticum est de his quorum demonstratio est per eam valde elongata a sensibilibus quia illa sunt ignota et ratio dialectica non habet ad ista propinquum eam manifesta sicut habet demonstratiorem per eam propria ista vero que longe distat sicut plus elongata a nobis quam ad ista argumetari valeamus sicut exercitiam potentiam ad quam est dialectica

Circa textum expositum sunt dubia.

Primum est utrum definitio ponis sit veniens et bona. Et videtur quod non quia positio est pro immediata quam dicitur per auditam ut dicitur primo posteriorum que non est extranea opinio. Solo sic quia speculatio est duplex determinata scilicet que dicitur in uno per rationem relata in illud et illa vocatur positio. Et est speculatio indefinita neutri adherens per contradictionem et hec est propria problema. Dicitur autem extranea in definitio ponis quia pluribus pertraria est licet videatur ita sapientibus. Et additur aliquid notorum sicut problema ita quod notorum sit neutri generis sicut albertus et vultu sicut alicui rei operabili que problema per rationem est notificata et habet accipit a philosopho in xij primo per problema ubi dicitur figuratim inter positum et fictum quia positum problema suppositum est fictum autem est quod coactum est ad ponem ut etiam de octavo physicorum quia est in ratione physica positum ad voluntatem et est per naturam positum quia in taliter positio non ponit neque dicitur animum ponens. Multi tamen coiter omnes ut dicitur altere volunt quod notorum sit masculini generis sicut hoc sensu positio est opinio extranea alicui problema que notus est et approbatur problema sicut prima expositio melior est quibus ponens non sit notum problema nisi ratione sue positio habeat. Ad obiectionem in oppositum est dicitur. Quod est duplex positio una est seipam ponens per eentiale virtutem suorum terminorum in approbatione veritatis et de illa loquitur philosophus primo posteriorum. Alia est positio posita propter aliquid verisimile ab opponente et respondente et illa deseruit positio existens enunciano probabilis positi et non omnibus vel pluribus probabile. Unde dicitur positio que opponentis verisimilis coiectura seu singularis opinio. Et conuenit cum positio de dialectica in genere probabilitatis sicut differt ab ea in propria specie sue probabilitatis euidentie. Luci

Determinatis autem his oportet determinare quot dialecticarum rationationum sunt species. Est autem hec quidem inductio illa autem syllogismus et syllogismus quidem quid est primum dictum est. Inductio autem est a singularibus ad vniuersalia progressio ut si est gubernator optimus eruditus et auriga et omnis qui est eruditus acceptus est.

Istud est sextum et vltimum capitulum istius tractatus in quo philosophus postquam determinauit de principijs complexis et incomplexis integralibus ratio cinationis dialectice reter

minat de partibus subiectiuis in quas ut in species diuiditur ratio cinationis dialectice. Determinatis enim his que ut incomplexa et complexa constituunt integraliter orationes dialecticam oportet determinare quot et que sunt species dialecticarum rationationum. Est autem vna species dialectice rationationis dialectice inductio alia vero syllogismus. Quid autem sit syllogismus dicitur est prius. Inductio autem est a singularibus in vniuersalia progressio. Eius exemplum est ut si eligendus est gubernator aliquis optimus eruditus ut si velim ostendere quod eruditus in arte nautica est optimus sic arguendum est auriga in arte sua eruditus est optimus et rector civitatis que eruditus in regimine civitatis est optimus et fateri eruditus in fabulibus est optimus et sic de alijs sicut gubernator eruditus in arte sua est optimus.

Est autem inductio verisimilior et planior et sicut sensum notior et pluribus communis. Syllogismus autem violentior et ad contradicendum efficacior. Ergo genera de quibus sunt disputationes et ex quibus quemadmodum dictum est determinantur.

Hic philosophus ponit differentiam inter syllogismum et inductionem dicens quod inductio est quo ad sensum hoc est que ad nos verisimilior quam syllogismus. Et planior ratione similitudinibus que est inter singularia in participatione predicati et quod plato definit planum dicit quod illud est cui partes proportionantur equaliter. In syllogismo autem vna propositio est ut maior altera ut minor sub maiori stans et sic non stant eque sicut vna ut minor coartat maiorem. Dicitur secundo sicut sensum etiam notior quia ex singularibus que sensibus obiciuntur procedit et ergo in inductione ex singularibus collatis ad vltimum inferitur vltimum et sic principium sicut ad vltimum illatum. Quia autem plures sequuntur iudicium sensus igitur inductio pluribus communis est. Syllogismus autem sapientibus quia procedens a toto ad partem violentior est in inferendo et probatio. Quia per se toto inferitur que dicitur est in toto et totum habet influentiam sue entitatis super partem et non e converso et sic est ad contradicendum in obuiationibus ad impossibile ducens efficacior et ideo ratione ostensiu syllogismi dicitur violentior. Quia obligatio principiorum concludit ratione vero syllogismi ad impossibile dicitur ad contradictionem efficacior. Quia igitur in rationatione dialectice est autem ex partibus quo ad nos autem ex partibus problema natura. Primo modo autem est completa aut incompleta. Si primum sic est a singularibus ad vltimum vltimum accepta et est inductio. Si autem est incompleta tunc est de parte ad partem sive de singulari ad singulare et est exemplum quod sicut inductio ne dicitur. Si autem est ex partibus problema natura tunc autem est completa aut incompleta in principijs et medio. Si primum est syllogismus sicut in enthymema quod sicut syllogismus procedit ut inquit albertus. Et sic patet quod sicut generis rationationis dialectice et quod determinat.

Circa textum sunt dubia Primum

est. An numerus specierum rationationis dialectice sit sufficiens. Et videtur quod non quia philosophus secundo principiorum posuit quattuor species argumentationis igitur insufficienter hic ponit tamen duas. Aliud est manifestum. Secundo Inductio non est species rationationis dialectice igitur non sunt quattuor. Antecedens probatur quia species rationationis debent esse instrumenta intellectus sed inductio non potest esse instrumentum intellectus Quia ipsa

Alia Inductio quod est prima syllogismus autem secundus

Topicor

procedit ex singularibus q̄ nō cadūt s̄b intellcū. s̄ t̄m s̄b
sensū Tertio est t̄m vna spēs argumentatōis demon/
stratiue q̄ etiā erit t̄m vna spēs rōcinatōis dialectice.
Solo Sic qz om̄is p̄cessus rōcinatiu⁹ est vel a pte ad
totū. vel a toto ad ptem. Si p̄mā hoc est dupl^r. qz vel est
p̄cessus ad terminū vel ad mediū. Primo mō est induc/
tio. sc̄do est exemplū. Si est p̄cessus a toto ad pte. Aut
est cū r̄terminatōe r̄ p̄tractōe totū ad r̄terminatā p̄ez
et sic est syl^lis in quo mior p̄erabit maiorē sicut p̄z cū d̄r.
Om̄e aial currit. om̄is hō est aial. q̄ ois hō currit. in quo
aial r̄terminatur in miorē ad hoīem r̄ sic de homine p̄ du
ditur. Aut est sine r̄terminatiōe totū r̄ sic est enthymē /
ma. Non est aut̄ p̄cessus vt inq̄t Albert⁹ a toto ad totū
qz inter totū r̄ totū nō est aliq̄d p̄tinuās. p̄cessus at̄ ois
in aliq̄ p̄tinuātē motu vult esse. p̄cessus em̄ a toto ad p
tem est in forma totū p̄tinentis ptem. r̄ p̄cessus de pte
ad ptem est in forma totū p̄p̄sa s̄m vnu modū in p̄tib⁹
In forma at̄ p̄tis nō est aliq̄d p̄cessus qz forma p̄tis n̄
est cōe p̄tinuās s̄ singularē distinctū r̄ segregatū. Ad
obiecta in oppositū Ad p̄mū est d̄dm s̄m Albertum qz
due alic spēs p̄prehendunt s̄b istis. qz enthymēma s̄b syllo
gismo. r̄ exemplū s̄b inductione sicut sup̄ d̄cū fuit. Uel
d̄dm est s̄m eundē qz hic ponunt t̄m spēs rōcinatōis di/
alectice cōplete. exemplum r̄ enthymēma nō sunt p̄ple
te spēs rōcinatōis. Alij dicunt qz argumentatio accipit
dupl^riter. vno mō vt est illatiua t̄m. r̄ sic et̄ sunt quattu
or mōi siue spēs. Alio mō p̄siderat vt est illatiua r̄ p̄ba
tiua simul. hoc p̄tingit dupl^r. vno mō vt est applicabi
lis ad vliā de q̄bus p̄t haberi opinio. r̄ sic p̄siderat in li
bro topicor. vel vt est applicabil^r ad p̄ticularia de q̄bus
potest haberi suspicio. r̄ sic p̄siderat in rhetorica. Et quia
vot⁹ s̄l tractat de locis dialecticis r̄ rhetoricis. p̄ponit
quattuor spēs argumētatōis sicut p̄bs sc̄do p̄oz Ad
sc̄dm est d̄dm q̄uis inductio nō sit instrumētū intellec/
tus simpl^r. est t̄m instrumētum intellectus ad sensuz r̄ste.
r̄ qui vt qz accipit singularia Ad tertiū est d̄dm qz n̄
valet p̄na. qz argumētatio demonstratiua q̄nat sciam. r̄ est
p̄fectio. p̄fectio aut̄ est in pauciorib⁹ r̄ sic vtrū t̄m syllo
gismo demonstratio sic nō ē de argumētatōe dialectica

Secundum dubium est

Utr̄ inductio in textu sit b̄n r̄definita cū d̄r est. p̄gressio a
singularib⁹ ad vliā. Et videt qz non qz vel teneret vtute
sensus v̄l itellect⁹ s̄ nullū istoz ē d̄dm. Mior p̄bat q̄a
sensus nō accipit v̄l qd̄ infer̄ nec itellect⁹ accipit sin
gularia ex q̄b⁹ So⁹ sic qz ip̄a noīe suo d̄t motum duc
tionis. id̄ d̄r. p̄gressio. i. ab inferiori ad sup̄ius gressio In
cidit iste mot⁹ a singularib⁹ nō vno s̄ oib⁹ diuisim accep
tis. vel p̄ se. vel dicēdo r̄ sic de alijs. r̄ sic de singul^r. Termi
nus v̄o ad quē ē vliā Et d̄r notatē plaliter vliā r̄n ad
vle s̄m Albertū. qz multip^r est v̄l ad qd̄ terminat̄ induc
tio. Quia est v̄l voce t̄m. vt canis. Op̄ione t̄m. vt reus
Imaginatōe t̄m. vt chymera. Sc̄dm aptitudinē natē sue
qd̄ q̄nqz h̄z plura sup̄posita s̄l. vt hō. Q̄nqz solū successi
ue vt fenu. Aliud est v̄l in distribuēdo. vt om̄is hō. r̄
ad innuēdum qd̄ ad om̄ia ista vliā est p̄gressio. dicit̄ ad
vliā r̄ nō ad v̄l Dicit̄ etiā inductio magis p̄gressio
q̄z alijs motus. Quia sicut in p̄gressiuo motu p̄mo ad
ditur sc̄dm. r̄ sc̄do tertiū. vt p̄z in passib⁹. r̄ sic induc̄t
termin⁹ r̄ finis. ita in inductione singularē singulari ad
d̄r v̄l qz dum in summa singulariū vniuersale includit̄.

Ad obiectū videt Albert⁹ qz vtute vtriusqz eo qz ois
illatio est ex collatōe inferētis ad illatū. r̄ sic in inducō
ne nō reflectit̄ ad sensum ex quo accipit sensibile siue sin
gulare vt stat s̄b v̄l. hoc est accipit vniuersale in sensibi
li mixtum r̄ confusum.

Tertium dubium est.

Utr̄ in inductione opteat enūerare oia singularia
Solo est dupl^r inductio. vna est necēria. r̄ in illa opoz
tet enūerare om̄ia singularia. vel s̄b p̄p̄ijs nom̄ib⁹.
vel in quadā cōi p̄ticularia r̄ sic de alijs. r̄ sic de singulis v̄l
simili. Alia est inductio p̄babilis r̄ in illa sufficit enūe
rare singularia ad p̄positū r̄ nō oia enūerare

Instrumēta aut̄ p̄ que abūdemus syl
logismis sunt quattuor Unuz quidē
est p̄positiones sumere. Sc̄dz vero quotiens
vnu quodqz dicit̄ posse diuidere. Tertiu⁹ dif
ferētias inuenire. Quartum vero similitudi
nis cōsideratio

Iste est terti⁹ r̄ vltim⁹ tractatus ist⁹ p̄mi libri.
In quo r̄terminat̄ de instrumētis abūdandi in argumē
tatōe dialectica. r̄ de vtilitate eorūdem. Et p̄tinet iste tra
ctat⁹ p̄nā pal^r duo capla. In q̄z p̄mo r̄terminat̄ moduz
acq̄rēdi p̄mptitudinē abūdādi r̄ multiplicādi argumē
ta dialectica q̄ habet p̄ q̄tuo. instrumēta abūdādi In se
cūdo caplo r̄terminat̄ de vtilitate istoz instrumēt⁹. ibi
(Vtile aut̄) Primū caplm diuidit̄ in duas p̄tes. In p̄
ma pte r̄terminat̄ de ill^r instrumētis i ḡnāl^r. r̄ cui⁹ b̄r ducit̄
tria vltia ad p̄mū. Sc̄do p̄sequit̄ de eis in sp̄cāl^r. ibi (Est
aut̄ quidā) Quo ad p̄mū d̄t qz instrumēta p̄ q̄ abūde
mus syl^lis. h̄ ē q̄ nos instruit̄. vt ad om̄e p̄blema termi
nandū syllogismis abūdem⁹ sunt q̄tuo. T̄m r̄ p̄mū
est sumptio. p̄p̄onum. Sc̄dm est distinctio. multiplicitis.
Tertiu⁹ d̄rinarū inuentio. Et quartū similitudinis p̄sideratio

Sūt at̄ quodā mō r̄ tria hoz. p̄p̄ones su
mere. Est aut̄ vnu quodqz eo r̄ p̄p̄onem face
re. vt qm̄ eligendū est qd̄ bonū est. v̄l qd̄ sur
aue. v̄l qd̄ expedit. r̄ qm̄ differt sensus a disci
plina. eo qz hanc quidē amittenti possibile ē
rursus sumere. illū aut̄ impossibile. r̄ qm̄ s̄l
ter se habet sanatiuū ad sanitatem. r̄ euechi
um ad euechiā. Est aut̄ quidē p̄positio ab eo
quod multipliciter dicitur. sc̄da a differē
tijs. tertia vero a similibus

Hic p̄bs reducit̄ tria vltima ad p̄mū d̄cō. qz tria v̄l
tima sunt quodā modo. p̄p̄ones sumere id̄ est reducunt̄
ad sumptōem. p̄p̄onū q̄ est immediatū p̄ncipiū syllogis
mi. Quod sic d̄ndit̄. Quia si distinguat̄ multiplex. vt si
bonū distinguat̄ analogice in bonestū. qd̄ absolute voca
tur h̄ bonū r̄ suauē id̄ ē delectabile. r̄ qd̄ expedit id̄ est vtile.
tunc statim habemus plures p̄p̄ones. Eodē mō patz in
tertio qd̄ est d̄rāz inuētiō. vt si aliq̄s inueniat̄ d̄rām inē
sensum r̄ disciplinā. quia sensum amittēs nō p̄t rursus
eam resumere. sed disciplinā amittēs potest rursus
eam resumere. eo qz possibile est reuenire ab obliuione
in scientiā talis statim habet plures p̄positiones. Eo
dem mō q̄rtuz facit̄ ad sumptōem. p̄p̄onum vt si q̄s p̄p̄o
nat̄ q̄rtuz similit̄ se habet sanatiū ad sanitatē. r̄ euechi

Primus liber

um ad euechia multas ad hoc pblemā ppōnes sumet. Est at euechia vt in dñe Albert' bona carnis p dēfatio i interiorib' & exteriorib' q' p dēfata carne repellit a se cōtraria qd nō facit caro laxa p'z igit' q' tria alia ad p'muz reducunt. Omne em qd facile facit sumere ppōes ad artē sumēdi ppōnes reducūt s' multiplicis distinctio silitudinis p'sideratio & d'naz inuētio faciūt ad facile sumēduz ppōes q' reducūt ad artē sumēdi ppōnes. Est at p'ma ppōnū sumptio q' ad facultatē sumēdi ppōes siue multiplici ab eo qd est multipl' dān siue a distinctōe multiplicis. S'cda facultas sumēdi ē a d'nitijs p'siderat' Ter'cia a silitibus siue p'sideratōe silitudinis oēs ergo tres mōi abundāti in silitis reducūt ad p'mū & igit' p'mo in eadem methodo tractandi sunt

Ergo ppōnes quidē eligendū quoties de terminatiū est in ppōne aut opiones oim p'ponēti aut plurimū aut sapientū & hoz v' oim v' plurimo & vel notissimoz.

Ista est scda ps bu' capli in qua retermiat de p'mo instrumēto abūdandi scz sumptōe ppōnū. Et circa h'ca facit p'mo p'it scz p'sideratōes circa ea. S'cdo v'nā diuisionē trīnēbre ppōm ibi (Est at) Tertio supaddit v'nā p'sideratōem cōem & vlem ad oēs alias ibi (Sumēdū aut) Quo ad p'mū p'it v'nā p'sideratōem dicēs ex quo sic est q' oēs reducunt ad p'mū q' ppōes s' eligēde i spiciēdo ad p'ncipia cēntalia & formalia ppōis dialectice vt dialectica est hoc ē sumēde sunt ppōnes fm oēs mōdū pbabil' quo p'us dē s' pbabiles ppōnes sunt em p'pōnes pbabiles q' vident plurib'. Ex' v' h' qd dixerunt remocrit' & seneca in libro de t'pib' naturalib' q' ventus apud vulgares inbil' aliū ē q' mot' aeris p' loca in q' b'z aer coartat' Sūt alie etiā q' vident sapientib' oib' v' q' alijs verius scit scēs p' artē q' p' expiēnā. h' em dicūt oēs sapientes Aliud ē qd dicūt p'les sapientes vt mūdū v'nū p'fectū esse in hoc em p'les sapientes pueniūt. Aliud est qd notissimis in sapientes vident vt q' intellectūs ē qd d'pam diuinum & immortale in anima.

Aut etiā p'rias appntib' & q'cūq' opioēs fm artē sūt. Opz at p'cedere & p'rias his q' apparēt pbabiles fm cōtradictōez quemadmodum dictū est prius

Hic ponit scdam p'sideratōem dicēs q' ad multipl' / eandū ppōes o'z etiā sumere ppōnes p'rias pbabilibus fm oēm d'niam pbabil' q' p'rie erūt pbabiles si pbabile pro p'tingēti accipiat. Quia qd p'rigit esse p'tingit nō cēt qd oim p'rigit etiā nulli cōrigit. Et sumēde s' tales cōtrarie eodē mō q' s' pbabiles vel simpl' vel in p'rio s'biec to v' p'rarior' p'dicato v' in v'troq' vel i p'rijs fm cōtradictōem p'fēs i p'bola quēadmodū p' dān ē in d'fione ppōnis dialectice. Sicut si ista ē pbabil' opz amicis bene facere etiā ista est pbabalis nō oportet amicis male facere. Et si ista ē pbabil' opz amicis bñ facere ista est pbabilis oportet inimicis male facere

Utile & facere eas in eligendo non soluz que sunt pbabiles sed & eis similes vt quoniam contrariorum eadez est disciplina. Nā et idem sensus & quoniam videmus intus

suscipiētes aliqd nō extra mittētes. Nā & in alijs sensibus sic. Nam & audimus intus suscipientes aliquid non extra mittentes. & ol' / facimus hoc modo. Similiter & in alijs.

Hic ponit tertiā p'sideratōem dicēs q' vtile etiā ē ad p'positū nō solū sumere ppōes pbabiles absolute s' etiā i' p'paratōe ad electōem relatas. p' qd vtile ē nō solū p' r'rare q' in se s' pbabiles s' etiā q' s' siles pbabilib' sicut cū sic p'ponit p'rarior' est eadē disciplina qm idē sensus ē cōtrarioz. Et aliud ex' qm vident' intus suscipiētes aliquid nō extra mittētes s' vident' in alijs sensib' fieri intus suscipiēdo formas obiectoz nō extra mittēdo. sic em audimus & ol' facimus & sic & alijs

Amplius quecumq' in omnibus vel in pluribus videntur sumendum vt principi / um & apparentem positionem ponunt em q' non conspiciūt in aliquo nō sic.

Hic ponit q'rtā p'sideratōem dicēs q' sumēde s' ppōnes nō in p'ncip' ipa formalia in ipa p'pōe dialectica s' p' ta s' etiā p'ncip' formalia aliūde sumpta. Et p'mo q'dem sumēde s' ppōnes q' h'nt pbabilitatē in oib' v' in plurib' in q'bus nō inueni' instātia nisi in paucis s' aliūde sumpte vident eē vere v' in oibus v' in plurib'. Et iste sumēde sunt sicut p'ncipiū s'ly dialecticā & tāq' vere tūc em ill' s' p'ris tanq' veris q' nō p'piciūt q' in aliq' instātia est p'pter quā sic nō ē sicut v'iter p'ponit facili' ponit siue p'cedent. Ex' v' ois mal' diligit silitū q' nō in pauc' b'z instātijs eo q' medea duos natos suos reuozauit vt visus fuit et istud est tam instrumentum sumendi propositiones q' etiam cautela Tunc ibi

Eligere aut oportebit & ex scriptis ratio / nibus descriptiones aut facere in vno quoz / q' genere ponētes extra vt de bono aut de aiali & de bono quidem omni incipiētes ab eo q' quid est

Hic ponit q'ntam p'sideratōem dicēs q' oportet eligere ppōnes ex scriptis rationibus p'boruz & facere rescriptiones de vno quoz genere vt de bono sicut fecerunt stoici dicentes cū Aristotile bonū esse qd oim exoptat. Et de animali sicut est animal quod a se mouet motu locali quocūq' modo & sumēde sunt generales vt de bono omni non de bono moris tñ quia quanto cōmunius sci mus tanto ad plura abundamus & illas rescriptiones vel scriptas v' ad similitudinem figurarum factas retemus proponere extra ad respondētē vel etiam rescriptiones extra proponimus quando implicite in re & scripta per sermonem explicamus & semper incipientes retemus esse in resuitiōibus & rescriptiōibus ab eo quod quid est hoc est a genere vel a rei substantia quia per ista est facilius ad accidentalialia procedere & sic mag' multiplicantur propositiones.

Assignare autem & singulorum opinio / nes vt quoniam empedocles quattuor dixit esse corporum elementa ponet ei aliquis q' ab aliquo pbabili dictum est

Septa

Hic p̄b̄s ponit septimam r̄ vltimā p̄sideratōem dicens q̄ iuxta hūc modū r̄ tētem inspicere autoritates r̄ opiniōnes singloꝝ sapientū r̄ arguere sic p̄ locum ab autoritate vt qm̄ Empedocles dicit q̄tuor esse materialia corp̄m mixtoꝝ elemēta r̄ sic innititur autoritati eius qz aliq̄s r̄identū innitēs autoritati ei? r̄ te ea p̄sumēs ponit facilliter qd̄ audit ab aliq̄ pbato in pb̄ia dictū esse Decigif̄ oia alienā quādā habēt pbabilitatem.

Sūt aut̄ vt figur aliter sic cōplecti p̄positionum r̄ p̄blemātū ptes tres. Nam alie s̄t ethice p̄p̄oes alie p̄hysice alie logice Ethice quidē sunt hm̄oi vtz oporteat parētib? magis an legib? obedire si dissentiat. Logice vtrum p̄trarioꝝ eadem disciplina sit v̄l nō p̄hysice aut̄ vt vtrum mūdus etern? an nō similiter aut̄ r̄ p̄blemata

Hic p̄b̄s docet multiplicare p̄p̄oes p̄ materiā dicens figur aliter id ē sup̄ficialiter r̄ in cōi cōplectēdo p̄positionū r̄ p̄blemātū ptes dicim? q̄ s̄t tres. Quia alie p̄positiones sunt ethice fm̄ q̄ ethica large dca cōpreb̄dit s̄ se naturalē pb̄iam mathematicā r̄ metaphysicā. Alie logice fm̄ q̄ logica ḡn̄aliter p̄preb̄dit totū triniū qz poetria poit p̄ vna sp̄ali sc̄ia r̄ logica p̄preb̄dit logicā stricte dcam cur? vna ps ē dialectica qz logica stricte dicta est de om̄i syllogismo tā simplr̄ accepto dialectico q̄ r̄ demonstratio q̄ etiā sophistico. Dialectica aut̄ r̄ syllo ex pbabilibus hec ḡ cōpreb̄dit rhetoricā gr̄maticā r̄ poetriā. Ethice q̄dem vt exēplariter dicat sunt An oporteat p̄ntibus v̄l legib? obedire si dissentiat r̄ p̄stat q̄ legibus qz leges s̄t ad regulā iuste Logice vero p̄p̄oes sunt hm̄oi vtz oim̄ p̄trarioꝝ sit eadē disciplina r̄ nō dubitatōis id ē s̄ signū an v̄l vtz sp̄ d̄z ordiari ad p̄sēty r̄ iustis si sint p̄p̄oes si s̄t p̄blemata ad p̄p̄oem p̄p̄oia.

P̄hysice vt vtrū mūd? sit etern? Et sicut iā triplices distince s̄t p̄p̄oes ita materialr̄ triplicia sunt p̄blemata. Quia de om̄i p̄positione p̄blema sit transposito modo interrogandi

Quales aut̄ s̄t singule eaz q̄ dicte s̄t de finitōes nō facile assigne de eis Ea aut̄ q̄ p̄ inductionem est cōsuetudie tērandū r̄ gnosce re vnāquāqz eaz s̄z p̄dicta exēpla Cōsiderāti ḡ ad pb̄iam quidem fm̄ p̄tatez de his negociādum dialectice ad opinionem

Hic p̄b̄s p̄sequēter dicit q̄ r̄eterminare de oib? istis p̄positionibus s̄bili r̄ p̄pria r̄eterminatōe nō est facile ex logicis p̄ r̄efinitionē. Quia tal r̄efinitio vana erit Ea aut̄ cōsuetudine que est p̄ inductionem tērandā ē veritas istorum r̄ hoc per exēpla p̄dicta ad ista em̄ alie relate cognoscūtur Utrū sunt ethice p̄hysice vel logice et per inductionem cognoscūtur v̄re ergo ad pb̄iloso pb̄iam primam de his fm̄ veritatem r̄ r̄efinitionem p̄ priam r̄ essentialē oportet negociari. Dialectice v̄ro p̄tinet negociari circa ista ad opinionem

Sumēdum aut̄ q̄ maxime vniuersales omnes p̄positōes vt qm̄ oim̄ oppositorum eadem est disciplina. Vēn̄ qm̄ cōtrarioꝝ

et qm̄ ad aliquid eodem modo r̄ ip̄a rursuz diuidēda sunt donec cōrigit diuidere r̄ qm̄ boni r̄ mali r̄ albi r̄ nigri r̄ frigidi r̄ calidi similiter aut̄ r̄ in alijs de p̄positione quidem sufficiant p̄dicta

Hic p̄b̄s sup̄addit septimam cōsiderationem vtilē ad sumptionem p̄positionum que est v̄lis r̄ p̄munis ad om̄es pus positas dicens q̄ sumēde sunt p̄positiones maxime vniuersales qz sub illis potest fieri subumptō Exēplum est vt qm̄ oim̄ oppositorū est eadem disciplina r̄ r̄inde minus vniuersales r̄ r̄scendēdo ad sp̄es op̄ p̄positorum. Quia sub ista oim̄ oppositorū est eadē disciplina p̄tinet ista oim̄ cōtrarioꝝ est eadē disciplina r̄ oim̄ p̄uatiue oppositorum est. Et eodem mō p̄traria s̄t p̄ta sub illa cōmuni p̄positione sunt diuidēda donec r̄ quousqz s̄t diuisio vt qm̄ boni r̄ mali in moralib? r̄ albi r̄ nigri in sensibilibus r̄ calidi r̄ frigidi in tangibilibus est eadem disciplina. Similiter aut̄ r̄ in alijs q̄ d̄istingui habent faciendū est semp sic q̄ ab vniuersalissimis distincio incipiat r̄ fiat v̄sqz ad vltima qualiter sumenda sunt ea que dca sunt sufficiūt ad intentionē presentem quia figur alis est r̄ v̄lis ad oia p̄blemata sicut in arte vniuersali tractandū est.

Quotiēns aut̄ negociādum nō solum q̄ cūqz dicuntur fm̄ diuersum modum sed et rationes eorum tentandum est assignare vt nō solum qm̄ bonum alio quidem modo dicitur iusticia r̄ fortitudo r̄ euechiū r̄ sanatiuum alio mō sed qm̄ r̄ hec quidem eo q̄ ip̄sa qualia quedam sunt illa aut̄ eo q̄ perfectiua alicuius r̄ nō in eo qd̄ qualia quedaz eadem sunt similiter aut̄ r̄ in alijs

Hic p̄b̄s p̄r̄ r̄eterminat r̄ sc̄do instrumēto abūda distince distincōem multiplicis ostēdens quō ip̄m valeat ad multiplicatōem p̄p̄oia in argumētatione dialectica et hoc docet in diuersis. Circa fm̄ū p̄ponit p̄mo intentuz sc̄do exēpl̄ ibi (Utrū aut̄) Quo ad fm̄ū d̄t q̄ nō solū op̄z videre quotiēns vnūq̄qz dicat qd̄ ē multiply vel diuersum modū dicere fm̄ que multiplicia sunt nō sufficit cognoscere siue cōsiderare qz multiplicia sunt s̄ etiā tentandū ē assignare rōes hm̄oi fcatōz fm̄ q̄s s̄t multiplex r̄ fm̄ quas apparet ea dici multiplicia. Verbi gr̄a si nō sufficit dicere qm̄ bonū vno sp̄ali mō dca est iusticia r̄ fortitudo r̄ alia v̄tus r̄ alio mō euechium r̄ sanatiuum s̄z assignare rōes p̄ quas bonū diuersimode dicitur istis r̄ potest habere diuersa fcatā. Quia bonū r̄ iusticia r̄ fortitudie dicitur sicut genus r̄ sp̄es eo q̄ sunt q̄ dā sp̄es ip̄m gen? qd̄ est bonū p̄cipātes in ḡne q̄litas. Euechiū aut̄ r̄ sanatiū nō dicunt bona eo q̄ q̄lia q̄dam sunt in genere boni s̄ dicunt bona qz alicuius boni sicut euechie id est bone q̄litas r̄ sanatiū est in bonie est perfectiua r̄ sic dicta dicit bona r̄ sana qz euechie r̄ sanitati est in bonie p̄fectiua. Simili modo faciendū est in alijs multipliciter dicitis

Utrum autem multipliciter an simpliciter specie dicatur post hec considerandum

Handwritten marginal notes in Latin script, including phrases like 'Ista s̄t p̄p̄oia' and 'p̄p̄oia s̄t p̄p̄oia'.

Alima

Primus liber

Primum quidem in contrario pspiciendus si multipliciter siue noie siue specie dissonet. Queda em statim no nomibus diuersa sunt vt acuto in voce quidem p rarium est graue In magnitudine aut obrusum. p r ergo qm cōtrariū acuto multiplr dicitur si aut h r acu rum. Nam fm hoz vtrūq diuersum erit cō trar ium. nō em acutū obruso r graui erit cō trariū. Rur sum in voce qdem acutū p rariū In mgnitudine aut leue quare multiplr gūe eo q r ruz. Sitr aut r in bono ei qdem qd in aiali fedum. ei vero qd in domo pestilens quare equiuocum bonum.

Pbus pfectur intentū ponendo in diuersis diuersa documenta ad inueniendum multiplicatam dōnum multipliciū. dices q cōsiderandū est vtz pposituz dicat multipliciter spē id est equo cedū ad significaciones et rōnes vel simplr id est vniuoce. r hoc p mū p siderandū ē in cōtrarijs id est in p rario ei qd d r ee multiplr. Et ponit tres p sderatōes. Prima est si volūm? p gno scere de aliquo an sit multiplr vel nō. r etem? videre ad p rariuz illius tūc si illud dicat multiplr r bz multa significata siue illa importent vno noie siue plib? noib? tūc illd qd erat ppositū dicebat multiplr qz si vni p rarioz d r mul tiplr r reliquū. Queda em p raria statim r noib? diuer sa sunt. vt calidū r frigidū. Queda etiā vna figura vocis significat r de his posteri dicit. Et ponit pbs rā epē pla vbi p rariū ē multiplr s b plurib? noibus siue vocib? Primū est de acuto. qz illi in voce p rariū ē gūe. In mag nitudine aut angulati acuto p rariū ē obtusum siue ctes. Pz igit q p rariū acuto in cōitate vocis accepto d r ml tiplr r in diuersa rōne. Si igit vis videre vtz acutū di cat vniuoce vel equo ced fm qz repit in voce r magnitudine videndū est qd p rariat acuto in voce. r dicem? q p rari atur sibi obtusum in voce r in magnitudine obtusum in magnitudine. si igit obtusum d r equo ced r obtuso in vo ce r obtuso in magnitudine tūc etiā acutū d r equiuoce r acuto in magnitudine r in voce. Lm rō ē qz acutū fm eā rem significatōem nō p t esse r ruz duob? p rarijs. scz ob tuso in voce r obtuso in magnitudine eo qz tū vni vni est cōtrariū r cōmō metaphysice. Scdm exemplū ē vt gūi in voce p rariū est acutū in voce. Graui vero in mgnit udie qd vocat graue in voce magnitudis nō ē cōtrariū acutū s leue. ppter qd p eandē p sderatōem multiplicat fm equo cedōem graue d r. id qz p rariū ipius multiplici ter diuersis vocib? d r. Quia in multis est nō p uentib? in figura vocis. Tertiu ex? ē de bono. P ruz s b diuersis vocib? ē multiplr. Et s multiplicitas nō ē toni vt ē tōm. s ē tō ni h? puta toni vt aialib? Et s mō s b diuersis vocib? ē mul tiplr. Ex? est vt bono in aialib? qd est aialis naturale tō nū. p rariat fedū. hoc bonū aialis est pulchz in p mensu ratōe r cōpositōe ptiū r ptempatōe humoz ad egle siue nature. Ei hō bono qd est in domo opponit pestilēs. bo na em dom? ē spaciola. disticta p sistorio cenaculo. i. sola rio cubili fenestra ad orientē r adlonē clausa. vsus meri diē r occidentē. r hmōi sic d r tullī in libro de structura ciuitat. pestilēs at a corruptōe edificioz. vl aer? iducens pestilētiā siue moribū. P ruz igit qz bonū equo ced d r rā aiali

et domo. hec igit q dca sll multiplicia p raria qdē hnt di uerfa s b diuersa vocis figura r pluralitas p rarioz ml tiplicitatem ostendit in eis.

In quibusdā aut noibus qdem nihil dis sonat. spē aut manifesta ē in eis d r nā statim vt in albo r nigro. vox em r alba r nigra dicit silr aut r color. g noibus qdem nihil disso nat. spē aut manifesta in eis statim d r nā est. Nō em silr r color alb? d r r vox. palā aut et hoc est p sensum. Nam eoz q idē sunt specie idē sensus. albū aut qd in voce r colore non eodē sensu iudicam? sed s qdem visu illd aut auditu. silr r acutū r obrusum in hūozib? et magnitudinib? sed s qdem tactu. illd at gu stu. nā neqz hec dissonant noibus. neqz in se ipsis. neqz in contrarijs. obtusum autem v r triqz contrarium.

Hic tangit scda p sderatio r est de cōtrarijs q sll mul tiplicia s b eodē nomie. r hoc dicit pbs in his vrbis. (In quibusdā noib? qdem nihil dissonat) supple p raria. s ē vni nō mē equo ced em r illis spē aut hoc est natura vel segnificacione manifesta est in eis differētia rōnū r rēfi nitōnū. Et ponit duo exempla. Primū est in albo r ni gro. Quia albo in voce p rariat nigz in voce. r silr in co lore. g noibus tale multiplex nihil dissonat. qz vtrūqz eodē noie siue voce dicit albū. Spē aut vel natura vel sig nificacione manifesta est in eis d r nā. manifestū em est qz nō silr hoc est fm vnā significatōem color d r alb? r vox dicit alba. eo qz p sensum statim manifesta ē tal? discrep siue diuersitas p rariōis. Quia eoz q sunt idē obiectiue r qualitate ē vn? sensus. albū aut qd est in voce r colore r iudicam? eodē sensu. s id qd est in colore iudicam? visu. illud aut qd est in voce iudicam? auditu. vox em d r alba que clara est graui nō intrupta. Scdm exemplū ē r acuto r obtuso q multiplicia etiā d r nā illo mō in hūozibus siue saporib? r magnitudine angulata. Quia licet sit vniū nomē acuti in sapore r magnitudine tū d r nā spē. qz hoc scz angul acutū iudicam? tactu. illud vō acutū scz i saporib? iudicam? gustu. r id multiplr d r. hec aut noib? nō disso nat in ipsis multiplicib? qz in colore r voce vniū nomē ē et in āgul r saporib? vniū nomē est. r sic in seipsis noie non dissonat. neqz dissonat noibus in p rarijs. Quia etiā cōtraria vtrūqz vno noie nominant. obtusum em p rariū est vtrūqz. qz obtusum in saporib? d r r in angul. s in vno istoz alia ē significatio qz in alio. sic igit p sderādūz in hācētib? cōtrarium in vtroqz sensu.

Amplius autem si huic quidem aliquid contrarium. illi autem simpliciter nihil vt ei que est a potu delectationi ea que est a siti tri sticia contrarium. si autem que est ab eo qd est considerare quoniam diameter est coste asymiter nihil quare multipliciter delectatio dicit. r ei qdē qd est fm aiaz amare odire cō trariū ē. ei hō q ē hz corpale actū nihil. palā ergo quoniam amare equo cum est

Topicoz

Hic ponit tertiam considerationem dicens Amplius considerandum est si aliquid est quod quibusdam habet contrarium et quibusdam non habet contrarium quod tale est multiplex quod sic de diversis dicitur. **Qui est exemplum ut relectatio quedam dicitur de re potu et quidam de theoria siue speculatione intellectus.** Et enim relectatio quod est a potu potius contraria est tristitia quod est a siti siue potu in concuientia. **Quidam relectatio quod est in disciplina et contemplatione theorematum ab eo quod est contemplari siue considerare quoniam dynamiter est coste assimiliter vel aliud intellectuale theorema nihil est contrarium propter quod relectatio multiplex de relectatione potus et de relectatione intellectus.** Et huiusmodi est quod intellectus non recipit contraria in virtute activa contrarietatis quod sic sunt materialia sed recipit species contrariorum quoniam non sunt contraria sed equaliter intellectui perveniunt in quantum sub luce intellectus ad propriam et non impeditur operatio naturalem et propriam et conaturalibus sunt recepte sensus autem recipit contraria et maxime tunc in virtutibus agentibus ut contraria. **Aliud etiam exemplum eiusdem est ut est quod est amare secundum animam odire est contrarium quod est voluntas siue desiderium non cedit. Et autem amare quod est secundum corporalem actum nihil est contrarium. Et huiusmodi est secundum alterum est. Quia amare quod est secundum corporalem actum est osculari vel amplexari et potissimum coire illi autem nihil est contrarium sed in spiritualibus forme contrarie sunt circa idem secundum desiderium non cedit et bonum intelligendi siue volendi et idem in spiritualibus habet contrarium. Palam igitur ex ista dicitur est quod amare equivoce dicitur de actu corporali et spirituali quod est velle bonum sibi vel alii. **Aliud autem amor est actualis concupiscentie. Et isto modo etiam acutus dicitur quod velocius motu et brevi tempore pervenit ad alia ratione in auditu et tactu plana sunt exempla ex his que dicuntur sunt. Sed hoc quod dicitur est de relectatione potus est contra sententiam platonis quod dicitur omnem relectationem esse corporalem et generatorem siue impressionem perveniens in sensibilem animam sed philosophus respondet per ethicorum omnes quod relectatio equivoce dicitur de materiali et immateriali re propria et communi. Et omnes iste considerationes fundantur in illo communi dicto (quot modis dicitur unum oppositorum tot modis dicitur reliquum)****

Amplius autem in medijs si huiusmodi quidem aliquid est medium illi autem nihil aut si utriusque quod dem est non autem idem ut albi et nigri coloribus fusco in voce autem nihil aut si forte raucum quem admodum quidam dicitur raucam vocem medium esse. Quare equivoce albi similiter et nigrum. Amplius si horum quidem plura media illorum autem unum ut in albo et nigro. Nam in coloribus plura media in voce autem unum tantum.

Hic philosophus docet distinguere multiplex respiciendo ad media in contrariis mediatis. Et ponit tres considerationes. **Prima est si huiusmodi quidem in una consideratione est medium illi autem accepto in alia consideratione nihil est medium tunc constat illud esse multiplex et multiplex dicitur. Exemplum est ut albi et nigri quod si contraria est medium in coloribus quod vocatur fusco. In voce autem inter albi et nigri non est medium. Quia vox dicitur nigra per privationem et alba per habitum aut si forte aliquid dicitur medium illud appellabitur raucum hoc autem aliquid medium est a fusco quemadmodum dicitur quidam vocem raucam media esse inter acutam et gravem. Quibus proprie loquendo non sit vox. Quia medium inter contraria stat in actu completo raucum in nullo actu stat sed est corruptio vocis actu**

ut dicitur est per tale igitur medium inspectio patet quod equivoce albi dicitur est de colore et voce. Similiter autem per eandem considerationem nigri equivoce dicitur est de eisdem. **Tertia consideratio est si contraria in uno sensu sunt media plura aut in alio sensu accepta habent tamen unum medium tunc inveniuntur et cognoscuntur multiplex. Sicut patet in alborum nigro. Nam colorum in coloribus acceptorum plura sunt media ut dicitur in de sensu et sensato. In voce autem accepta albi et nigri est tamen unum medium secundum quosdam raucum. Patet igitur quod albi multiplex dicitur de colore et voce.**

Rursum in eo quod secundum contradictionem oppositur considerandum si multipliciter dicitur. **Nam si si multiplex dicitur et quod huic contradicere oppositur multipliciter dicitur ut non videre multipliciter dicitur unum quidem non habere visum alterum quidem non uti visum. Si autem si multipliciter dicitur necesse est videre multipliciter dicitur utriusque enim non videre oppositur ut ei quod dem quod est non habere visum aut illi quod est non uti visum.**

In hac parte philosophus docet distinguere multiplex respiciendo ad contradictionem. Et circa hoc ponit unam considerationem que est ista. **Si unum contradictione oppositorum fuerit multiplex reliquus erit multiplex. Cuius exemplum est ut non videre dicitur dupliciter uno modo non videre est non habere visum sicut cecum non videre. Alio modo non videre dicitur non uti visum in quo sensu aliquid clausis oculis dicitur non videre sicut dormiens dicitur non videre sed hoc negativum dicitur multipliciter necesse est et affirmativum quod est videre multipliciter dicitur ad habere visum et visum uti. Sed quia forte aliquid obiceret quod sepe in contradictionibus negativum est multiplex cum tamen affirmativa non sit multiplex ideo addendum est quod hoc non est ita quod negativa in utroque sensu habet affirmativam sibi oppositam utriusque enim non videre utroque modo dicitur opponit videre quod est non habere visum ei autem non videre quod est non uti visum opponit videre quod est uti visum quoniam negativa est multiplex et non affirmativa tamen negativa non nisi in uno sensu opponit affirmativam.**

Amplius in his quod secundum privationem et habitum contraria dicitur inspicendum si enim alterum multipliciter dicitur et reliquum ut si sentire multiplex dicitur secundum corpus et animam et insensibile multiplex dicitur et secundum animam et secundum corpus. Quoniam autem habet privationem et habitum opponitur quod nunc dicitur sunt palam est eo quod nata sunt secundum utriusque sensus habere animalia et secundum animam et secundum corpus.

Hic philosophus tertio docet distinguere multiplex respiciendo ad privationem oppositam et annectit unam considerationem respiciendo ad casus et coniungat quorum scilicet tangit ibi. **Amplius autem in casu. Quo ad privationem dicitur unum privatione oppositorum dicitur multiplex et reliquum ut si sensibile dicitur multiplex secundum animam in operatione sensitiva virtutis quod est idem quod habere sensum. Et dicitur etiam secundum corpus sentire in actu quod est uti sensum tunc insensibile dicitur multiplex sed non potest sentire propter defectum potentie sensitivae vel non operans secundum eam dicitur non sentire vel insensibile in a privatione autem sensibile in a privatione actus sentientis secundum actum est.**

Primus liber

habitu hoc em dicitur fm aiam a puatōe virtutis sensicie in organo. Aliud vero fm puatōem act' sensitiui organi ppter aliqd impedimentū. Quia autē hec q' deā sūt sensibile et insensibile opponitur vt habit' r puatio palā est p seipm. Quia puatiue opposita sūt q' habēt fieri circa idē sicut ordie irregressibili tpe determiato a natura. s' sic ē te pdictis g'alia nata sūt habere vtrunq' sensum s'z in habitu virtutis r in actu. g' vtroq' puari pnt r sensu s'z aiam sive aie organica virtutē r fm corp' s' est fm organa corp'alis opationis r act'. r sic hac consideratōe ē multiplicis inuentio. **Tūc ibi**

Ampli' autē in casu cōsiderādum. Nam si iuste multipl'r d'r r iustū multipl'r dicit' Nam fm vtrūq' iustoz ē iustū vt si iuste d'r r fm sui pgnitōem iudicare r vt opz s'lt'r r iustuz eodē mō r si sanatiū multipl'r d'r r sanatiue multipl'r dicit' vt si sanatiū d'r h' qdem s'itatis effectū illud aut' pseruatiū illud pō sig'nificatiū r sanatiue r effectiue v' pseruatiue vel signifiatiue dicit' s'lt'r aut' r in alijs quā do ipm multipl'r dicit' fuerit r casus ab eo multipliciter dicit' r si casus r ipm

Hic pbs ponit scōam p'dicatōem dicit' si vñū te casibus fm q' casus est inflexio nois in aduerbiū vt inq't boer' d'r multipl'r etiā r reliquū vt si iuste qd ē casus qd eadē a pncipali a q' format' d'r multipl'r r iustū multipl'r dicit' qd est pncipale p cui' inflexione sumit' casus. Nam fm vtrūq' istoz hoc ē fm vtrūq' acceptōem ei' qd est iuste q' due s'lt'r s'lt'r iustū v'bigrā si iuste d'r pmo fm pgnitionē iudicare h' ē fm p'p'ā p'ciam qz iudex merita rei r acrois pgnoscit. Et si d'r v're iudicare vt oz hoc ē fm al legata r p'p'ata r si sit etiā p'ra p'ciam iudicis s'lt'r v'ro q' illoz mōz d'r iustū qz iuste iudicare ē iustū reddere. Eodē mō ē in alio casu vt si sanatiū d'r multipl'r s'lt'r sanatiue r eōtra in ill' quoz vñū inflexū ē ab altero sicut casus a pncipali sanatiū qdem multipl'r d'r qz vno mō est s'itatis effectū vt dieta vel ab' Alio mō est sanatiue significatiū sicut v'ina vel pulsus qz s'itatis in v'ina ē sicut veritas in enūciatōe. Sic em eadē multiplicitate casus q' est sanatiue multipl'r d'r s'z effectiue v' pseruatiue v' significatiue sanatiue. S'lt'r mō est in alijs q' si ipm pncipale multipl'r d'r casus ab eo p inflexione format' multipliciter dicit' r e regione si casus multipliciter dicitur et ipsum principale

Cōsiderare autē oportebit r g'na fm no / mē p'dicatōez si eadē sint in ordib'. Nam si nō eadē manifestū qm equocū est qd dicit' vt bonū in cibis qdem effectiū voluptat'. In medicina effectū sanitatis in aia pō qle esse vt castā v' forte v' iustā. S'lt'r aut' i h' mine aliquoties aut' r qñ vt in tpe bonū bonum em d'r in tpe plerumq' aut' q'tum vt in mediocri d'r em r mediocre bonum quare equocū bonū. S'lt'r aut' r albū in corpe qdez color. In voce aut' bene audibile. Similiter

et acutum nō em similiter in omib' dicitur idē nāvōz qdem acuta velox ē sicut dicit' q' fm numeros harmonici sunt angulus autē acut' q' minor est recto. Cultell' est acutus qd est anguli acuti

Hic pbs docet distinguere multipl'r respiciēdo ad genera p'dicatōez. Et circa hoc ponit tres p'dicatōes. Prima sumit' ex pte g'nis g'nalissimi. Et est si volumus cognoscere v'z illud qd p'ponit sit multipl'r opz p'dicare v'z sit in diuersis g'nb' g'nalissimis r si s'ipm est multipl'r qz coordinatōes p'dicatōez s'lt'r imp'mixte vt pmo posterior d'at' est. Et ponit p'bus tria exēpla. Primum est de bono qd qñq' est effectū voluptatis bonis s'z q' est in abis bonus em ab' est voluptuosus bonū vō in genere medicine est effectū sanitatis. In aia tāq' i alio g'ne d'r bonum qle esse fm bonitatē v' casum v' iustum v' fortem. Similiter aliq'iens bonū dicit' in homie q' bon' ex hoc dicit'. Quia qualis est fm aliquā virtutē. Aliq'iens aut' in alio genere d'r bonū puta in genere qñ vt quā do aliqd mel' est in illo tpe licet nō simpliciter vt p'ice re merces tpe temp'oratis est bonum r non simpliciter et ergo a p'bo vocat' voluntarium mixtum plerūq' etiaz dicitur bonum fm quātitatem r sic quantū sufficit ē bonum r sup'flū v' diminutū ab illo est malū. r sic in medio dicit' bonū qd neq' sup'fluit neq' deficit a mēsurā dicitur em mediocriter bonū qd mediuz virtutis attingit r ergo bonum dicit' in omnib' his generibus est equocum. Scdm exēplū est vt albū in corpe est in g'ne coloris in voce vero tanq' in alio genere est bene clare audibile.

Tertiu' exēplū est de acuto qd in diuersis generib' significat diuersa nō em accipit simpl'r in omnibus generibus fm vñā rationem in qbus inuenitur idem significatum. Quia vox acuta dicitur velox sicut dicunt illi q' fm numeros vocuz harmonici sive musici sunt qui cito et velociter penetrāt auditū. Angulus aut' acutus in geometria est qui est minor recto vt dicitur pmo euclid'. Cultellus autem in genere substantie dicitur acutus v' gladius inq'tum est anguli acuti r ita p'z q' acutū dicit' multipliciter in illis generibus.

Considerare autē oportet g'na cor' q' sunt sub eodē noie si diuersa r nō subalterna. vt asinus animal r vas diuersa em fm nomen eorum ratio. Nam hoc quidem animal qle quid significat illud vero vas quale quid. Si autē subalterna sunt genera nō necessarium est diuersas esse rationes vt coru' animal r auis genus est quando ergo dicim' coruū aut' eē r al' qle qd dicim' eūdē eē. Quare v'traq' g'na de eodē p'dicant' s'lt'r at' r qñ al' volatile bipes de coruo r eoz rō. In non subaltern' g'nb' nō accidit h' neq' em qñ vas dicim' aial significam' neq' qñ aial vas

Hic ponit considerationem ex parte generis subalterni et est si volumus scire sive considerare an aliqd sit multipl'r. Debem' respicere an inueniat' in diuersis g'nb' subalternis nō subalternatiz positiz r sic erit multipl'r.

Et huius exempli est de asino dicitur enim asinus animal dicitur scdo vas in q coclearia referatur et sic gna in quib' possit asinus sicut vas et animal sunt diversa fm nome asini et raro etia diversa est q: alia ro est vas et animalis q: in vna significacione fecit quale qd hoc e animal in gne sbstancie illud vero in alia significacione significat quale qd est vas qz sic ponit in qtra spe qualitatis Si vo gna fuerint sbalernatim posita in aliquib' vt corp' aiati et animal no ppter hoc manifestu est diuersas habere rones qz qd est in inferiori est etia in superiori et recipit vnuoce vtriusqz gnis pdicatdem exeplu est vt dicim' coruu e animal et auē et tū nō dicitur ppter hoc equooco Quādo igit nos dicim' coruum esse animal et auē qualequid dicim' vnuoce coruu e quia vtraqz gna sic subalternatim posita de coruo pdicatur eodē noie et eadē rōne sicut scda sbna pdicari bz Si mili nō est in differētis sbstātib' gñalib' vt qn dicitur mus coruu volatilis et bipedē eū enī dicim' coruu et volatilis et bipes tunc gna vtraqz sbalernatim posita de coruo vnuoce pdicant et de eodē pdicat rō illoz gñm in quib' ponit coruu En nō sbalernatis aut gñib' nō accidit qn idē hoc est sb eodē noie dicit esse in illis neqz em qn asinum vas dicimus animal significam' h' dicēdo coruu tunc dicimus eum esse animal

Cōsiderare aut nō solū si ppositi diuersa sunt gna et non subalterna in cōtrario si em cōtrariū multipliciter dicit palam quoniam et ppositum

Hic ponit tertiam cōsiderationem et est respiciēdo ad gen' cōtrarij ppositi qz si volum' scire an aliqd sit equiuocu siue multiplex nō solū respiciendū est ad genera ppositi s' etiam ad gna sui cōtrarij Quia si vnu cōtrariorū fuerit multiplex reliquū etia erit multiplex et si cōtrariū ppositi habet diuersa genera etiam pposituz habet diuersa genera

Utile aut et ad definitionem inspicere q ex cōposito fit vt albo colore et alba voce pempto em ppro optet eandem rōem relinq hoc aut nō accidit in equiuocis vt in his q nūc dicta Nam h' quidē erit corpus tale habēs colorem illud aut vox bñ audibil' Infempto ergo corpe et voce nō idē est in vtroqz quodā restat oporteret at si vnuocu eēt album qd in vtroqz dicitur sepe aut et in ipis definitionibus latet assequēs equocu Quappē in definitionibus cōsiderādum vt si quis significatiū vel pfectiū sanitatis qd mediocriter se habet ad sanitatem dicat esse descēdendum sed inspiciendū qd mediocriter fm vtrūqz dixerit vt si h' quidē rātum esse vt facere sanitatem illud aut tale vt significare qual' quidem est habitus

Hic pbus qnto docet distinguere multiplex respiciēdo ad definitionem et ptes eius Et ponit quinque cōsiderationes Prima est si sint duo opposita definienda suis definitionibus si auferatur pprimū genus vniuscuiusqz a definitione et residuum cuiuslibet definitionis est idem

cū alio tūc definitiō nō est multiplex Et huius est exepulum de albo vt ponit in corpe et albo vt ponit in voce vt in gñibus Albu em in corpe sic definit Est corp' bñs in se colore dispregatiū visus Albu dō in voce sic definit est vox bñ audibil' Si de pma definitōe reponat corp' et de scda vox q sunt pparia et sepata gna nō idē et vna rōne est dicit in vtroqz gne qd restat qd est albu h' em nō ē vnius rōis In talib' em sepe etia in ipis definitōib' in qd inspicit latet assequēs hoc est definitōem equocā cōdicans ppter qd etia in definitōib' p'siderandū eadē p'sideratōne si aliqd sit positiū equoco Qui exepmū ē vt si aliqd dicat definiēdo significatiū sanitatis sanatiū qd mediocriter se bz ordinatū ad mediū siue t'pamentū sanitatis dicat et eodē mō qd mediocriter se bz ad sanitatē definiat p'fectiū sanitatis nō statim transitōria inspectōe descendendum est ab inspectōe definitōis s' inspiciendū est qd hoc ē id est in q' scatione dixit mediocriter se hūs ad sanitatē vtrūqz se p'fectiū sanitatis siue effectiū et factū sanitatis s' p'siderādum est si vna definitōe vtrūqz mediocriter se hūs ad sanitatē sicut facere sanitatē et illud mediocriter valet tūc sicut factū sanitatis tūc manifestū est q' medicore in his definitōibus ē equocu et multiplex

Amplius si nō cōpabilia sūt s' magis v' similiter vt alba vox alba vestis et acut' humor acuta vox hec em neqz sūt alba v' acuta neqz magis alterz altero quare ē equocuz albu v' acutū Nam vnuocu omne p'pabile aut em sūt dicitur aut magis alterz altero

Hic ponit alia p'sideratōem q respicit accūtia dicens q in ill' rep'ebēdit mltiplex si ea q sūt vna voce si sūt cōpabilia fm vna formā in voce figuratā Dico autem cōpabilia vel simplr vel fm magis et min' accūtia Dia em vnuoca et accūtia p'panf fm magis et minus equo Analoga fm pri' et posteri' Et idē si in illa forma p'pari nō p'nt ea q sub eadem voce figuratur tunc erūt equoca et multiplex dca vt alba vox et vestis alba nō p'panf i' albedine qz vox nec magis nec min' alba dicitur veste nec eque alba dicitur vestis Sūt acut' humor et acuta vox in accūte p'pari nō p'nt hec em nec sūt nec min' vnu' alteruz altero dicitur acutū ppter qd equocum est et albu et acutū in diuersis gñibus dca Quia omne vnuocu in forma quā significat nomē p'pabile ē ei qd eadē formā et nomē idem p'cipat aut em sūt hoc est fm eq' dicitur vt hō et asinus animal aut alterz dicitur magis vel minus vt nūc dicitur albu et veste

Quā aut diuersoz gñm et nō subalterna tim positorū diuerse sūt spēs et differētie vt animalis et sciētie diuerse em hoz differētie p'siderādum si que sunt sub eodē nomie diuersorum gñm et nō subalternatorum dñe sūt vt acutū vocis et mgnitudis Differt at vox a voce eo qd acuta sit similiter aut et mgnitudo a mgnitudine quare equocu acutū Diuersorum em gñm et nō subalternatorum diuerse differētie sunt

Hic ponit tertiam cōsiderationē et est ista si sit aliqua dñia q sit vna fm nomē et ponat in definitōibus pluriū

Primus liber

nō s̄balternatim positōz manifestū est q̄ ipsa sit equoca-
q̄ iuxta dicta in libro p̄dicamentoz diuersoz ḡm nō s̄b/
alternati positōz diuerse s̄spēs d̄n̄e. Et hui⁹ est exem-
plū. vt acutū est spēs d̄n̄e vocis angulare magnitu-
dinis. Differt em̄ vox a voce eo q̄ vna est acuta ⁊ alia nō
Sicut magnitudo differt a magnitudine non acuta. p̄p̄
q̄ acutū est equocū in voce magnitudine.

Rursum si eoz q̄ sunt sub eodē nōie diuerse
sunt d̄n̄e. vt coloris q̄ est i corpib⁹ ⁊ in melo-
dijs. Nam ei⁹ qui est in corpib⁹ est disgrega-
tiū visus. et cōgregatiū. eius vō q̄ in melo-
dijs non. Eodem modo differentie

Hic ponit quartā p̄sideratōem dicens si ē aliq̄d p̄posi-
tum sub vno nōie q̄ diuersas h̄z d̄n̄as i vno ⁊ in alio i q̄
iuenitur. tūc ipsum est multiplex. vt coloris q̄ in corpi-
bus dicitur color albus ⁊ coloris q̄ est in melodijs musi-
cis s̄t diuerse d̄n̄e non subalternatim positē. Quia colo-
ris qui est in corpibus d̄n̄e s̄t esse p̄gregatū ⁊ disgrega-
tū. Eius vō coloris q̄ est in melodijs nō s̄t eadē d̄n̄e
s̄t clare non clare audibile. p̄pter q̄d color erit equocū
Quia eodē d̄n̄e est eoz q̄ dicuntur vt eadem. sunt eedez
differentie diuine vel constitutive

Amplius q̄m si spēs nulli⁹ est d̄n̄a. nā homo
⁊ bos nulli⁹ est d̄n̄a s̄z species. singulum autē
eoz inspiciendum. si eoz q̄ sunt sub eodē nōie
s̄t quid species est. illud autē d̄n̄a. vt albū q̄d
in corpe quidē species est coloris. Nō autē
in voce differentia. differt autē vox a voce eo
q̄ sit alba. igitur de eo q̄d multipliciter d̄z p̄
hoc huiusmodi p̄spiciendum

Hic ponit quintam p̄siderationē dicens si aliq̄s em̄
ponatur q̄ sit spēs d̄n̄a. ille ē multiplex. q̄ nulla spe-
cies p̄t esse gen⁹ eo q̄ spēs in aliquo ḡnē p̄stituta est in eē
aliq̄ nō autē sic d̄n̄a. hu⁹ exempli est. vt album q̄d in corpore
acceptū spēs est coloris. in voce est d̄n̄a. Qui⁹ p̄batō ē. q̄
vox differt a voce eo q̄ alba siue clara vel obscura est. al-
bum ergo equocum est

D̄n̄as autē in ipsis ḡnib⁹ q̄ sunt ad seinuices
p̄siderandū. vt q̄m differt iustitia a fortitu-
dine. ⁊ prudentia a tpantia. hec em̄ omnia
ex eodem genere sunt. et ex alio ad aliud i his
q̄ non nimum differt. vt in quo differt sen-
sus a scientia. Nam i his q̄ nimum differūt ma-
nifeste sunt omnino differentie

Ista est tertia p̄r vltima istius capituli in qua remi-
nat de alijs duob⁹ instrumentis. s̄z d̄n̄az iuentionez simi-
litudis p̄siderationē. Dicens p̄ q̄ q̄n̄ez q̄rendē s̄t d̄n̄e in
ea q̄ s̄t eiusdez ḡp̄p̄n̄i. q̄ i illis i quib⁹ est maior p̄ueni-
entia artificiale est d̄n̄as iuenire. Eius⁹ est q̄ vt q̄rendum
est i quo d̄n̄e iustitia a fortitudine. vel i quo differt pruden-
tia a tpantia. Omnia em̄ hec s̄t in eodē ḡnē d̄n̄at. ⁊ s̄t p̄res-
bonestū vt i fine p̄mi rectorice de tulli⁹. Q̄n̄z vero q̄rēde
Meritū d̄n̄e illoz q̄ s̄t diuersoz ḡm nō s̄balternati posi-
toz i his tū q̄ nō nimum d̄n̄e. Dicitur autē nimum differ-
re q̄ i nullo genere p̄ueniunt nec p̄p̄n̄o. nec remoto.

sicut illa q̄ sunt in diuersis ḡn̄alissimis in talib⁹ d̄n̄e
s̄t manifeste. ⁊ nō oportet tradere artem ad iueniendū il-
las. Ex hui⁹ est. vt si q̄ratur i quo differt sensus a sci-
entia. sensus em̄ est in genere corpore d̄n̄e. scientia ve-
ro in genere d̄n̄e intellectiue ⁊ sic non sunt in eodem
genere habitus. s̄t differunt per materialē ⁊ imaterialē
acq̄ri p̄ doctorem ⁊ doctrinam

Similitudinem autē p̄siderandum et in his q̄
sunt in diuersis generibus vt alterz ad alterz
q̄dem. sicut aliud ad aliud. vt sicut disciplina
ad disciplinatum. sic sensus ad sensatum. et
vt alterz in altero aliquo sic aliud in alio. vt
quēadmodum visus in oculo. mens in ania
et vt tranquillitas in mari. serenitas in aere.
Maxime at i his q̄ multuz distant exerceri
oportet. facile em̄ i reliquis poterimus simi-
lia p̄spicere. Cōsiderādum autē ⁊ in ea q̄ sunt i
eodem genere si quid in omnibus est idēz vt
hominē ⁊ equoz ⁊ canē. Nam si quid inest eis
idem in eo sunt similia.

Hic p̄r determinat te quarto instrumentō addidendi ordi-
nato ad multiplicatōem p̄p̄n̄um quod appellat s̄litu-
dinis p̄sidera. Dicens q̄ ad abundādūz i syllis dialec-
ticis similitudo q̄renda est inter ea q̄ sunt diuersoz ḡn̄z
p̄p̄n̄um. Similitudo quidē in p̄portōe habitudinū vt
sic dicitur. sicut se habet alterū ad alterz. in eo q̄ quid in
genere. sic se habet aliud ad aliud. ex hui⁹ est. vt sicut se habet
disciplina ad disciplinatum. in accipiēdo intellectuē. sic
se habet sensus ad sensatum. in accipiēdo sensibile si-
ne materia. Et sicut in hitudie ad s̄ctm d̄n̄o sic alterz est
in altero. ita aliud in alio. sic s̄ctō. vt sic visus est i oculo.
sic mens ē in ania. ⁊ sic tranquillitas ē in mari. ita sereni-
tas ē in aere. Et sicut p̄ q̄ i p̄sideratione similitudis
oportet maxime exerceri i his q̄ multū distāt. ita tū q̄ in
eodem sint generalissimo. q̄ i reliquis q̄ nō multum dis-
tant facile poterim⁹ ex nob⁹ iuenire p̄uenientias ⁊ similitudines.
In his vō q̄ nimis distāt iuenire similitudines nimis
difficile ē. l'ipossibile. Cōsiderādū ē et in his q̄ s̄t eadē fm̄
formā q̄ s̄t facile ē q̄ illa q̄ s̄t i eodē ḡnē i forma ḡs̄silia.
S̄z p̄siderādū si quid accidentalū d̄i inest. in s̄t s̄silia. vt si
quid inest boi equoz ⁊ canē q̄ s̄t in eodē ḡnē. nā si aliq̄d inest
oib⁹ his idēz vñū in oib⁹ exis tūc manifestus ē q̄ i illo d̄-
nia s̄silia. ex q̄ fm̄ toctium. similitudo est rerum. diffe-
rentium eadem qualitas

Utile at quoties quid d̄z p̄siderare ad mani-
festatōez magis ei quis sciet quid p̄oat palaz
fctō quoties d̄z ⁊ ad fieri s̄z eadē rē. ⁊ non ad
nomē syllos. si em̄ obscurum sit quoties d̄z
p̄rigit nō ad idē. ⁊ q̄ r̄idet. ⁊ q̄ irogat ferre
intellectū. Manifestū at quoties d̄z. ⁊ ad quid
ferēs p̄oat. ridiculosus videbit irogas eē
si nō ad idē fm̄ōez faciat. vtile at ēz ad nō p̄-
alogizari ⁊ ad palogizare. sciētes ei quoties
d̄z nō palogizabimur s̄z sciēti⁹ si nō ad idē
fm̄ōez faciat q̄ irogat. ⁊ ipsi interrogātes

poterimus palogizare si nō sit sciens qui respondet-quotiens dicitur-hoc autem non in omnibus semp possibile est-sed qñ fuerit eorum q̄ multipliciter dicuntur alia q̄dem vera-alia q̄dem falsa-Est autem non conueniens hic modus dialectice-quare est omnino verendum dialecticis huiusmodi ad nomen disputare-nisi quis aliter de proposito non possit disputare-

Istud ē vltimū finale capitulū istius p̄mi In quo philosophus ponit vtilitates trium vltimoz instrumentoz-7 p̄mo p̄mi qd̄ est multiplicis distinctio-Dicens q̄ quotiens dicitur vnūq̄q̄ vtile p̄siderare ad manifestū hoc est vt manifestum fiat in quo sensu accipiatur p̄positum-vt opponens respondens ad idem se referant-magis enī scietz melius q̄s respondentium quid-ē est id in quo sensu p̄ponat ab opponente-qñ p̄ distinctōez multiplicis palam factum est quot modis dicitur qd̄ positum est Secda vtilitas est ad fieri vt tēz sylli opponētis fiat ad eādem rem-ē est ad eūdez sensum i quo accipit respondēs id est in disputādo ad remz non tñ ad eocem fiant-non enī ad rem fieri potest nisi fiat distinctio multiplici-si enī ex multiplicitate obscur sit aliquid-tūc non ad idem p̄m remz itentōnem faciūt opponens respondens intentionem-Si vero p̄ distinctōnem sit manifestū ad qd̄ suā intentōnem fert respondens-ridiculus videbit̄ interrogās siue opponens-si non ad idē euz respondente sermonem-hoc est interrogationem faciat-

Tertia vtilitas est huius instrumenti vt non palogizetur respondens palogizet opponens-Et huius p̄batio est-quia nos scientes quotiens aliquid dicitur nō palogizabimur s̄ statim sciēsi non ad idem sermones hoc est ratio cinationez faciat q̄ interrogat-siue opponat Et nos ipsi opponētes mediāte isto instrumento poterimus palogizare respondentes-7 hoc qñq̄ in dialecticis est necessarium-sicut qñ p̄teruis est respondens-vt palogizatus q̄sciat a p̄teruia-palogizabim⁹ ergo ritē nisi sit sciens-quotiens dicitur vnūq̄q̄ in oratione vel disputatione-hoc aut qd̄ est palogizare p̄teruis nō est possibile i omnib⁹ oratōib⁹-s̄ qñ multiplicia s̄ de nūero eorum quoz vnū hoc est i vno sensu acceptum verē est-7 in alio falsuz-tūc enī magis patebit̄ incōueniēs p̄clusuz p̄tra p̄teruū ritē Mod⁹ aut̄ iste q̄ ē palogizare nō est icōueniens dialectice disputatōni-pp̄ qd̄ oinoz vlr verēduz est dialecticē disputare ad nō-7 nō ad rē referēdo disputatōez-nisi opponēti qui scit idubitat̄ p̄ exp̄imētū p̄cūie respōdēt q̄ nō possz p̄p̄ ritē oportunitatē re p̄posito disputare-Sūt igit̄ tres vtilitates hui⁹ instrumenti qz distinctio multiplici-aut ē p̄p̄ p̄positū in se acceptū-7 sic ē p̄ma vtilitas-Aut p̄p̄ p̄positū ad aliud p̄patū-7 tūc est p̄patum ad disputatōnem-7 sic est vtilitas scda-Aut conpat̄ ad disputantem-7 sic est tertia

Drās at̄ iuenire vtilē ad syllos de eoz 7 diuerso-7 ad agnoscēdū quid est vnūq̄q̄-Quā at̄ ad syllos de eodez 7 de diuerso vtile manifestū Inueniētes at̄ drāz p̄positoz qualibet onidētes erim⁹-qñ nō idē Ad agnoscēdū at̄ quid ē eo q̄ p̄p̄iā sub nē cuiusq̄ rōnez-

his q̄ circa vnūq̄q̄ cōuenientibus differētis separe solemus-

Hic p̄ onit vtilitates t̄rij instrumenti qd̄ est iuenire drās Dices q̄ iuenire drās ē p̄ vtile ad p̄struenduz syllos de eodez 7 diuerso-qz illa int̄ q̄ drā inuenitur p̄cludunt esse diuersa-7 illa int̄ q̄ non potest drā inueniri p̄cludunt eē eadez Secdo vtile est ad agnoscēdū vnūq̄q̄ p̄ refinitōnem-Quia p̄ drāz diuisionuz vnāmur refinitōnem-7 scientes vltimam differentiam constitutiā cū gñe scim⁹ quid est species refinita-Quātem istud instrumentum sit vtile ad syllogismos de eodem 7 diuerso manifestum est ex his q̄ nunc dicuntur-Quia nos inuenientes differentiam p̄positoz hoc est inter p̄posita ostendentes erimus qñ non idem Quātem sit vtile h̄ instrumentum ad ostendendum quid est p̄ refinitōem-p̄bat Quia solebam⁹ separe ab oib⁹ alijs hoc est rem talem damus q̄ suis differentijs separet ab oib⁹ alijs-Hoc autē facimus p̄uenientib⁹ in vtrūq̄ differentijs q̄ sit circa vnūq̄q̄ refinitum-Prā vtilitas istaz duaz accipit a drā in q̄tuz eduisiua-Secda at̄ a drā in q̄tuz ē constitutiua-Silitudis at̄ specda vtilē ē ad iductias rōtinatōez ad syllos ex hypotesi-7 ad definitōnū assignatōez-ad iductias rōtinatōnes eo q̄ circa f̄gla i silib⁹ iductōne vlr aggreddimur-Nō ei facile ē iducere ignozātibus silia-Ad syllos ex hypotesi eo q̄ p̄babile ē-queadmodū i vno silū se hz sicut i reliquis-Quare ad qd̄ cūq̄ eoz disputare poterimus si p̄confitebimur queadmodū in his se hz sic in p̄posito habere Quidētes aut̄ illud 7 p̄positū ex hypotesi ostendentes erimus-si enī monstraui-mus i his quō se habet-sicut in p̄posito se habere-demonstratōem facimus Ad definitōnū aut̄ assignatōez eo q̄ potentes conspice re quid in vno quoz idem non dubitabim⁹ in quid oporteat gen⁹ definiētes ponere p̄positū-Ham cōmuniuz qd̄ maxime in eo q̄ quid ē p̄dicat̄ ge⁹ erit-silr at̄ 7 i multū distātib⁹ vtilē ad definitōes silitudis p̄sideratō-vt qñ id̄ trāq̄llitas i mari-7 serenitas i aere-7 vtrūq̄ ei q̄es-7 qñ i liea p̄ctū qd̄ 7 vntas i nūero-7 vtrūq̄ ei p̄ncipiū-Quare cōe ge⁹ i oib⁹ assignātes opinamur n̄ extrance definire pene at̄ defminātes sic solēt assignē-7 at̄ vlnitate p̄ncipiū nūeri dicūt eē 7 p̄ctū p̄ncipiū līnee Manifestū ē qñ ad cōe vtrūq̄q̄ ge⁹ ponūt Instrumenta igit̄ p̄ q̄ sylli sūt bec s̄ lo ci at̄ ad quos vtilia s̄ p̄dicta his sunt Hic p̄ ponit tres vtilitates q̄rti instrumenti-Prā ē q̄ silitudinis p̄sideratōez ad iductōez q̄ sit p̄ f̄glaria-7 eo q̄ f̄glaria i vlis forma silia s̄ q̄z si n̄ enūerēt oia-tū ex plib⁹ silr se hntib⁹ p̄cludim⁹ vlr Secda vtilitas ē ad syllos ex hypotesi qz illi ex sensu p̄cedūt vt si sic i vno q̄ i oib⁹ ē silē-7 er⁹ vtilē ad assignatōnū refinitōnū-7 ec autem p̄ ordinem sic p̄bantur-Primo q̄ ad inductiuas rationes sit vtile in

spicere similitudinē q̄ b̄ pbaf. Et circa singula in silibus accepta b̄ est i quo sunt silia aggredimur adducere siue vlem ppōem pcludere. b̄ autez non est facile si possibile ignorancib̄ silia. b̄ est in quo singularia sunt silia. Qu aut̄ vtile sit ad syllos ex hypotēsi. pbatur qz pcedit ex b̄ p̄sensu q̄ si pbabile est apud ritē q̄ quēadmodū i vno silium se habet sic se habz i reliq̄s silib̄ oib̄. vt si aia fort̄ sit imortalis seq̄tur q̄ aia cuiuslibet hominis sit imortalis. ppter qd̄ ex vno similiū p̄cesso ad quidlibet alioz poterimus disputare si p̄fitebimur p̄ consensu q̄ quēadmodū in his q̄ alijs sunt silia se bz sic in p̄posito se habere ostēdentes aut̄ illud qd̄ in similib̄ se habet ex p̄posito cum ex hypotēsi ostēdentes erim̄. Si em̄ ostēderimus quōd in his se habet sic in p̄posito se habere tunc facim̄ remātiā ostensionem ex similib̄ p̄ hypotēsim induc̄tam. Tertio pbatur valere similitudinis consideratio ad refinitionū assignatōem. Quia si est aliquid cōe in q̄ plura sunt similia. et in quo eōueniunt b̄ potest poni p̄ogis in refinitione corz. et b̄ satis patz in his q̄ sunt eiusdem ḡppinquit̄. Ven̄ em̄ est id qd̄ maxime p̄dicatur in quid re eo cuius est gen̄. sic ergo ea refiniendo ponēda stilla q̄ sic cōia sunt p̄o genere in refinitione. Simili modo in multū distātibz non tñ in nimū ad refinitiones velis est silis inspectio. vt in his q̄ sub eodem genere ḡalissimo in diuersis generib̄ nō subalternatim positis sunt. Et est vt considerabim̄ qm̄ ḡie remoto simili a st̄rā quillitas in mari. et serenitas in aere. vtrūq̄ em̄ dēs est. et in hoc st̄ similia. et qm̄ similia sunt p̄ctus illi. nea. et vnitatis in nūero. vtrūq̄ em̄ est p̄ncipiū liz nō eiusdem. Et rō est qz in oibus cōe gen̄ assignātes. b̄ est p̄mū cōe assignātes p̄o genere opinamur nō extranee refiniere. h̄ p̄p̄one aut̄ om̄es aliquid dēterminantes si ne refiniētes sic ex genere accipientes solent refiniere assignātes p̄mo. vtrūq̄ ex his accipientes d̄nās. Quia vnitatem sicut in gen̄ ponētes sic refiniūt. q̄ est p̄ncipiū numeri. et p̄ctum p̄ncipiūz linee in gen̄. vtrūq̄ ponētes. Manifestum igitur qm̄ aliquid cōe vtrūq̄q̄ scz vnitatis et p̄cti gen̄ ponūt qd̄ est cōe p̄ncipiū. Postea in fine ist̄ libi p̄ epiloga dicēs. q̄ manifestū ē ex dict̄ q̄ st̄ instrumenta abundādā in arte dialectica. et ad quid sunt vtilia. Sz loci dialectici ad quos predicta instrumenta st̄ vtilia sunt hi qui in p̄dictis libris sequuntur

Circa textū expōitū mouetur q̄stio Vtr̄ quattuor sūt instrum̄ta abundādā i arte dialectica q̄ sūt sūptio p̄pōnū. distictio multiplicis. drāz iue. et similitudis p̄sidera.

Et videt̄ p̄ q̄ nō Quia nō ponūt aliqua instrum̄ta abundādā p̄ductōe. q̄ nō dnt poni aliq̄ p̄ syllo. p̄na t3 a simili. Secūdo remōstrator nō vtr̄ aliq̄b̄ instrumenta abundādā. q̄ nō dz et vtr̄ dialectic̄ aliq̄b̄. p̄na pba. a simili. Tertio sump̄. p̄pōm ē de necessitate sylli dialectici. q̄ nō est instrum̄tū abundādā silis dialectic̄. p̄na p. qz instrumentūz p̄ st̄tāriā rei. Pro veritate q̄stī ē s̄na p̄bilo sophi in textu ponitur iste discursus

Maioz Sicut sophista pcedit ex app̄nt pbabilib̄. vtr̄ ad p̄secutionē sui finis cer

tis cautelis. ita interrogās dialectic̄ pcedēs ex vere pbabilib̄ ad disputādū de quolibz pblemate vtr̄ abundādā instrumentis

Maioz Ad hoc potissimū p̄pōnes mlte st̄ necessārie ad quaz multiplicatōem fuit drāz. iuentio. multiplic̄ distictio. et similitudis p̄sideratio. Cōclusio. Igitur q̄ttuor st̄ abundādā instrum̄ta in arte dialectica. q̄ st̄ sūptio. p̄ p̄pōnū. distictio. multiplic̄. drāz. iuentio. et similitudinis cōsideratio appellata. inter q̄ p̄ncipalius est p̄pōsitiō sūptio

Maioz p3 ex p̄pōsitiōe q̄ est in dialecticū et sophistā. Sic em̄ in arte sophistica sunt qd̄a cautele q̄ st̄ de bene esse vt facit̄. p̄m̄pre valeat opponēs ritē suoz palogizare ita instrum̄ta ista abundādā nō st̄ de necessitate syllogismi dialectici. b̄ ordinātur ad b̄ vt facit̄ et p̄p̄one valeat dialectic̄ de quolibz pblemate disputare. et sic st̄ p̄ncipia copiose syllogizādā. Maioz patuit p̄ in textu de singul̄ instrument̄ diffuse. Cōclusio seq̄ ex p̄missis. Et ampl̄ p3 ex sufficiētia. Quia instrum̄ta abundādā. tenēt se ex p̄disputat̄. vel ex p̄te disputabil̄. Et vtrūq̄ p̄tingit dupl̄. p̄struēdo et destruēdo. p̄ma duo st̄ ex p̄te disputat̄. q̄ p̄pōnes sumit̄ multiplicitates nominum distinguūt. Alia duo sunt ex p̄te disputabilis cuius similitudo vel differentia cum alijs vel alijs consideratur. Et sic om̄ne instrumentū abundādā tenēt se ex p̄te rei vel ex p̄te sermonis. Si p̄m̄z b̄ est dupliciter. Quia vel sumitur ex diuersitate rerum. sic est differentiaz inuentio vel ex p̄uementia. et sic est similitudinis p̄sideratio. Si ex p̄te sermonis hoc etiam est dupliciter. vel ex p̄te sermonis p̄plexi. et sic est sūptio p̄pōsitiōnum. vel ex p̄te sermonis incōplexi. et sic est multiplicis distictio. Tertio p̄te sumit̄. Quia vsus instrumenti abundādā aut generat̄ iuentiōem mediātā aut imediatā. scōdo mō ē sūptio p̄pōsitiōnum q̄ ob id etiā non habet aliam vtilitatem ānciam. Prim̄ modus est duplex. Quia aut tale mediū iuentiū est in nōie aut in re subiecta nomi. p̄mo ē distictio multiplicis. Scōs modus est duplex. aut em̄ tale mediū iuentiū p̄ se iuuat ad p̄struēdū. sic est similitudinis p̄sideratio. Aut destruēdū. sic est drāz inuentio. Considerationes varie q̄ st̄ circa ista instrum̄ta ponuntur in textu. Ad obiecta in oppositū. Ad p̄mū est dīcēdum. Qd̄ nō est silē. qz syllogism̄ dialecticus est p̄ncipalior species argumētationis. et ergo potius assignantur aliqua instrumenta p̄ syllogismo dialectico q̄ p̄o iduentione. Inductio etiā potest reduci ad sylm̄. et sic ex p̄nt̄ ista instrum̄ta abundādā sunt etiam p̄o inductione. Ad scōm est dōm q̄ non ē simile. Quia sylis de mōstratiū. pcedit ex necessārijs q̄ sunt cāe essentielles. q̄ non possūt ibi haberi plura media sic in dialectic̄ q̄ pcedit ex cōib̄ q̄ multiplicari possūt. Ad 3m̄ est dōm licz sūptio p̄pōnūz sub forma sylli sit de necessitate sylli p̄stituti. tñ sūptio pluriū p̄pōm pbabilū anq̄ ex ipsis syllogizetur se bz vt in instrumentūz abundādā non est de necessitate syllogismi.

Circa predicta sunt dubia.

Pr̄m̄ est. Quō d̄nē distictio multiplic̄ p̄tinz ad sophistaz et ad dialecticū. So. sic. Quia sophista vtr̄ distictioe multiplicis ad palogizādū siue recipiādū. h̄ dialectic̄ ad